

Miljömålsstyrd tillsyn

Miljökvalitetsmål, miljölagstiftning och
företagens frivilliga miljöarbete i
samverkan

Bilagor

Ulrik Axelsson Malin Ribbenhed Ann Strömberg
B1765-B
September 2008

<p>Organisation IVL Svenska Miljöinstitutet AB</p>	<p>Rapportsammanfattning</p>
<p>Adress Box 210 60 100 31 Stockholm</p>	<p>Projekttitel Miljömålsstyrd tillsyn- Miljökvalitetsmål, miljölagstiftning och företagens frivilliga miljöarbete i samverkan.</p>
<p>Telefonnr 08-598 563 00</p>	<p>Anslagsgivare för projektet Miljömålsrådet och Nutek</p>
<p>Rapportförfattare Ulrik Axelsson, Malin Ribbenhed, Ann Strömberg</p>	
<p>Rapporttitel och undertitel Miljömålsstyrd tillsyn - Miljökvalitetsmål, miljölagstiftning och företagens frivilliga miljöarbete i samverkan. Bilagor.</p>	
<p>Sammanfattning</p> <p>Denna rapport innehåller bilagorna till huvudrapporten ”Miljömålsstyrd tillsyn - Miljökvalitetsmål, miljölagstiftning och företagens frivilliga miljöarbete i samverkan” (B1765). I denna bilagedel finns utförligare beskrivningar av den litteratur som finns inom ämnet. Dessutom finns information om de goda exempel på småföretagsanpassade tillsynsmetoder som inventerats inom projektet. I bilagedelen finns även den enkät och de intervjufrågor som använts inom projektet.</p>	
<p>Nyckelord samt ev. anknytning till geografiskt område eller näringsgren Tillsyn, miljömål, miljökvalitetsmål, miljölagstiftning, stödjande tillsyn, goda exempel.</p>	
<p>Bibliografiska uppgifter IVL Rapport</p>	
<p>Rapporten beställs via Hemsida: www.ivl.se, e-post: publicationservice@ivl.se, fax 08-598 563 90, eller via IVL, Box 21060, 100 31 Stockholm</p>	

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Bilaga 1 Litteraturstudie – Småföretagsanpassade tillsynsmetoder.....	5
Bilaga 2 Litteraturstudie - små företags syn på lagefterlevnad, förutsättningar för lagefterlevnad och för att bidra till miljömålen.....	15
Bilaga 3 Myndigheternas stödjande tillsyn -Enkätfrågor.....	28
Bilaga 4 Kommuner som svarat på enkäten.....	32
Bilaga 5 Stödjande aktiviteter hos kommunerna	33
Bilaga 6 Småföretagsanpassade tillsynsmetoder - Goda exempel.....	45
Bilaga 7 Företagsintervjuer - Frågeformulär.....	89

Inledning

Denna rapport utgör bilagedelen till rapporten Miljömålsstyrd tillsyn – miljö kvalitetsmål, miljölagstiftning och företagens frivilliga miljöarbete i samverkan, IVL B1765.

I denna bilagedel finns utförligare beskrivningar av den litteratur som finns inom ämnet. Dessutom finns information om de goda exempel på småföretagsanpassade tillsynsmetoder som inventerats inom projektet. I bilagedelen finns även den enkät och de intervjufrågor som använts inom projektet.

I bilagedelen finns inga referenser redovisade utan den kompletta referensförteckningen finns sist i huvudrapporten.

Bilaga 1 Litteraturstudie – Småföretagsanpassade tillsynsmetoder

I denna bilaga återfinns korta sammanfattningar av vissa av de studier och rapporter som utgör grunden i litteraturstudien. Sammanfattningarna gör inte anspråk på att vara fullständiga utan det är författarnas tolkning av rapporterna och studierna som återges. Den som är intresserad av en mer fullständig bild hänvisas till ursprungsreferenserna.

MYNDIGHETSDRIVNA ÅTGÄRDER

Rapport om egenkontrollprojektet 2003, Miljösamverkan Sydost (Miljösamverkan sydost 2003)

I detta egenkontrollprojekt skickades information ut till alla A-, B- och C-verksamheter (626 st) som de deltagande tillsynsmyndigheterna har tillsyn över. Inom projektet togs ett gemensamt arbetsmaterial fram. Tillsynsmyndigheterna valde ut 95 företag som skulle besökas varav 59 st var C-företag. En bekräftelse på inspektionen skickades till företagen tillsammans med information om vilket underlag som skulle finnas framme vid inspektionen. Efter inspektionen fick den besökta verksamheten tillfälle att inkomma med synpunkter på inspektionen till den egna tillsynsmyndigheten. Verksamheterna fick ett inspektionsprotokoll medan resultaten från projektet sammanställdes i en rapport som lades ut på nätet samt i en broschyr som skickades till samtliga A-, B- och C-företag i länet.

Följande tendenser kunde urskiljas utifrån resultaten:

- Tillståndspliktiga företag uppfyller egenkontrollförordningens krav bäst medan många anmälningspliktiga företag behöver stöd med att införa förordningen i verksamheten.
- De vanligaste anmärkningarna vid inspektionerna har varit att företagen saknar riskbedömningar med tillhörande åtgärdsplaner och att det ofta saknas rutiner för att kontakta tillsynsmyndigheten vid driftsstörningar eller andra tillbud.
- Information om kemikaliernas klassning och hälso- och miljöskadlighet saknas i många kemikalielistor.

Enligt företagen var de råd och den information som gavs vid besöket det bästa med projektet. Några företag anser också att det var bra att två inspektörer fanns med vid inspektionen.

Det bästa med projektet, enligt miljöhandläggarna, var det gemensamma arbetsmaterialet. Vidare ansåg man att projektet medförde en konstruktiv dialog med företagen samt att det var bra att koncentrera sig på en specifik men genomgripande fråga. Projektets upplägg - informationsutskick, bekräftelse, tillsynsrapport – ansågs också vara bra.

Nackdelen med projektet var enligt företagen att tiden för inspektionen ansågs vara för knapp. Dessutom upplevde man att många frågor inte var anpassade till små företag samt att miljökontorets kunskap om verksamheten och dess förutsättningar inte var tillräcklig.

Även myndigheterna ansåg att det fanns brister i underlaget då det inte passade såväl stora (A och B) som små (C) verksamheter.

På frågan hur tillsynen kan bli bättre svarade företagen genom att mer information ges, ex. i form av diskussionsforum, miljögrupper och temakvällar.

Övrigt tillsynsmyndigheten kan bli bättre på enligt företagen i projektet är bl.a.:

- Kortare handläggningstider
- Mera information om hur myndigheten vill ha redovisningen av företaget upplagd
- Hjälpa företagen utforma detta, istället för att bara kontrollera
- Förtydliga nya förordningar och föreskrifter – ibland tolkar myndigheter och företag olika
- Ge oss tips och idéer om hur man kan/ska sköta sin egenkontroll
- Vara mer behjälplig med sina kunskaper
- Vara ”bollplank”, ibland även informellt
- Ökade informella kontakter och rådgivning
- Att ta fram generella dokument som kan hämtas via internet, t.ex. riskbedömning, rapporteringsblanketter

Enligt miljöhandläggarna bör underlaget som tagits fram i projektet finjusteras. Dessutom bör man informera företagen, följa upp resultatet, ställa krav på branschorganisationer och inspektera mera. Vidare har myndigheterna inom projektet identifierat att de behöver intensifiera sin informationsinsats gällande egenkontrollen och lyfta fram ”goda exempel”. Ett ytterligare förslag på åtgärd är att i tillsynsrapporten ta upp vilka saker som företaget uppfyllde och inte enbart brister.

Projekt – Egenkontroll, Länsstyrelsen Örebro Län, Publ. nr 2002:24 (Länsstyrelsen Örebro län 2002)

Länsstyrelsen i Örebro genomförde under 2001-2002 en tillsynskampanj vars syfte var att kontrollera hur kraven på egenkontroll efterlevs vid anläggningar som bedriver miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. Syftet var även att bidra till verksamhetsutövarnas utveckling av egenkontrollen. Tillsynen skedde i form av systemtillsyn och besök gjordes på 41 verksamheter. Innan tillsynen utbildades länsstyrelsens miljöhandläggare i egenkontroll och systemtillsyn. Företagen fick i förväg information om tillsynen samt vilka avsnitt i lagstiftningen som skulle granskas. Vid besöken deltog två miljöhandläggare samt företagsrepresentant i form av miljöansvarig såsom VD, miljösamordnare, enhetschef etc. Vid tillsynen gjordes stickprovskontroller. Besöken lades upp enligt följande: inledning, tillsyn på egenkontrollsystem, länsstyrelsens överläggning, avslutande möte. Tillsynsresultatet dokumenterades skriftligt och delgavs verksamhetsutövarna.

Resultatet visade att drygt 40 % av verksamheterna hade en fungerande egenkontroll. Av dessa hade närmare 90 % ett certifierat miljöledningssystem. Drygt en tredjedel av anläggningarna hade brister i sin egenkontroll och knappt en fjärdedel hade inte någon fungerande egenkontroll. Bristerna rör i första hand riskhantering och säkerställande av rätt miljökompetens inom organisationen.

I föreliggande rapport har resultatet samt erfarenheterna inom länsstyrelsen sammanställts, däremot finns det inte någon information om företagens erfarenheter och synpunkter på projektet. Resultaten från tillsynsbesöken kan för länsstyrelsens del användas som underlag för prioritering av

tillsynsobjekt. Vidare har kompetensen om egenkontroll höjts hos miljöhandläggarna. Vidare bedömer länsstyrelsen att temat och metodiken i tillsynskampanjen är väl valda.

Några av de erfarenheter som erhållits i projektet är:

- Viktigt att vara väl förberedd
- Bra att vara två som genomför tillsynsbesöket, rollfördelningen måste vara tydlig
- Bra att alla verksamheter bedöms utifrån samma kriterier
- Mycket bra att ansvariga vid verksamheterna deltog
- Mätbara resultat har erhållits

Miljöutbildning i Egenkontroll – ett led i att stärka konkurrenskraften hos länets små och medelstora företag, slutrapport, Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2004 (Länsstyrelsen Jönköpings län 2004)

Under 2002 genomfördes en utbildning för länets C-verksamheter. Utbildningen genomfördes av en konsult i länets samtliga 13 kommuner och pågick under en halvdag. Inom projektet togs utbildningsmaterial fram i form av en broschyr om egenkontroll, OH-bilder, förslag på hur journalblad kan vara utformade, kopia på förordningen om egenkontroll samt kommunspecifik information. Syftet med utbildningen var att stärka det lokala näringslivets konkurrenskraft genom att öka företagets kunskap och medvetenhet om nödvändigheten att aktivt arbeta med miljöfrågor och tillhörande lagstiftning. För att utvärdera hur företagen utnyttjat utbildningen skickades en enkät ut till ett slumpmässigt antal företag som deltagit i utbildningen av vilka 62 % svarade på enkäten. Utvärderingen visar att 90 % av företagen anser att kunskapen om egenkontroll har förbättrats och 75 % anger att företagets egenkontroll har förbättrats. Däremot har bara ett företag (3 %) svarat att utbildningen lett till några konkurrensfördelar (5-7 månader efter genomförd utbildning). Inom projektet har dock inte någon uppföljning av företagets åsikter om själva utbildningen gjorts utan det föreslås att miljöförvaltningarna och länsstyrelsen gör det vid sina kontakter med företagen.

Meddelande nr 2003:42, Miljöstrategisk Näringslivsutveckling, Resultat från enkät bland tillståndspliktiga & tillståndsprövade företag inom Jönköpings län, Länsstyrelsen i Jönköpings län (Länsstyrelsen i Jönköpings län 2003)

Som en del av länsstyrelsens regionalpolitiska projektverksamhet sker olika satsningar bl a inom projektet ”Miljöstrategisk Näringslivsutveckling”. Syftet med projektområdet är att öka företagets kunskaper om miljöfrågornas betydelse, att hjälpa företag att inleda ett systematiskt miljöarbete genom egenkontroll och miljöledning samt att öka riskmedvetenheten hos länets företag vilket ger trovärdighet på marknaden och kontroll över verksamhetens miljöpåverkan. Under 2003 genomfördes en enkätundersökning i Jönköpings län i syfte att undersöka företagets pågående miljöarbete samt verksamhetsutövarnas behov och efterfrågan av information och utbildning inom miljöområdet.

Resultaten av undersökningen visar att det ännu återstår en del arbete med att informera berörda verksamheter om skyldigheten att bedriva egenkontroll samt vad egenkontrollen ska innefatta. Länsstyrelsen har av förekommen anledning inlett en systematisk tillsyn gällande företagets egenkontroll.

Sett till företagets behov av att söka nytt eller reviderat tillstånd under de kommande åren pågår ett internt arbete med att söka alternativ finansiering, nya arbetsmetoder och effektiviseringar i prövningsförfarandet för att möjliggöra kortare handläggningstider.

Vad gäller företagets behov av information om lagstiftning, allmän miljöinformation,

EU-frågor och verksamhetsanknuten information verkar det finnas ett stort behov att fylla för såväl nationella som regionala och lokala tillsynsmyndigheter samt branschorganisationerna.

Ett nyhetsbrev, *Miljönytt*, kommer att publiceras och göras fortsatt tillgängligt genom e-postprenumeration. Nyhetsbrevet kommer att skickas till de företag som ingått i Länsstyrelsens enkät samt till länets miljö- och hälsoskyddskontor för vidare distribution till bl a anmälningspliktiga företag.

Nedan återges en del av de svar som företagen gav på frågorna i enkäten.

Information och stöd från Länsstyrelsen (LS)

Ca 49 % av företagen uppger att de finner den information som de får från LS idag är bra medan 23 % anger att den kan bli bättre. 28 % av företagen har uppgett att de inte får någon information från LS. 77 % av företagen skulle vilja ha mer information, i första hand önskar företagen information om miljöbalken och övrig svensk lagstiftning samt mer allmän miljöinformation. Dessutom önskar flera företag information om EU's miljölagstiftning och mer allmän näringslivsinformation.

En övervägande majoritet av företagen önskar få informationen via nyhetsbrev (58 %) eller seminarier/utbildning (30 %). Endast 9 % önskar få informationen via hemsidan. Övriga kanaler som anges är besök, tidskrifter mm.

Övriga kommentarer från företagen

I samband med att företagen besvarade enkäten lämnades en del synpunkter från företagen varav en del återfinns nedan:

Länsstyrelsens information

- Information om förändringar samt hur nya lagar och regler ska tolkas i förhållande till vår typ av verksamhet
- Information om regionalt miljöarbete
- Förebyggande information. Idag är informationen kontrollerande (i samband med avgifter, besiktningar, miljörapporter)
- Önskar e-post nyheter om lagförändringar
- Nyhetsbrev 4 ggr/år. Seminarier vid större förändringar.
- Begränsa informationen till företagen.
- Riktad information gällande branschen
- Försök satsa på att förenkla och underlätta.
- Vi upplever att företaget själv måste söka information från Länsstyrelsen. Vid förfrågan fungerar det bra och servicen är bra.
- Muntlig information & besök
- Informationsträffar
- En uppdaterad hemsida med bl.a. nyheter angående förändringar i miljöbalken och annan miljölagstiftning.

Länsstyrelsens prövnings- och tillsynsverksamhet

- Snabbare svar på aktuella frågor och information om svarstider etc.
- Önskemål om checklista/lathund för att underlätta lagtolkningen
- Vill ha hjälp att tillgå och svar inom rimlig tid och att kunskapen hos era handläggare var bättre
- Mer information vid tillståndsprövning. Information och jämförelser mellan företag.
- Problem att olika regler gäller för våra konkurrenter beroende på när vi får tillstånd, hur hårda villkoren blir. Tillstånden borde begränsas i tid.
- Olika bedömningar av olika tillsynsmyndigheter, vid olika tidpunkter.
- Mera informella kontakter med företagen

Länsstyrelsens förebyggande arbete

- Tätare kommunikationer, mera personlig kontakt, bättre dialog
- Möjlighet för företag att ställa frågor vid osäkerhet utan risk för påföljd vid fel svar
- Utbildning med inriktning på tolkning och tillämpning av miljölagar
- Fördelaktigt om länsstyrelsen besökte företaget och informerade/utbildade företaget om synsätt, trender, sannolik utveckling etc. inom lagstiftning och tillämpning
- Nätverksarbete med andra intressenter för kunskaps- och erfarenhetsutbyte önskvärt
- Länsstyrelsen bör samverka med företagen, stödja och hjälpa till i miljöfrågor och eventuella investeringar, vara till hjälp när man söker eventuella pengar för miljön
- Seminarier och personliga besök
- Intressecentrum för företag - myndighet att diskutera olika frågor t ex avfallshantering
- Länsstyrelsen skulle ha en mer rådgivande funktion.
- Hjälpa oss att tolka en komplicerad lagstiftning och miljöomvärld (kemikalier)
- Information/dialog i samband med tillståndsansökan
- Vi önskar lättbegripliga listor att fylla i för vårt miljöarbete

Samverkan Kemikalier i Östergötland, KemikalieSTEGet Östergötland- Slutrapport: Systemtillsyn och Egenkontroll, Tema kemikalier, Projektredogörelse, mars 2003 (Samverkan Kemikalier i Östergötland 2003)

KemikalieSTEGet har i första hand varit ett kunskapsprojekt med syfte att höja kunskaperna om systemtillsyn och egenkontroll inom Östergötlands län (inom ramen för Kemikalier i Östergötland). Tyngdpunkten ligger på kemikaliehantering. Inom projektet har informationsmaterial och seminarier om systemtillsyn anordnats för handläggarna. För verksamhetsutövarna har informationsmaterial om egenkontroll samt informationsträffar om egenkontroll, kombinerat med information om avfallshantering anordnats. Efter det har egenkontrollen granskats på sammanlagt 40 företag. Utvärderingen av projektet har skett genom intervjuer med handläggare, verksamhetsutövare och projektdeltagare.

Följande slutsatser kom fram i utvärderingen.

- Företagen är positiva till att miljömyndigheterna ordnar informationsträffar.
- Både företag och miljömyndigheter har fått mer kunskaper om systemtillsyn och egenkontroll genom projektet. De företag som arbetat med miljöledningssystem hade bättre förkunskaper än de som inte arbetat med miljöledningssystem.
- Företagen tyckte att de fått bra information och hade haft bra diskussioner med miljömyndigheterna vid systemtillsynsbesöken. Myndigheterna var dessutom bättre förberedda än vid vanliga tillsynsbesök.

- Både miljöhandläggare och företag tyckte att man fått en bättre överblick och helhetssyn vid systemtillsyn än vid traditionell tillsyn.
- Det går att bedriva någon form av systemtillsyn vid alla företag, men som vid allt tillsynsarbete måste tillsynen anpassas efter situationen och företaget.
- Det är en stor fördel om två personer från miljömyndigheten kan delta vid systemtillsynsbesöken.
- Systemtillsyn är mycket tidskrävande! På sikt kommer miljövinsten troligen att överväga. Systemtillsyn innebär merarbete för miljömyndigheterna i början men är resurseffektivt på sikt genom att företagen tar sitt ansvar i högre grad.
- Det räcker inte med att bara bedriva systemtillsyn. Traditionell tillsyn behövs också, dels för att lösa mer akuta miljöproblem, dels för att kontrollera att systemen fungerar i praktiken.
- Det var lättare att bedriva systemtillsyn hos företag som arbetat med miljöledningssystem eftersom de hade bättre dokumentation och var lättare att diskutera med.
- Utvärderingen visar inte entydigt att företag som arbetat med miljöledning hade högre kvalitet på sin egenkontroll. Storleken på företaget och vilka personer som arbetar med miljöfrågor har också stor betydelse.
- Standarden på egenkontrollen varierade mycket mellan olika företag.

Miljösamverkan Västra Götaland, 2004, Slutrapport från delprojekt Egenkontroll och systemtillsyn 2004 (Miljösamverkan Västra Götaland 2004)

I slutrapporten från delprojektet "Egenkontroll och systemtillsyn" redogörs för ett antal påståenden följda av en fråga som diskuterats på Miljösamverkans seminarier om egenkontroll och systemtillsyn i Göteborg (1) respektive Skövde (2). Några av dessa återfinns nedan.

Vilka anpassningar kan behöva göras av metoden för systemtillsyn av små verksamheter?

1. Första besöket måste nog ske som ett informationsbesök/möte eller vanligt tillsynsbesök. Eventuellt krävs fler besök innan det är möjligt med systemtillsyn. Svårt för små företag att förstå egenkontrollen när alla anställda ändå vet vad de ska göra. Skicka ut information om systemtillsyn innan besöket. Eventuellt ordna en kurs för mindre företag där egenkontrollen går igenom.
2. Ofta mer lämpligt att komma en inspektör till riktigt små företag. Anpassa tillsynen utifrån deras förutsättningar, t.ex. krav på egenkontroll för företaget.

Vilka är de viktigaste åtgärderna från miljömyndigheternas sida för att få en bättre egenkontroll till stånd då den brister hos många? På stora verksamheter? På små verksamheter?

1. Det är viktigt att ha en bra dialog med verksamheten. Det är stor skillnad mellan små och stora verksamheter. Stora har mer erfarenhet att jobba med frågorna. Det är viktigt att motivera företagen och att rikta sig mot ledningen samt låta företagen tänka efter själva. Vidare är det viktigt att lyfta fram goda exempel, t.ex. genom informationsmöten med några duktiga företag så att man ser nyttan med egenkontroll.
2. Det är stora skillnader mellan stora och små företag! Det är viktigt att fråga hur vi som miljömyndigheter introducerar egenkontroll/systemtillsyn i små verksamheter. Det kräver stor möda och lång tid (jämför med erfarenheter på livsmedelssidan). Men hur? Det är också viktigt att miljömyndigheterna är bra rustade att kontrollera egenkontroll på rätt sätt.

Bör miljömyndigheterna lära oss mer om miljöledning och revision av miljöledning? Om ja, varför det?

1. Ja, det är ett bra sätt att arbeta med miljöfrågor. Systemen är inte alltid bra på allt, men delar av dem kan göra att miljöarbetet verkligen får en skjuts framåt
2. Ja, det finns mycket att lära.

Miljösamverkan Västra Götaland, Egenkontroll och systemtillsyn:

- Rapport om resultat av enkät om tillsynskampanj och handledning, 2004 (Miljösamverkan Västra Götaland 2004)

- Handledning, 2002 (Miljösamverkan Västra Götaland 2002)

- Slutrapport från delprojekt Egenkontroll och systemtillsyn, 2004 (Miljösamverkan Västra Götaland 2004:2)

Under en tillsynskampanj 2002-2003 togs en handledning, Egenkontroll och systemtillsyn, fram som miljökontoren i länet skulle använda för att med systemtillsyn kontrollera egenkontrollen på några verksamheter. I handledningen återfinns ”steg-för-steg” anvisningar för tillsynen. Kortfattat är arbetsmetoden följande:

1. Val av verksamheter att besöka
2. Förberedelsefas (då bl.a. verksamhetsutövaren informeras om besöket och erhåller information såsom frågelista, allmän information om egenkontroll etc.)
3. Inspektionsbesök
4. Inspektionsmeddelande och beslut
5. Utvärdering
6. Uppföljning

69 inspektioner genomfördes av de tolv deltagande kommunerna. Kampanjen utvärderades med en enkät.

Några av erfarenheterna från kampanjen var att handledningen fungerar som stöd för arbetet och att systemtillsyn som metod fungerar och bör rekommenderas. Fördelen med systemtillsyn, enligt inspektörerna är bl.a. att systemtillsyn

- ger en bra inblick i vilken kontroll företaget har
- ger bra diskussion om verksamheten.
- är ett bra stöd för företagen

Vidare anser man att det är positivt att miljöfrågorna lyfts till VD-nivån. Resursfrågan, d.v.s. tidsåtgången, anses vara det största hindret för de flesta miljökontor, inte minst med tanke på att det är önskvärt med två inspektörer vid systeminspektion.

Miljökontoret har även uppfattat det som att verksamhetsutövarna i huvudsak har upplevt systemtillsynen positivt. De har bl.a. angett att det varit bra med en koncentrerad insats där de även får svar på frågor och att tillsynsmyndigheten har varit mer intresserad av företaget som helhet och inte bara varit kritisk.

Även verksamhetsutövarna verkar uppleva tidsåtgången som negativt samt att fler personer behöver engageras.

Om hur metoden fungerar på små respektive stora företag ges varierande omdömen. Några anser att den passar sämre på små, medan andra framhåller att den också går bra på små. Något som

anses vara viktigt att utveckla i metoden, förutom att branschanpassa den, anses vara att få fram tips för att få igång småföretagen.

En annan slutsats från kampanjen är att verksamheternas egenkontroll i de flesta fall låg på en alldeles för låg nivå. Vanliga brister i egenkontrollen är bl.a. dåligt med kunskaper om miljöbalken och om egenkontroll, att riskbedömning saknas samt bristande eller obefintlig dokumentation.

ANDRA AKTÖRERS ÅTGÄRDER

Teknikföretagens laglista med tips på egenkontroll (Teknikföretagen 2006)

Teknikföretagen har tagit fram en lista över de lagar som bedömts vara mest relevanta för teknikföretag med tips på egenkontroll. I detta dokument ges ett förslag på modell för en företagsintern laglista. Rekommendationen är att lista alla aktuella förordningar i en tabell, förslagsvis enligt följande:

Myndighetens fönster		Företagens fönster	
§	VAD	VARFÖR	HUR
Paragraf och förordningsnummer	Lagtextens ordalydelse	Motivering om varför denna lagtext är relevant för verksamheten	Hur verksamheten uppfyller kravet. Hänvisning till rutin/dokument

I laglistan finns tips på egenkontroll avseende de allmänna hänsynsreglerna, miljöfarlig verksamhet, utsläpp till vatten, avfallsfrågor, kemikaliehantering, markfrågor samt myndighetstillsyn och miljö sanktionsavgifter.

Exempel på tips på egenkontroll avseende de allmänna hänsynsreglerna

Lagrum	Innebörd	Egenkontroll	
		VARFÖR	HUR
§ Miljöbalken 2 kap. 6§, SFS 1998:808	<i>Produktvalsprincipen</i> Verksamhetsutövare ska undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter som kan medföra risker för hälsa och miljö.	Det bör framgå av företagets inköspolicy eller inköpsrutiner hur miljöfrågor ska hanteras vid upphandling och inköp. Det kan även framgå av miljöpolicy om sådan finns. Principen bör även tillämpas vid konstruktionsarbete – kan dokumenteras med hjälp av rutin för miljöanpassad produktutveckling.	

Tillsyn och miljörevision, NUTEK P17345, 2006 (Nutek 2006)

Detta projekt syftade till att undersöka möjligheterna att ge de företag som är tillståndspliktiga och har ett certifierat miljöledningssystem ett större utbyte av de avgifter som de betalar för miljötillsyn och miljörevisioner. Projektet har arbetat fram en modell för ökad revision, TRM (TillsynsRedovisad Miljörevision) som bygger på att revisorn vid revision av certifierade miljöledningssystem hos tillståndspliktiga företag även reviderar egenkontroll och de tillstånd som gäller företagen. Modellen, som i första hand är tänkt att användas på små och medelstora företag som har en mindre miljöpåverkan, testades på sex pilotföretag.

Den tillsynsredovisade miljörevisionen genomförs på följande sätt:

1. Företaget och tillsynsmyndigheten överenskommer att TRM-modellen ska användas
2. Företaget reglerar arbetsmetoden i sitt avtal med certifieringsorganet
3. Revisorn reviderar egenkontroll, särskilda tillstånd och andra lagkrav. Revisorn kontaktar tillsynsmyndigheten innan revision för att säkerställa att revisionen omfattar myndighetens prioriterade områden.
4. Företaget skickar revisorns rapport och avvikelser till tillsynsmyndigheten. Avvikelseorna blir offentlig handling då de lämnas över till tillsynsmyndigheten
5. Myndigheten granskar rapporten och använder den som en del i underlaget för prioritering av tillsynsbesök.
6. Företaget kan använda delar av revisionsrapporten när de skriver miljörapport.

Revisorn övertar inte inspektörens roll med avseende på bedömning av lagöversträdelser, utdömmande av miljö sanktionsavgifter etc. utan revisorns uppgift är att redovisa vad som upptäckts under revisionen.

Resultaten från projektet visade att modellen fungerar bra och sparar resurser både för företagen och för myndigheten. De externa kostnaderna för företaget ökar dock då tiden för revision ökar medan tillsynsavgiften inte minskar nämnvärt. Däremot minskar den egna tiden med ca. 20 %, främst då företaget sparar resurser genom att inte behöva ta emot både revisor och inspektör. Vidare var de företag som deltog i pilotprojektet nöjda med hur man kunde få ökad nytta av sin miljörevision. Det påpekades dock att det nya arbetssättet inte får innebära att arbetet med att systematiskt åtgärda avvikelser störs av krav, påpekanden och förelägganden från myndigheten. Vidare kan det finnas en risk för att ett företag som arbetar med modellen tappar kontakten med tillsynsmyndigheten.

Många av deltagande myndighetspersoner ansåg att modellen är bra eftersom man vid revision och tillsyn tittar på samma saker. Många såg det också positivt att myndigheten kan få ökad information om företaget genom revisorerna medan andra såg en fara att kunskapen om företaget minskar. Inspektörerna är eniga om att revisionen inte helt kan ersätta tillsyn på företaget även om tillsynen skulle kunna utföras mer sällan hos de företag som sköts bra ur miljösynpunkt. Myndigheten har dock fortfarande grundansvaret för att kontrollera lagefterlevnad. Ett problem som identifierades är dock att myndigheten har möjlighet att avvisa en planerad förändring innan den verkställs medan revisorn endast kan konstatera i efterhand att det inte gick bra med den metod man använt. Vidare har inte revisorn tillgång till domar, beslut och krav som rör företaget utan måste förlita sig till att den lista företaget redovisar är komplett.

Vad gäller revisorerna så ser de inte något större behov av modellen men som en möjlighet att ge kunderna ökad nytta av de revisioner som redan idag genomförs.

Ett förslag som kom upp i den enkät som genomförts hos landets kommuner är att revision och tillsyn skulle kunna ske vid ett och samma tillfälle.

Bilaga 2 Litteraturstudie - små företags syn på lagefterlevnad, förutsättningar för lagefterlevnad och för att bidra till miljömålen

I denna bilaga återfinns korta sammanfattningar av de studier och rapporter som utgör grunden i litteraturstudien. Sammanfattningarna gör inte anspråk på att vara fullständiga utan det är författarnas tolkning av rapporterna och studierna som återges. Den som är intresserad av en mer fullständig bild hänvisas till ursprungsreferenserna.

1. TILLSYN AV SMÅ FÖRETAG – FÖRETAGENS ERFARENHETER

Berg, F., 2004, Företagare och miljöskyddsinspektörer överens, Intervjuundersökning av miljöinspektörer och företagare om miljöbalken, Svenskt Näringsliv, juni 2004 (Berg 2004)

Denna studie ger en bild av hur myndigheter och småföretag ser på miljölagstiftningen (Miljöbalken). Företagen upplever att de inte kan hantera miljöfrågorna på egen hand och inspektörerna håller till mycket stor del med dem. Vidare anser inspektörerna att miljöbalken är bättre än sin föregångare men problematisk att tillämpa vilket bl.a. kan ge upphov till byråkrati, problematiska relationer till företagarna och osäkerhet vid tillsyn. SME-företagen ger en liknande bild och menar att regelverket är svårt att överblicka och tolka, handläggningstiderna begränsar, kommunikationen med tillsynsmyndigheten är undermålig och att lagen försvårar för investeringar. Många företagare är kritiska till kommunernas informationsarbete medan inspektörerna över lag anser att det informationsarbete som görs får gott betyg. SME-företagen tvingas många gånger att använda sig av konsulter som är dyra att anlita.

Företagare och kommunens miljöskyddsinspektörer ser således samma problem med miljöbalken och dess tillämpning. Denna samsyn är dock en bra utgångspunkt för samarbete för en miljölagstiftning för tillväxt och god miljö.

Antonsson, A-B., Axelsson, U., Birgersdotter, L., Cerin, P., 2005, Miljö- och arbetsmiljö tillsyn i små företag. En inledande studie. IVL rapport B1638, oktober 2005, IVL, Stockholm. (IVL 2005)

I denna kvalitativa studie genomfördes djupintervjuer med små företag (13 st) och tillsynspersoner (14 st) i syfte att öka förståelsen för hur lagefterlevnad och tillsyn i små företag fungerar inom områdena miljö och arbetsmiljö.

Tillsyn och lagefterlevnad

Det visade sig att flertalet av studiens företag har en positiv erfarenhet och inställning till tillsynsbesök. Vidare visar studien att tillsynspersonernas polisiära roll har tonats ned över tiden och

balanseras av insatser för att motivera företagen. Företagen upplever också ett stöd från tillsynspersonalen att leva upp till lagkraven.

De krav som tillsynspersonerna ställer anses av en övervägande andel av företagen vara rimliga. Samtliga intervjuade företag anser vidare att de får bra motiveringar till de krav som ställs, vilket också leder till större förståelse för varför åtgärderna ska genomföras. Det innebär dock inte att samtliga krav har accepterats utan motstånd eller att kraven varit enkla att klara.

Den genomförda studien visar på att små företag har svårare än större företag att klara av lagefterlevnad. De små företagen har inte kunskap om lagar och regler på miljöområdet, inte minst då lagarna och reglerna är många och det är svårt och resurskrävande för mindre företag att hålla ordning på vilka lagar och föreskrifter som de berörs av. Vidare har de oftast inte tillgång till expertkunskap inom miljöområdet (undantag kan vara små företag som tillhör en större koncern) varför tillsynen spelar en helt annan roll jämfört med stora företag. Företagen uppfattar tillsynen som en slags besiktning som ”godkänner” att deras miljöarbete uppfyller gällande lagkrav. Det finns således ett behov av att tydliggöra tillsynens syfte då tillsynspersonerna gör ett urval av vad de ska inspektera och deras inspektioner inte fråntar företagen något ansvar för att själva kontrollera att gällande lagar och regler efterföljs.

I stort sett alla små företag som intervjuades hade brister i sin lagefterlevnad. Vidare visade studien på att de besökta företagen hade fått olika höga krav. Bl.a. får mer ambitiösa företag högre krav - de får dock i regel färre krav att åtgärda. Studiens företag förutsätter att tillsynen är helt konkurrensneutral vilket dock inte är fallet enligt studien. Vidare tyder intervjuerna på att nyanställda personer inom miljötillsyn tenderar att ställa fler och mer detaljerade frågor än de som är mer erfarna.

Den trend som går mot ökad egenkontroll och ökade krav på dokumentation istället för tillsynsbesök är inte uppskattade av de företag som intervjuats. De ser hellre att de får konkreta krav som de förväntas uppfylla. Myndigheterna får gärna använda flera olika informationskanaler, ex. göra medskick gällande kommande lagförändringar till branschorganisationernas nyhetsbrev eller vid branschorganisationernas informationsträffar etc. Vidare efterfrågar företagen utbildning om lagar från exempelvis branschorganisationerna eller tillsynsmyndigheterna. Några företag uttryckte önskemål om tips som förenklar företagets miljöarbete

Råd och krav

Alla utom ett företag anser att det är god balans mellan råd och krav vid tillsynsbesöket. De råd som ges är kopplade till de krav som ställs. Företagen får dock inte råd om hur de kan lösa problem som inte är relaterade till de krav som tillsynspersonen ställer vid besöket. De intervjuade företagen önskar mer rådgivning vid tillsynsbesöken, även inom områden där de inte har uppenbara brister gentemot lagen. Rådgivningen anses vara av stor betydelse, både av företag och av tillsynspersoner, för att erhålla markanta förbättringar inom miljöområdet.

Önskemål om branschkunskap hos tillsynspersonerna så att de kan ge vettiga råd. Företagen efterfrågar dock en mer konkret rådgivning istället för att få hänvisningar eller frågor från tillsynspersonalen. Vidare upplever företagen att de får mer råd om de själva är aktiva och ställer frågor vid tillsynsbesöket.

Frivilligt miljöarbete och miljötillsyn

De företag som har ett certifierat miljöledningssystem (MLS) har olika åsikter om hur MLS och tillsynen påverkar varandra. Några ser positivt på detta medan andra säger att de inte påverkar varandra och att det inte upplevs som positivt av tillsynspersoner.

Sammanfattningsvis visade studien följande:

- Små företag förbereder sig inte inför ett tillsynsbesök.
- Då företagen inte vet vilka lagar de ska efterleva vill de att tillsynen både ska vara kontrollerande och stödjande. De vill dessutom ha mer råd, gärna konkreta.
- De vill gärna ha en dagordning innan så att de kan förbereda sig samt ett protokoll snarast efter tillsynen, gärna på plats. Protokollet får gärna vara utformat som ett "besiktningssprotokoll" så att även det som kontrollerats och godkänts finns med. De efterfrågar således även positiv feedback.
- En brist som leder till att en åtgärd måste genomföras får gärna kopplas till ett miljöproblem för att få en ökad förståelse.
- Vidare vill de små företagen att de inspektörer som utövar tillsynen ska vara bransch-kunniga.
- Vad gäller samordnade besök, där tillsynspersoner från flera myndigheter kommer samtidigt, så förordas inte det av småföretagen. Däremot ser de gärna en koordinering mellan olika myndigheter så att de inte behöver svara på samma frågor flera gånger och så att besök och rapportering sprids ut bättre över året. De ser gärna att myndigheterna utser en gemensam kontaktperson för företaget gällande all tillsyn.
- Flera företag anser det vara olämpligt att kommunerna sätter sin "egen" prislist för miljö-tillsynen.

Florén, J., Söderström, N., 2005, Tillsyn enligt miljöbalken ur ett mikroperspektiv, Examensarbete Miljövetenskap 41-60p, Malmö Högskola, oktober 2005 (Florén 2005)

I studien, som är ett examensarbete, undersöktes kommunikationsförhållandet mellan ett utvalt mikroföretag, d.v.s. ett företag med mindre än 10 anställda, och den kommunala miljömyndigheten med avseende på miljöbalkens bestämmelser. Drivkraften för miljöarbetet i företaget i fråga är lagkrav. Resultaten från studien visade att företaget i fråga upplever vissa svårigheter med att förverkliga de miljökrav som den kommunala miljömyndigheten kommunicerade varför företaget är i behov av stöd och rådgivning för att kunna uppfylla ställda miljökrav.

I examensarbetet utreddes följande två frågeställningar:

- Hur förverkligar företaget den operativa tillsynsmyndighetens kommunikation av miljöbalkens bestämmelser, och är denna process förenad med några problem?
- Uppfyller den operativa tillsynsmyndigheten sina åligganden gentemot företaget med avseende på att bedriva tillsyn, rådgivning och information enligt miljöbalkens bestämmelser?

Företaget har inte haft mycket kontakt med den operativa tillsynsmyndigheten. Det har inte heller varit så många initiativ från kommunens sida avseende information om miljökrav. Dock har skriftlig information kommit vid enstaka tillfällen men företaget har haft svårt att förstå innebörden av den. Exempelvis har den information om kraven på egenkontroll som företaget erhållit känts knapphändig och svår att tillgodogöra sig varför det vore fördelaktigt om kommunen kunde komprimera lagkraven till något begripligt för de små företagen. Då företaget har haft frågor har det dock gått bra att få tag på berörda på kommunen.

I studien konstateras det att mikroföretag är i behov av större offentlig uppbackning. Kommunen har hållit ett seminarium om aktivt miljöarbete i små företag vilket företaget upplevde som väldigt positivt då det fick ta del av kortfattad och lätthanterlig information om den miljölagstiftning som

berör verksamheten samt kommunens målsättningar med det samlade miljöarbetet. När marknaden ställer miljökrav är de tydliga och lätta att förstå enligt företaget medan de miljökrav som myndigheter kommunicerar är svårare för ett litet företag att ta till sig på grund av kravens otydlighet och omfattning.

För att kunna visa att genomförda åtgärder uppfyller myndigheternas miljökrav måste företaget ha kunskap om åtgärdernas miljökonsekvenser. Genom information och rådgivning från miljömyndigheten skulle denna kunna bidra till att ett faktiskt miljöarbete organiseras och dokumenteras av verksamhetsutövaren så att detta uppnås.

**Sammanfattning från seminarieserie ”Tillsyn för förbättrad egenkontroll” 2005/2006, med föreläsare från myndigheter och företag. Sammanställt av Marie Eriksson, Tillsyns- och föreskriftsrådet.
(ToFR 2002:2)**

I denna seminarieserie identifierades att *bra tillsyn ur verksamhetsutövarnas perspektiv är:*

- Förtroendefull dialog: kompetenta inspektörer som förstår verksamheten, förmedlar uppmuntran och accepterar positiva förändringar, ger vägledning och stöd, ställer rimliga krav, ger respons och har en tydlighet i sina krav (motiveringar, enkelhet, förklaringar och information).
- Likvärdiga krav: när det gäller tolkningar, bedömningar och kravnivå
- Riskbaserad: med fokus på problemobjekt, premierar de skötsamma

**Kruse, E., 2005, Bild av företagens syn på egenkontroll idag, Sammanfattning enkät egenkontroll, Teknikföretagen, november 2005.
(Teknikföretagen 2005)**

Under 2005 skickade Teknikföretagen ut en enkät om egenkontroll till sina medlemsföretag. Syftet var att få en bild av företagens syn på egenkontroll. Enkäten skickades till 175 företag där alla är tillståndspliktiga. Av dessa företag svarade 23 stycken på enkäten. Företagen som svarade varierar mycket i storlek, flera är små (10-15 anställda) och flera är riktigt stora (mer än 1000 anställda). Vidare var alla utom ett av företagen ISO 14001 certifierade.

Av de företag som svarade på frågorna ansåg 60 % att egenkontrollen är nödvändig och att den är bra för miljön. 40 % ansåg att de uppfyller egenkontrollen genom sitt miljöledningssystem. Vidare svarade 30 % av företagen att man har periodisk besiktning, 50 % att man har haft tillsyn på egenkontrollarbetet och 20 % att man inte har haft någon tillsyn alls.

Följande synpunkter lämnades av företagen:

- *Allmänna åsikter om egenkontroll*
 - o Vad gäller egenkontrollen är eget omdöme viktigt.
 - o Man måste tillämpa sunt förnuft och ha en pragmatisk syn på tillämpningen.
- *Vad inspektionen av egenkontrollarbetet har gett*
 - o Tillsyn sker så sällan att det inte ger företagen något av värde.
 - o Två företag svarade dock att tillsynen gav dem något i utbyte avseende risker och lagefterlevnad.
 - o Mycket handlar fortfarande om kontrollprogram och periodisk besiktning.
 - o Vi och tillsynsmyndigheterna talar så olika språk och förstår inte varandra.

- För flera av företagen som varit föremål för tillsyn har tillsynen skett genom egna egenkontrollprojekt från kommunens sida. Detta strukturerade arbetssätt från kommunens sida har troligen varit lyckosamt.
- *Företagets största engagemang i miljöarbetet just nu*
 - På denna fråga erhöles många olika svar. De mest återkommande var att upprätthålla engagemanget för miljöfrågorna i företaget och att förvalta och utveckla miljöledningssystemet.
- *Vilken del i egenkontrollprogrammet som tillför företaget störst värde*
 - Strukturering och systematik (i övrigt spridda svar).

Näringslivets Regelnämnd, NNR (personlig kommunikation) (Hedström, Jens och Lööv, Tomas, Näringslivets Regelnämnd)

Enligt NNR är det viktigt att företagen får svar på frågan *varför* en åtgärd ska genomföras - denna koppling behövs men görs sällan. Ur företagets perspektiv är det också viktigt att åtgärden är "relevant" i deras ögon, d.v.s. att kostnaden för åtgärden är rimlig i förhållande till nyttan. Det är också viktigt att påföljdssystemet och avgifterna är lika för alla, oavsett vilken kommun verksamheten återfinns i.

Kruse, E., Kruse, E., 2005, Kommentar om avgifter enligt miljöbalken, enligt dnr 05-13, Teknikföretagen, mars 2005 (Teknikföretagen 2005:2)

Under 2005 ställde Teknikföretagen några frågor angående miljöbalkens avgiftssystem till ett antal medlemsföretag. Av 125 företag svarade 20 st på frågorna. Det var en blandning av storlek på de svarande företagen, d.v.s. svaren avser inte enbart små företag. Utifrån erhållna svar konstateras i sammanställningen att:

- de flesta svarande företag anser att avgiften för tillsyn är för hög men att beloppet är förutsägbart
- majoriteten uppger att denna kostnad inte påverkar konkurrensen till andra svenska företag
- avgiften verkar inte ha någon inverkan på relationen till tillsynsmyndigheten

Många av svarande företag tycker inte att de får så stor valuta för pengarna och att avgiften är för hög i förhållande till det arbete de ser resultatet av. En vanligt återkommande kommentar är att företaget inte får några tillsynsbesök utan att tillsynsmyndigheten istället granskar miljörapporter och hanterar anmälningsärenden. Några nämner att de får information och rådgivning och i några undantagsfall är tillsynsmyndigheten aktivt engagerad i företagets förbättringsarbete på miljöområdet.

En kommentar är att avgiften borde vara lägre för ett företag som är miljöcertifierat då tillsynsmyndigheten sannolikt ägnar mindre tid för tillsyn av ett sådant företag.

Vidare förväntar sig företagen att tillsynsmyndigheten besöker företagen oftare och ger information om ändringar i lagstiftning och vägledning i förhållande till detta. Företagen önskar sig ett långsiktigt arbete från myndighetens sida där företagets miljöaspekter och egenkontroll utgör grund för tillsyn. Företagen önskar också att de kunde få mer råd och hjälp vid ex. nyinvesteringar, avseende förbättrings- och effektiviseringsåtgärder samt information om miljöfrågor.

Sammanfattning av litteratur (debattartiklar, remissyttrande, PM) från Svenskt Näringsliv (Svenskt näringsliv 2004:2, Svenskt Näringsliv 2005, Svenskt Näringsliv 2005:2, Svenskt Näringsliv 2005:3)

Enligt en debattartikel från Svenskt Näringsliv (Anders Ydstedt, 2004-02-02) vågar många företag inte vända sig med frågor till kommunerna eftersom de riskerar att anmälas.

I en annan debattartikel (Ingela Bendrot och Ulrik Johansson, 2005) om tillståndansökan så anser författarna att den svenska tillståndsprövningen måste harmoniseras med EU-rätten och att dagens svenska särregler därmed måste tas bort. Vidare anser man att träffsäkerheten i lagstiftningen måste förbättras så att endast en total omprövning görs av nyanläggningar och vid större förändringar och att man i övriga fall endast prövar själva ändringen. Vidare anses det att MBK-kravet bör slopas för mindre förändringar samt för mindre och medelstora företag då miljöpåverkan lika gärna kan redovisas i ansökan i dessa fall.

Enligt ett remissyttrande angående Tillsynsutredningens slutbetänkande (Tillsyn. Förslag om en tydligare och effektivare statlig tillsyn. SOU 2004:10. Christina Wainikka. 2005) behöver myndigheterna bli bättre i sin rådgivande roll för att syftet med miljölagstiftningen ska kunna uppnås. Företag måste också kunna känna att de kan diskutera med myndigheterna om hur de ska agera utan att omedelbart bli utsatta för sanktioner.

I ett PM (Miljö kvalitetsnormer, Ulrik Johansson, 2005) riktar författaren kritik mot Miljöbalkskommitténs förslag avseende möjligheterna att ställa ”orimliga” krav även där så inte erfordras enligt EG-rätten, vilket främst drabbar små- och medelstora företag. Enligt författaren är de svenska reglerna avsevärt mycket strängare än EG:s regler när det gäller mindre och medelstora företag. I likhet med nuvarande regler kommer MB-kommitténs förslag fordra att orimliga krav ställs på långt fler verksamheter och åtgärder än vad som följer av EG-direktiv om miljö kvalitetsnormer. Detta kommer slå hårt mot mindre och medelstora företag i de områden där en miljö kvalitetsnorm är överskriden.

1.1 ERFARENHETER AV SYSTEMTILLSYN ¹

Miljösamverkan Västra Götaland, Egenkontroll och systemtillsyn, Rapport om resultat av enkät om tillsynskampanj och handledning, 2004 samt Miljösamverkan Västra Götaland, Slutrapport från delprojekt Egenkontroll och systemtillsyn, 2004 (Miljösamverkan Västra Götaland 2004)

Systemtillsyn ur verksamhetsutövarens (VU) perspektiv (såsom miljökontoret uppfattat det):

- VU är positiva till systemtillsyn.
- Det anses vara bra med en koncentrerad insats där VU även får svar på frågor
- Systemtillsynen är effektivare och mer systematisk
- Tillsynsmyndigheten är mer intresserad av företaget som helhet, inte bara kritisk.
- VU är väl förberedd inför inspektionerna.

¹ Med systemtillsyn avses en metod med vilken verksamhetsutövaren egenkontroll och dennes förutsättningar att ta ansvar för miljöfrågor kontrolleras. Vid genomförande av systemtillsyn inriktas tillsynsarbetet mer mot företagens egenkontroll och tillsyn av kompetens, organisatoriska frågor, miljörelevanta kvalitetssystem etc. (Lindberg, A-K., Rapport 5363, Naturvårdsverket, 2004)

- VU uppskattar att inspektionerna också innebär information och dialog och att man får svar på frågor och att det inte bara är kontroll.
- Negativt är dock tidsåtgången samt att fler personer från verksamhetsutövarens sida behöver engageras.

1.2 FRAMGÅNGSFAKTORER FÖR EN BRA KONTAKT MELLAN FÖRETAGEN OCH TILLSYNSMYNDIGHETERNA

**Sammanfattning från seminarier om ”Tillsynsmetoder och tillsynsrollen” 2002, med föreläsare från myndigheter och företag. Sammanställt av Marie Eriksson, Tillsyns- och föreskriftsrådet.
(ToFR 2002)**

Ett av de deltagande företagen identifierade följande som framgångsfaktorer för kontakt mellan företaget och tillsynsmyndigheten:

- samarbete
- att båda parter är trygga i sina roller genom rätt erfarenhet och kompetens; samt
- att myndigheten bjuder på att företaget får ta åt sig äran för förbättringar.

Det är också viktigt att tillsynsmyndigheten kan se till helheten och ser verksamhetsutövarna som människor och att både VU och inspektören har förståelse för varandras uppdrag.

2. DRIVKRAFTER FÖR SMÅ FÖRETAG ATT EFTERLEVA LAGEN OCH ARBETA MED MILJÖFRÅGOR

**Näringslivets Regelnämnd, NNR (personlig kommunikation)
(Hedström, Jens och Lööv, Tomas, Näringslivets Regelnämnd)**

- Drivkrafterna hos företag allmänt är ”business och stolthet”. Vad gäller synen på lagar hos småföretag så anses de vara alldeles för komplicerade och otydliga. Stora företag vill inte ha detaljstyrning men de små företagen vill ha enkla och tydliga regler. En viktig fråga för de små företagen är hur de lättare ska kunna följa lagen – de skulle gärna vilja att det fanns en typ av ”avbockningslista”. För att uppnå en ökad lagefterlevnad krävs det informationstjänster. Små företag vill veta vart de kan vända sig med sina frågor. I en undersökning NNR gjort har det visat sig att 20 kommuner av 290 har en ”lots”, dvs. de kan hänvisa företagen vidare till rätt person i olika frågor, och ca 20 kommuner håller på att utveckla en sådan tjänst. Detta är ett av de viktigaste stöden ett litet företag kan få.
- Allmänt gäller följande för små företag:
 - 1) Viktigt med tydlighet i lagen
 - 2) Om lagen ej är tydlig behövs vägledning
 - 3) Det behövs idag branschspecifika vägledningar – men det är en omöjlighet att ta fram för alla branscher. De med ”stora” branschföreningar, ex. Teknikföretagen, kan få denna hjälp men för merparten branscher är detta inte möjligt.
- Fördelar med lagarna är att ”alla är lika inför lagen” och att alla ska veta vad som gäller.
- Företagen utgår ofta från ett riskperspektiv. Kostnaderna är i detta sammanhang viktiga.
- Hur kan man förenkla lagefterlevnaden för små företag? Enligt NNR finns det två olika vägar att gå:

- 1) behålla nuvarande lagstiftning med krav på egenkontroll – då behövs stöd
 - 2) om lagstiftningen förenklas och görs tydligare – då är det kontroll som behövs
- Övrig kommentar: Kunskapen hos myndigheter om vad som driver företagen är låg. En central myndighet behövs – Naturvårdsverkets roll idag är inte tillräcklig.

SME-nvironment 2003, A survey to assess environmental behaviors among smaller UK business, 2003 (SME-nvironment 2003)

SME-nvironment är den största undersökning som utförts i Storbritannien avseende SME-företagens ”miljömässiga uppförande”. Undersökningen har genomförts som underlag för NetRegs som är en webbplats designad för att hjälpa små- och medelstora företag att navigera bland den miljölagstiftning som de berörs av (www.netregs.gov.uk). NetRegs inkluderar allmänna ledningsriktlinjer (management guidelines) som gäller de flesta företag samt sektorsspecifika råd.

I undersökningen har över 8 600 små- och medelstora företag (< 250 anställda) ingått från 28 olika sektorer. 92 % av de intervjuade företagen var små företag (74 % har 0-9 anställda, 26 % har 10-49 anställda) och 8 % var medelstora företag (50-250 anställda).

Undersökningen visade att många av dessa företag hade en dålig förståelse för effekterna av sina aktiviteter på miljön (bara 6 % var trodde att de hade aktiviteter som kunde påverka miljön negativt) och att de önskar mer information och rådgivning avseende gröna frågor. Undersökningen visade också att även om många företag är medvetna om fördelarna med att ha ett miljöarbete misslyckas många små företag med att arbeta praktiskt med att införa åtgärder för att minska sin miljöpåverkan. Endast en fjärdedel av företagen hade infört någon åtgärd för att minska sin miljöpåverkan. Den vanligaste åtgärden är att utpeka en miljöansvarig. Vidare har mindre än en fjärdedel av företagen upprättat en miljöpolicy. Endast 3 % av företagen har ett ackrediterat miljöledningssystem och endast ytterligare 1 % planerar att införa ett. Vad gäller kunskap om lagarna så kunde endast en femtedel av alla företag namnge en lag. När en lista över 8 olika lagar visades angav 77 % av företagen att de hört talas om åtminstone en av dem. Den vanligaste var ”Environmental Protection Act” vilket troligtvis beror på dess breda omfattning samt att den marknadsfördes hårt när den trädde i kraft.

Generellt sett kan sägas att ju mindre ett företag är desto mindre tid och resurser finns tillgängliga för miljöfrågor. Skillnader förekommer även mellan olika sektorer. De sektorer som har en stor miljöinverkan på naturen, ex. skogs-, gruv- och stenindustrin, är mer medvetna än andra sektorer.

I undersökningen fick företagen svara på om de ansåg att det finns ett samband mellan ”good environmental practice” och ett antal affärsfördelar (key business benefits). Att uppfylla lagkraven är den huvudsakliga drivkraften hos SME. 75 % av företagen ansåg att det starkaste sambandet existerar mellan ”good environmental practice” och reducerad risk för åtal. Vidare ansåg 65 % av respondenterna att ”good environmental practice” gynnar relationen med kunder och 53 % att ”good environmental practice” kan medföra att driftskostnaderna sänks. Endast 27 % av företagen kände att det finns något samband mellan ”good environmental practice” och ökad försäljning/vinst. Vidare ansåg endast 26 % att ”good environmental practice” medför en större chans att få en order.

När företagen behöver hjälp avseende miljöfrågor vänder de sig i första hand till lokala myndigheter. Generellt gäller att ju större företaget är, desto fler olika aktörer vänder de sig till med

sina olika frågor. Vad gäller information så önskar 41 % av företagen mer information och råd avseende miljöfrågor. Vid frågan på vilket sätt de önskar erhålla information svarade en majoritet av de små företagen (< 50 anställda) att de vill skriftlig information men även via Internet och via telefonhjälpelinje angavs.

Meddelande nr 2003:42, Miljöstrategisk Näringslivsutveckling, Resultat från enkät bland tillståndspliktiga & tillståndsprövade företag inom Jönköpings län, Länsstyrelsen i Jönköpings län (Länsstyrelsen Jönköpings län 2003)

Under 2003 genomfördes en enkätundersökning i Jönköpings Län i syfte att undersöka företagens pågående miljöarbete samt verksamhetsutövarnas behov och efterfrågan av information och utbildning inom miljöområdet. Enkäten innehöll 26 st frågor av olika karaktär och skickades till. Enkäten skickades till 405 företag inom Jönköpings län varav drygt 350 av företagen är tillståndspliktiga enligt miljöbalken. 287 företag svarade på enkäten vilket motsvarar en svarsfrekvens på drygt 70 %. Av de svarande företagen är ca 60 % små företag (1-50 st anställda).

Vad gäller företagens egenkontroll så konstateras i rapporten att det ännu återstår en hel del arbete med att informera berörda verksamheter om skyldigheten att bedriva egenkontroll, vad egenkontrollen ska innefatta och vad syftet med och behovet av att ha dokumenterade rutiner för det organisatoriska ansvaret, för kontroll och riskbedömning samt att hålla en uppdaterad kemikalieförteckning. Vad gäller företagens övriga miljöarbete är många av de svarande företagen certifierade enligt ISO 14001 eller arbetar för att certifiera sin verksamhet.

Utifrån enkätsvaren kan utläsas att företagen har ett stort behov av information om lagstiftning, allmän miljöinformation, EU-frågor och verksamhetsanknuten information.

Vidare anges i rapporten att Länsstyrelsens erfarenheter av miljötillsyn visar att en stor andel av länets tillståndspliktiga företag inte har tillgång till personal med miljökompetens och har svårt att se ekonomiskt utrymme för att anställa särskild miljökompetens. Verksamhetsutövare har dessutom ofta svårt att hålla sig informerade om gällande miljölagstiftning och om verksamhetens miljöpåverkan. Hos vissa företag, främst bland de mindre, är insikten om miljöarbetets betydelse för näringslivets tillväxt och samhällsutveckling så låg att man inte ser behovet av att ha eller upphandla sådan kompetens.

Nedan följer en sammanfattning av företagens svar på enkäten.

Företagens miljöarbete:

Egenkontroll

- 95 % av företagen har angett att de sedan tidigare har kunskap om de skyldigheter som följer av förordningen om verksamhetsutövarns egenkontroll (förordningen bifogades enkäten)
- 92 % av företagen har utsett någon som är ansvarig för de frågor som följer av miljöbalken och dess föreskrifter. I 54 % av företagen är det en särskild miljöansvarig som bär ansvaret, i 35 % är det VDn och i 37 % någon annan. Hos 85 % av företagen är fördelningen av det organisatoriska ansvaret dokumenterat.
- 60 % av företagen har skriftligt dokumenterade rutiner för att fortlöpande kontrollera utrustning och drift. Ca 36 % har delvis detta medan 4 % saknar skriftliga rutiner.
- 62 % av företagen utför *regelbundna* undersökningar och bedömningar av riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt (1-2 ggr/ år). 29 % av företagen gör

bedömningar men inte regelbundet. Vidare har 55 % av företagen angett att resultatet av riskbedömningen finns dokumenterade. I ytterligare 36 % av företagen finns resultaten delvis dokumenterade. I de flesta fall har riskbedömningen utförts av företaget själv i kombination med utomstående konsult.

- Knappt 93 % av företagen har en kemikalieförteckning, 6 % har inte någon förteckning och drygt 1 % vet inte om de har det.

Övrigt miljöarbete:

På frågan om företagen arbetar med miljöfrågor på annat sätt har 82 % svarat ja. Det vanligaste är att företaget är certifierat enligt ISO 14001 (60 %).

Majoriteten av företagen har börjat arbeta med miljöfrågor till följd av kundkrav (33 %) eller myndighetskrav (25 %). Även konkurrensskäl (21 %) och det egna engagemanget (18 %) tycks vara avgörande.

Av de företag som inte arbetar med miljöfrågor (18 %) har 37 % angett att de inte upplever några krav vare sig från kunder, myndigheter eller någon annan. Hos 35 % av företagen beror det på tidsbrist. I 26 % av företagen beror det på något annat, vilket inte är preciserat.

84 % av företagen anger att de finner miljöaspekten vara viktig i företagets marknadsföring. Vidare tror 60 % av företagen att miljöfrågan kommer att bli alltmer viktig. Inget av företagen har angett att miljöfråga saknar betydelse för dess framtida verksamhet.

NUTEK 2004:5, Det lönsamma miljöarbetet, Miljöstrategier och resultat i småföretag, NUTEK 2004 (Nutek 2004)

Ett av de viktigaste resultaten från denna studie är att företag med ett aktivt miljöarbete är lönsammare än andra företag. Med ett aktivt miljöarbete avses att företagen arbetar med att sätta upp och nå miljömål för sin verksamhet. Om företagen har en proaktiv miljöstrategi, det vill säga om företaget tar egna initiativ i miljöarbetet istället för att vänta och se vad konkurrenterna gör eller styras av lagkrav, blir det affärsmässiga resultatet av miljöarbetet mer positivt.

För att miljöarbetet ska bli så lönsamt som möjligt är det enligt studien viktigt att underlätta för företagen att kunna gå från enklare till mer avancerade former av miljöarbete. Här har offentliga aktörer en viktig roll att säkerställa insatser för kompetensutveckling när det gäller affärs- och verksamhetsutveckling kopplat till miljöarbete - framförallt riktat till mindre företag. De mindre företagen har inte de ekonomiska eller personella resurser som krävs för att kunna göra genomgående omvärldsanalyser på egen hand. Därför har offentliga aktörer en viktig roll i att bistå småföretag med denna typ av analyser.

Offentliga aktörer bör genomföra informationssatsningar som syftar till att visa företagen vilken typ av miljöarbete som är lönsamt och värt att satsa på. Dessutom finns det skäl att ta fram, vidareutveckla och sprida enkla verktyg som kan redovisa det ekonomiska resultatet av miljöarbetet.

En statistisk analys visar att de små företag som arbetar med formaliserade verktyg såsom ISO 14001, EMAS, miljödiplomering och/eller miljömärkning i genomsnitt haft en högre tillväxt än övriga företag som arbetar aktivt med miljöfrågor.

Arbetet med att klargöra på vilket sätt företaget påverkar miljön och hur denna påverkan kan minskas innebär enligt flera av de intervjuade företagen i studien att man får bättre kontroll över och mer kunskap om det egna företaget och dess påverkan. Den ökade kunskapen och kontrollen bidrar till att företag som har ett miljöarbete ofta kan minska de miljömässiga riskerna. I vissa branscher har banker och försäkringsbolag börjat ställa krav på miljöarbete då ett aktivt miljöarbete anses minska risken för att kostsamma miljöproblem ska uppstå.

NUTEK 2003:2, Miljöarbete i småföretag – en ren vinst?, NUTEK 2003 (Nutek 2003)

I denna studie undersöktes vilka skäl som är de viktigaste för att arbeta med miljömål i småföretag. Företagen kunde ange flera skäl och de viktigaste visade sig vara eget engagemang (40 %), konsumentkrav (34 %) samt minskad resursåtgång (34 %). Tvingande lagstiftning och kommande framtida lagstiftning ansågs vara underordnade ovanstående drivkrafter. Dock bedömer 25 % av småföretagen som arbetar med miljömål att skälet till ett miljöarbete är en tvingande miljölagstiftning. Dessutom gör 19 % bedömningen att en drivkraft är framtida, kommande miljölagstiftning.

Johansson, J. och Ottosson, J., Branschen för galvanisk ytbehandling i Jönköpings Län ur miljöstrategisk synvinkel, Miljöstrategen, 2002 (Miljöstrategen 2002)

Denna rapport baseras på ett pilotprojekt som utförts i Jönköpings Län i vilket företag med galvanisk ytbehandling i sin verksamhet fick göra strategiska miljöanalyser av sin verksamhet. I rapporten framgår inte antal eller storlek på deltagande företag. Resultaten från pilotprojektet visar att relationen till lokala tillsynsmyndigheter av de flesta företagen upplevs som god. Vidare upplevs denna kontakt som viktig av många av företagen då tillsynsmyndigheten fortfarande ”lägger ribban” för miljöarbetet i företaget. Företagen upplever sig ha tillräcklig kontroll på gällande miljölagstiftning och att man uppfyller myndigheternas krav. Kännetecknande är dock att man i sitt miljöarbete tar in extern kompetens vad gäller miljölagstiftning ex. för lagbevakning och lagtolkning. De flesta företagen anser att det sker en relativt snabb teknikutveckling som drivs dels av myndighetskrav, dels av kunderna. Vad gäller de största resursbristerna avseende miljöutveckling så anses det vara tidsåtgång och kompetens.

I rapporten ger författarna följande förslag till strategi för vidare utvecklingsarbete utifrån erhållna resultat och erfarenheter från pilotprojektet:

- initiera projekt som utvecklar och tillhandahåller användarvänliga koncept för kompetensutveckling kring miljölagstiftning
- ge stöd till SME-anpassade former för utveckling av miljöledningssystem som också lägger grunden för en fungerande egenkontroll
- utreda möjligheterna att skapa ett virtuellt kompetenscentrum för att stödja utvecklingsprojekt i länets SME-företag

3. ERFARENHETER OCH SYN PÅ MILJÖMÅLEN

Näringslivets miljöarbete och Sveriges miljömål, Svenskt Näringsliv, september 2007 (Svenskt Näringsliv 2007)

Syfte med denna studie var att undersöka hur ett antal branscher och företag ser på sitt miljöarbete, vilka drivkrafter som är viktiga, samt vilken roll Sveriges miljömål spelar i företagens arbete. I rapporten konstateras att drivkrafterna för ökande ambitioner på miljöområdet är oftast en kombination av lagstiftning, egna insikter, affärsmässiga överväganden, varumärkesbygganden samt krav från kunder och samhälle.

I rapporten läggs ett antal punkter fram kring näringslivets roll i miljömålsarbetet, myndigheternas roll, processerna kring miljömålsarbetet och miljömålen utformning:

- De undersökta branscherna och företagen är i grunden positiva till att Riksdagen ställer upp långsiktiga miljömål.
- Näringslivet har en viktig roll i arbetet för ett ekologiskt hållbart samhälle. Undersökningen visar att de undersökta företagen utnyttjar sina kunskaper och möjligheter för att direkt eller indirekt bidra till att målen uppfylls.
- Sveriges miljömål är aktivt integrerade i miljöledningssystemet hos ett fåtal av de undersökta företagen. Det vanligaste är att målen fungerar som en ”kompass” för det långsiktiga miljöarbetet. Undersökningen visar inte på någon koppling mellan framgångsrikt miljöarbete i ett enskilt företag och företagets relation till Sveriges miljömål.
- Miljömålen uppfattas som samhällets och politikernas mål samt myndigheternas verktyg.
- Miljömålen är inte och skall inte heller vara juridiskt bindande för enskilda företag.
- Ett antal företag upplever att det hos miljömyndigheterna råder oklarhet om hur man ska hantera miljömålen i relation till det regelstyrda tillsynsarbetet.
- Miljömyndigheterna verkar ha svårt att ta till sig vad företagen genomför på miljöområdet.
- Med ett stort antal nationella miljömål och delmål samt regionala och lokala mål blir det svårt för företagen att orientera sig och göra prioriteringar. En annan svårighet är att delmålen är formulerade på många olika sätt.
- Harmonisering av lagstiftning och miljömål är viktigt på både EU- och global nivå. Företagen lever i en konkurrensutsatt värld och Sveriges ambitioner på miljöområdet måste gå i rimlig takt jämfört med omvärldens ambitioner.

Bendrot, I., Elmström, S., 2004, Miljömålen – svåra att hitta, svåra att använda. En kartläggning av hur kommunerna i Östergötland informerar om sina miljömål, Svenskt Näringsliv, juni 2004 (Svenskt Näringsliv 2004)

I denna studie gjordes en översiktlig genomgång av hur kommunerna i Östergötland presenterar miljömålen på sina respektive hemsidor. Undersökningen visade att det är svårt att finna information om de lokala miljömålen och att den information som finns inte ger särskilt god vägledning till företagen. För företagen framstår miljömålen som en byråkratisk snårskog och det är svårt att hitta användbar och enkel information om miljömålen. Vid telefonkontakt med kommunerna blev dock undersökarna snabbt kopplade till rätt person. Vad gäller miljömålen efterlyser företagen enkla och tydliga sådana. Vidare anser man att antalet inte får vara för många. Tydligare prioriteringar och färre regionala och lokala miljömål kommer enligt författarna till denna

studie att göra det enklare för myndigheterna att kommunicera målen och därmed sannolikt också öka måluppfyllelsen. I Östergötland har exempelvis ett miljöprogram med 70 regionala delmål antagits (Mål i sikte, 2003). Vidare har Länsstyrelsen beslutat att prioritera tre områden under de kommande 10-årsperioden (övergödning, kulturlandskap och energi- och trafikproblem). En handlingsplan kommer att tas fram för att koppla miljömålen och åtgärder tydligare. Företagen vill gärna att kommuner och Länsstyrelser pekar ut de mål som är relevanta i ett visst län eller viss kommun. Följande förslag görs:

- inrätta ett ställe dit företagen kan ringa för att få hjälp
- tydligare prioriteringar av de nationella miljömålen
- begränsning i antalet regionala och kommunala miljömål
- informera om miljömålen på ett lättfattligt sätt
- ha telefonnummer till kontaktperson för miljömålen direkt på miljösidans första sida

Svenskt Näringsliv, 2004, Remissyttrande Miljömålsrådets rapport "Miljömålen – allas vårt ansvar", juni 2004.

(Svenskt Näringsliv 2004:2)

Enligt detta remissyttrande bör miljömålen i lämplig utsträckning vara ett verktyg för länsstyrelser och andra berörda myndigheter att prioritera i sitt arbete. Från näringslivets sida betonar man att miljömålen inte kan brytas ned "på ett sådant sätt" att de läggs till grund för villkor och krav mot enskilda verksamhetsutövare vid tillståndsprövning.

4. DRIVKRAFTER INOM ANDRA OMRÅDEN

Hasle, P. and Langaa, J., Occupational Health and Safety and Employer Motivation, Department of Manufacturing Engineering and Management, Technical University of Denmark

(Hasle, P, 2004)

I denna artikel diskuteras drivkrafter för företag att arbeta med hälsa och säkerhet. Enligt studien är den största drivkraften för företag att kontrollera och förbättra säkerheten och hälsan för sina anställda legitimitet. Inget företag vill bli stämplat som omoraliskt eller bli omskrivna negativt avseende detta i media. Att olika intressenter, såsom kunder, potentiella arbetstagare, media, myndigheter och grannar uppfattar företaget som rättfärdigt anses alltså vara väldigt viktigt för företagen. Även den interna legitimiteten är en viktig drivkraft, dvs. att de anställda anser att företaget är rättfärdigt. Risken att förlora trovärdighet liksom intern acceptans anses vara ett mycket större hot än ekonomisk förlust i sig. En annan drivkraft, om än inte alls lika stark som legitimitet, anses vara lagstiftning och i första hand risken för vite. Men att åläggas med vite anses vara värst ur legitimitetssynpunkt och inte ur ekonomisk synpunkt. Att kontroll och förbättring av hälsa och säkerhet har positiva ekonomiska konsekvenser anses inte vara en stark drivkraft då dessa konsekvenser inte är helt lätta att beräkna.

I Danmark har myndigheterna utvecklat en ny typ av inspektioner, "Adjusted Inspection". Vid en sådan inspektion görs en bedömning av företagets prestanda av hälsa och säkerhet för de anställda. Företaget får ett betyg från skala 1 till 3. Betyg 1 betyder att företaget har ett hälso- och säkerhetsarbete som går utöver lagkraven, betyg 2 att man klarar lagkraven och betyg 3 att man inte klarar lagkraven.

Bilaga 3 Myndigheternas stödjande tillsyn - Enkätfrågor

Inledande frågor

1.

Kommun:	
Namn:	
Befattning:	
Telefonnummer:	
E-post:	

2. Uppskatta hur stor del av er tillsynsverksamhet som är kontrollerande respektive stödjande tillsyn? Se definition för respektive uttryck under "Förklaringar" i början av enkäten. Markera med ett kryss på linjen.

50%

Kontrollerande ----- | ----- Stödjande

3. Hur arbetar ni för att den kontrollerande tillsynen ska vara anpassad till små företag så att den kan bidra till att minska deras miljöpåverkan?

Svar:

--

Stödjande åtgärder

4. Arbetar ni med några stödjande aktiviteter för att **små företag bättre ska förstå vilken lagstiftning de förväntas följa?** Vänligen sätt ett kryss för relevant påstående (vänstra rutan).

☐	Nej. Fortsätt till nästa fråga
☐	Ja, inom ramen för tillsynsarbetet
☐	Ja, utöver tillsynsarbetet

Beskriv kort aktiviteterna samt vad dessa stödjande aktiviteter innebär. Vänligen sätt ett kryss för typ av aktivitet (kontinuerlig, tillfällig, planerad).

Aktivitet:	Är aktiviteterna:
	☐ kontinuerligt pågående
	☐ tillfälligt pågående
	☐ planerade
	☐ kontinuerligt pågående
	☐ tillfälligt pågående
	☐ planerade

	kontinuerligt pågående
	tillfälligt pågående
	planerade

5. Arbetar ni med några stödjande aktiviteter för att **små företag bättre ska förstå vilka risker som är miljömässigt viktigast att minimera utifrån miljömålen?** Vänligen sätt ett kryss för relevant påstående (vänstra rutan).

☐	Nej. Fortsätt till nästa fråga
☐	Ja, inom ramen för tillsynsarbetet
☐	Ja, utöver tillsynsarbetet

Beskriv kort aktiviteterna samt vad dessa stödjande aktiviteter innebär. Vänligen sätt ett kryss för typ av aktivitet (kontinuerlig, tillfällig, planerad).

Aktivitet:	Är aktiviteterna:
	kontinuerligt pågående
	tillfälligt pågående
	planerade
	kontinuerligt pågående
	tillfälligt pågående
	planerade
	kontinuerligt pågående
	tillfälligt pågående
	planerade

6. Arbetar ni med några stödjande aktiviteter för att **underlätta för små företag att se vilka förbättringsåtgärder som är möjliga?** Vänligen sätt ett kryss för relevant påstående (vänstra rutan).

☐	Nej. Fortsätt till nästa fråga
☐	Ja, inom ramen för tillsynsarbetet
☐	Ja, utöver tillsynsarbetet

Beskriv kort aktiviteterna samt vad dessa stödjande aktiviteter innebär. Vänligen sätt ett kryss för typ av aktivitet (kontinuerlig, tillfällig, planerad).

Aktivitet:	Är aktiviteterna:
	kontinuerligt pågående
	tillfälligt pågående
	planerade
	kontinuerligt pågående
	tillfälligt pågående
	planerade
	kontinuerligt pågående
	tillfälligt pågående
	planerade

7. Arbetar ni med några stödjande aktiviteter för att **små företag ska få kunskap om hur en effektivare löpande egenkontroll kan uppnås?** Vänligen sätt ett kryss för relevant påstående (vänstra rutan).

☐	Nej. Fortsätt till nästa fråga
☐	Ja, inom ramen för tillsynsarbetet
☐	Ja, utöver tillsynsarbetet

Beskriv kort aktiviteterna samt vad dessa stödjande aktiviteter innebär. Vänligen sätt ett kryss för typ av aktivitet (kontinuerlig, tillfällig, planerad).

Aktivitet:	Är aktiviteterna:
	☐ kontinuerligt pågående
	☐ tillfälligt pågående
	☐ planerade
	☐ kontinuerligt pågående
	☐ tillfälligt pågående
	☐ planerade
	☐ kontinuerligt pågående
	☐ tillfälligt pågående
	☐ planerade

8. Erbjuder ni små företag hjälp att införa förenklade miljöledningssystem såsom miljödiplomering? Vänligen sätt ett kryss för relevant påstående (vänstra rutan).

☐	Ja
☐	Nej
☐	Vet ej

9. Anser du att miljöledningssystem respektive miljödiplomering är bra verktyg för små företag att uppnå en bättre lagefterlevnad? Vänligen sätt ett kryss för relevant påstående (vänstra rutan).

☐	Ja
☐	Nej
☐	Vet ej

Motivera gärna:

10. Hur kan man stärka samverkan mellan miljöledning, egenkontroll och tillsyn i syfte att förbättra små företags lagefterlevnad?

Svar:

Förändringar i framtidens tillsynsarbete

11. Hur skulle du vilja att tillsynsarbetet förändras? Vänligen sätt ett kryss för relevant påstående (vänstra rutan).

☐	Jag tycker att arbetet ska förbli oförändrat
☐	Jag tycker att arbetet behöver inriktas mer mot kontrollerande tillsyn
☐	Jag tycker att arbetet behöver inriktas mer mot stödjande tillsyn

Motivera gärna:

Övriga frågor

12. Om möjligt, uppskatta antal personer som arbetar med miljötillsyn i din kommun:

st personer

13. Om möjligt, uppskatta antalet företag där ni ansvarar för miljötillsynen som klassas som små företag (1-50 anställda)

st företag

14. Om möjligt, uppskatta hur ofta ett litet företag (1-50 anställda) får ett besök av er? Vänligen sätt ett kryss för relevant påstående (vänstra rutan).

☐	Vart tredje år
☐	Vart annat år
☐	Varje år
☐	Annat, ange:

15. I hur stor utsträckning informerar ni om miljömålen (nationella/regionala/lokala) vid tillsynsbesöken? Vänligen sätt ett kryss för relevant påstående (vänstra rutan).

☐	Alltid
☐	Ibland
☐	Sällan

16. Övriga kommentarer (t.ex. har du tankar kring hur stödjande och kontrollerande tillsyn skulle kunna samverka?)

Övriga kommentarer:

Bilaga 4 Kommuner som svarat på enkäten

Nedan återfinns en sammanställning över de kommuner som har inkommit med svar på enkäten. Totalt har 105 st kommuner fyllt i enkäten. Dessutom har 3 kommuner meddelat att de inte har möjlighet att svara på enkäten, p.g.a. tidsbrist. Vissa av kommunerna har gemensam förvaltning. I nedanstående sammanställning redovisas dock respektive kommun separat.

Kommun	forts. kommun	forts. kommun
Alvesta	Kungsbacka	Sundsvall
Avesta	Kungsör	Svedala
Berg	Kävlinge	Södertälje
Bollnäs	Landskrona	Sölvesborg
Borås	Leksand	Tibro
Botkyrka	Lindesberg	Tierp
Boxholm	Ljungby	Timrå
Båstad	Ljusnarsberg	Tjörn
Degefors	Lund	Tomelilla
Eda	Lycksele	Torsby
Emmaboda	Mjölby	Tranemo
Eskilstuna	Mora	Tranås (delvis)
Eslöv	Motala	Trelleborg
Falun	Mölndal	Trollhättan
Forshaga	Munkfors	Täby
Gnesta	Mönsterås	Uddevalla
Gotland	Nora	Umeå
Göteborg	Norrköping	Upplands-bro
Hagfors	Norsjö	Vaggeryd
Hallstahammar	Olofström	Vara
Halmstad	Orsa	Vaxholm
Hammarö	Ovanåker	Vellinge
Hedemora	Oxelösund	Vetlanda
Helsingborg	Partille	Vilhelmina
Hofors	Robertsfors	Vimmerby
Huddinge	Ronneby	Vänersborg
Håbo	Rättvik	Åmål
Hällefors	Sala	Åtvidaberg
Härnösand	Salem	Älmhult
Högsby	Sigtuna	Älvdalen
Hörby	Skinnskatteberg	Älvsbyn
Järfälla	Skurup	
Karlsborg	Skövde	<i>Kommuner som meddelat att de inte har</i>
Karlshamn	Stockholm	<i>möjlighet att svara på enkäten:</i>
Karlstad	Storuman	Danderyd
Kramfors	Strängnäs	Nacka
Kristinehamn	Strömsund	Tanum

Bilaga 5 Stödjande aktiviteter hos kommunerna

I nedanstående tabeller redogörs för de stödjande aktiviteter som förekommer hos de kommuner som svarat på enkäten.

Förklaring till nedanstående tabeller:

För varje fråga redogörs följande i tabellform nedan:

- typ av aktivitet
- exempel på delaktiviteter; samt
- antal kommuner som aktiviteten i fråga förekommer.

De aktiviteter som flest kommuner arbetar med kommer först i tabellen.

Arbetar ni med några stödjande aktiviteter för att små företag bättre ska förstå vilken lagstiftning de förväntas följa?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
Informationsverksamhet: skriftlig, muntlig, webbaserad		
Muntlig information/dialog/ rådgivning vid tillsyn	Informerar företagen om den lagstiftning de är skyldiga att följa. Samtal i förebyggande syfte vid inspektioner. Information om miljöbalkens hänsynregler och miljömål, egenkontrollen, lagstiftning, rutiner etc.	41*
Informationsträffar/möten/ seminarie	Informationsmöten med i första hand VU men även med branschorganisationer. Regelbundna träffar på industriområdena där olika frågor diskuteras och information om nyheter i lagstiftning ges. Rådgiver på plats, ex. besök hos fordonsvättar för att informera om riktlinjerna om fordonsvättar.	35

Arbetar ni med några stödjande aktiviteter för att små företag bättre ska förstå vilken lagstiftning de förväntas följa?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
	Egenkontrollseminarier där upphandlad konsult tillsammans med miljö- och hälsoskyddskontoret berättar om egenkontrollen. Inbjudan har riktats till anmälningsskyldiga c-verksamheter.	
	Möte med verksamhetsutövaren om egenkontroll.	
	Inbjudan till information för egna företagare om tillsyn enligt Miljöbalken.	
	Frukostmöten: - med olika teman där företag bjuds, i kombination med studiebesök hos något företag som får bjuda på goda exempel. - anordnade tillsammans med Näringslivsenheten och Utvecklingsnämnden för företagare där en stående punkt är information om aktuella miljöfrågor.	
	Utbildningstemakvällar.	
	Småföretagarträffar med informationsinsatser.	
	Egenkontrollseminarier där upphandlad konsult tillsammans med miljö- och hälsoskyddskontoret berättar om egenkontrollen. Inbjudan har riktats till anmälningsskyldiga c-verksamheter.	
	Deltar i träffar med LRF:s grupper samt i gårdsvandringar där aktuella miljöfrågor tas upp.	
	Genomförande av utbildningar inom länet/Infokväll om egenkontroll tillsammans med grannkommunerna. Seminarium om egenkontroll av inhyrd konsult med goda exempel (samverkansprojekt med flera kommuner).	
	Seminarier med anledning av ny eller ändrad lagstiftning.	
	Möte med företag inom ramen för det lokala miljömålsarbetet.	
	Workshops.	
	Branschspecifika informationsträffar (verkstäder, fordonstvätt).	
Informationsmaterial/ broschyrer delas ut innan eller i samband med tillsynsbesök	Information om ny lagstiftning, utdrag ur lagtext samt aktuell information från myndigheter. Delar ut informationsblad som är speciellt framtagna för mindre företag för att förtydliga lagkraven, t.ex. rörandes farligt avfall, egenkontroll. Information om Produktdirektivets krav för fordonslackerare. Information om miljöbalkens hänsynregler (kunskapskrav, bevisbörda, produktvalsprincipen mm).	20

Arbetar ni med några stödjande aktiviteter för att små företag bättre ska förstå vilken lagstiftning de förväntas följa?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
	Anpassat material till småföretag. Redovisning av var lagtext kan hittas i inspektionsrapporterna.	
Informationsmaterial på hemsidan/via internet	På hemsidan läggs grundläggande information ut samt nyheter och viktiga förändringar i lagstiftning. Information om hur man anmäler anmälningspliktig verksamhet.	15
Utbildning/kurser	Miljödiplomeringkurs/miljödiplomeringarbete som ger information om gällande lagstiftning etc. Utbildning i egenkontroll (tillsammans med ex. Sveriges Kommuner och Landsting, universitet). Utbildning för mindre företag i samarbete med Härnösands Näringsliv.	14
Annonsering samt information i kommundidning, lokaltidning, näringslivets nyhetsbrev, egna nyhetsbrev	En gång i månaden informeras om lagstiftning eller aktuella händelser som berör både företag och privatpersoner. . Kampanjvis annonsering för olika frågor.	11
Broschyrer och skriftligt informationsmaterial	Information om egenkontroll: förslag på mallar, dokument samt informationsmaterial. Olika varianter beroende på omfattning och storlek. Har sammanställt en egenkontrollpärm för att stötta de små företagen i sitt egenkontrollarbete. I pärmen finns en lagsammanställning över de lagar som berör C- och U-anläggningar. Informationsmaterial med olika teman ex. farligt avfall, symboler och riskfraser för kemiska produkter, störningar, checklistor. Information om riktlinjer för utsläpp till spillvatten från biltvättar. Riktlinjer för skötsel och användande av oljeavskiljare. Lämnar information från Naturvårdsverket och Stockholm Vatten. Branschanpassat informationsmaterial till alla inom en bransch.	10
Via telefon samt när företagen hör av sig med frågor		9

Arbetar ni med några stödjande aktiviteter för att små företag bättre ska förstå vilken lagstiftning de förväntas följa?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
Direktutskick av info	Utskick till olika intressegrupper i samband med förändringar i regler, lagar m.m. som kan påverka verksamheten.	8
	Information om hänsynsreglerna samt vad dessa kan innebära.	
Informationskampanjer	Informationsinsatser som utarbetas gemensamt inom länet.	4
	Tillsynsysteman – information om den lagstiftning som rör årets tillsynsystema.	
Övriga aktiviteter		
Projekt	Tillsynsprojekt, branschvis eller inom tillsynsområde (ex. kemikalier, egenkontroll).	13
	Medverkan i EU-projekt MiljöVis där företag erbjuds utbildning och konkret konsulthjälp.	
	Olika projekt inom miljösamverkan Sydost, t.ex. projekt om farligt avfall bestående av en informationsdag samt skriftlig information.	
	Projektsamverkan övriga kommuner i länet.	
	Projekt om egenkontroll på C-verksamheter.	
	Inom ramen för företagsamma förvaltningen pågår flera projekt som i förlängningen kan innebära bättre förståelse.	
Information inom kommunens företagssupportprojekt.		
Projektstyrd tillsyn	Projektstyrd tillsyn i samarbete med Miljösamverkan Sydost.	2
Webbaserat verktyg för egenkontroll		1
Kontakter med branschorganisationer		1
Utbildning av inspektörer	Miljökontoret m.fl. har gått utbildning "Att utveckla servicemötet" i samarbete med Härnsösands Näringsliv.	1

* Det är troligt att fler kommuner arbetar med råd och information vid tillsyn men att de ser det som en del av den kontrollerade tillsynen då flera kommuner uppgett att de arbetar med detta för att den kontrollerande tillsynen ska vara anpassad till små företag.

Arbetar ni med några stödande aktiviteter för att små företag bättre ska förstå vilka risker som är miljömässigt viktigast att minimera utifrån miljömålen?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
Informationsverksamhet: skriftlig, muntlig, webbaserad		
Information/dialog/diskussion /rådgivning vid tillsyn (muntlig eller skriftlig)	Diskutera och peka på risker i samband med tillsynsbesök, t.ex. informera varför spillolja är farligt avfall och ska tas om hand på rätt sätt eller hur olyckstillbud med utsläpp av de kemikalier företaget använder kan påverka miljön.	27
	Risker som förekommer samt hur man kan förebygga dessa diskuteras vid besöken (mer fokus på risker än på miljömålen): I egenkontrollpärmen finns ett avsnitt om risker och riskvärdering. Det finns matriser samt färdiga blanketter att fylla i.	
	Information kring egenkontroll.	
	Informera om miljömålen och deras påverkan på miljön. Miljömålen är ett abstrakt begrepp för många små företag men vid inspektion påpekar vi vad som är viktigast för företaget ur lag och miljöskyddssynpunkt.	
	Information om miljöbalkens hänsynregler (kunskapskrav, bevisbörda, produktvalsprincipen mm) samt diskussion om skyddsåtgärder.	
	Verksamhetsutövaren informeras om miljömålen, hur de påverkar verksamheten och vilka mål (regionalt samarbete) som mest är angelägna att angripa.	
Informationsträffar/möten/ seminarier	Miljöfrukostnätverk: frukostmöte om miljöarbete.	12
	Möte med LRF:s kommungrupp för att diskutera kommunens miljöutredning.	
	Diskussion i olika forum, att få företagarna att förstå varför miljöskyddet finns genom att ta fram innehållet i miljömålen.	
	Informationsmöte på plats med representant för företaget.	
	Information om egenkontroll i samband med en broschyr som tagits fram för hela länet.	
	Workshops.	
	Grupp bestående av företag som arbetar med att ta fram lokala miljösmål.	

Arbetar ni med några stödande aktiviteter för att små företag bättre ska förstå vilka risker som är miljömässigt viktigast att minimera utifrån miljömålen?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
Informationsmaterial delas ut	Riktad information.	7
	Branschanpassat informationsmaterial till alla inom en bransch.	
	Information om miljöbalkens hänsynregler (kunskapskrav, bevisbörda, produktvalsprincipen mm).	
Informationsmaterial på hemsidan		7
Utbildning/kurser	Miljödiplomering, kommunen erbjuder små företag utbildning som ska leda till att företaget diplomerar sig.	6
	Utbildningstemakvällar.	
Annonser samt information i kommundidning, lokaltidning	Annonser inom specifika miljöskyddsområden.	4
Direktutskick av info	Ang. hänsynsreglerna och dess innebörd (ex. kemikalier, farligt avfall, störningar).	3
Muntlig info samt när företagen hör av sig med frågor		2
Övriga aktiviteter		
Projekt/ samverkan	Inom Miljösamverkan Skåne pågår flertalet projekt utifrån miljömålen. Här blir det en mer konkret koppling mellan företag och miljömålen. Ex. utfasningsprojekt farliga kemikalier.	8
	Deltar i interreg projektet Miljövis (år 2004 – pågående).	
	Olika projekt inom miljösamverkan Sydost, t.ex. projekt om farligt avfall bestående av en informationsdag samt skriftlig information.	
	Energiinformationsprojekt: möjlighet till att spara energi, pengar och miljö i ett.	
	Miljösamverkan F - regionalt samarbetsorgan inom F-län.	
	Projektsamverkan övriga kommuner i länet.	
Information inom kommunens företagssupportprojekt.		
Riktad tillsyn/information	Tonvikt på risker vid brand och utsläpp av vattenföroreningar, särskilt inom vattenskyddsområden.	2
	Tillsynsaktiviteter med inriktning mot egenkontroll och företagets risker för miljön.	

Arbetar ni med några stödande aktiviteter för att små företag bättre ska förstå vilka risker som är miljömässigt viktigast att minimera utifrån miljömålen?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
Projektinriktad kontroll	Information i samband med projektinriktad kontroll som har sin utgångspunkt i de nationella och regionala miljömålen. Projektstyrd tillsyn i samarbete med Miljösamverkan Sydost.	2

Arbetar ni med några stödande aktiviteter för att underlätta för små företag att se vilka förbättringsåtgärder som är möjliga?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
Informationsverksamhet: skriftlig, muntlig, webbaserad		
Muntlig information/dialog/råd vid tillsyn (på plats)	Lämna goda exempel och referenser och t.ex. informera om: - den teknik som finns tillgänglig idag, - vad vi bedömer är bästa tillgängliga teknik - exempel på lösningar man sett på annat håll. - var man kan hitta kunskap om olika lösningar Vid ordinarie tillsyn ge förslag på billig och bra avfallshantering, t.ex. hur man kan tjäna pengar på och samtidigt förbättra sin avfallshantering ur miljösynpunkt. Tipsa om hur man på ett bra sätt kan leva ut till kraven på kemikaliehantering/förvaring. Uppmärksammas brister får företagen i uppdrag att ta fram förslag på åtgärder men framförallt ges företagen stöd och hjälp att komma fram till åtgärder. Informerar om vilka förbättringsmetoder som finns, sedan får verksamhetsutövaren välja bland dessa. Möjliga förbättringar (ex. kemikalieval, uppvärmning, transporter, avfallshantering etc.) diskuteras. Vara tydlig med att VU ska se oss som en resurs vid förbättringsåtgärder.	35

Arbetar ni med några stödande aktiviteter för att underlätta för små företag att se vilka förbättringsåtgärder som är möjliga?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
	Information om miljöbalkens hänsynregler (kunskapskrav, bevisbörda, produktvalsprincipen mm) samt diskussion om skyddsåtgärder. Informera om egenkontrollarbete.	
Utbildning/kurser	Miljödiplomeringskurs. I en kommun ska företag som genomgått den miljödiplomeringskurs som anordnas i kommunen, minst genomföra en miljöförbättrande åtgärd per år. Företagen ges stöd och hjälp att utbildningstemakvällar.	8
Informationsträffar/möten/seminarier	Riktade träffar/seminarier (ex. för verksamheter inom vattenskyddsområde). Workshops. Informationsmöte på plats med representant för företaget.	7
Informationsmaterial på	Information om de olika skyddsområdena.	5
Information delas ut	Information om miljöbalkens hänsynregler (kunskapskrav, bevisbörda, produktvalsprincipen mm). Påpeka brister i inspektionsprotokoll och kräva åtgärder genom förelägganden. Riktad information. Branschanpassat informationsmaterial till alla inom en bransch.	5
Information i kommundidning, lokaltidning och nyhetsbrev	Redovisa goda exempel i tidningar.	4
Muntlig information samt när företagen hör av sig med frågor		4
Direktutskick av information	Angående hänsynsreglerna och dess innebörd (ex. kemikalier, farligt avfall, störningar).	4
Övriga aktiviteter		
Projekt/samverkan	Energiprojektet där företagen gör en energikartläggning - sparar både pengar och energi. Medverkan i EU-projekt MiljöVis där företag erbjuds utbildning och konkret konsult hjälp. Erfarenhetsutbyte - kan röra miljömål eller lagstiftning eller vara av teknisk karaktär. Projektsamverkan övriga kommuner i länet.	10

Arbetar ni med några stödande aktiviteter för att underlätta för små företag att se vilka förbättringsåtgärder som är möjliga?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
	Olika projekt inom miljösamverkan Sydost, t.ex. projekt om farligt avfall bestående av en informationsdag samt skriftlig information.	
	Temainriktade tillsynsprojekt – informationsmaterial och checklistor (t.ex. avfallshantering,	
	Projektstyrd tillsyn i samarbete med Miljösamverkan Sydost.	
	Information inom kommunens företagssupportprojekt.	
”Miljöäpple” till företag som har gjort något bra för miljön en gång		1
Kontakt med		1
Deltagit i Miljökompassens utbildning		1

Arbetar ni med några stödande aktiviteter för att små företag ska få kunskap om hur en effektivare löpande egenkontroll kan uppnås?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
Informationsverksamhet: skriftlig, muntlig, webbaserad		
Muntlig information/dialog/diskussioner vid tillsyn	Informerar om och diskuterar egenkontrollarbete. Den handbok om egenkontroll som lämnas ut i samband med tillsynsbesök går igenom med företagen.	34

Arbetar ni med några stödjande aktiviteter för att små företag ska få kunskap om hur en effektivare löpande egenkontroll kan uppnås?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
	<p>Fokus på egenkontroll vid tillsynen och hur företagen kan arbeta med sina risker för att minska miljöpåverkan.</p> <p>Råd och idéer ges till det enskilda företaget gällandes egenkontroll.</p> <p>Informerar om regler och ger tips om hur andra företag gör.</p> <p>Betonar att checklistor och journalföringsblad underlättar effektiv egenkontroll.</p> <p>Vid tillsynsbesöken hänvisas till branschens egna hemsidor, t.ex. miljöhousesyn.</p>	
Skriftlig information	<p><u>Informationsmaterial om egenkontroll:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vid tillsyn för de som behöver lära sig mer. - skickas ut före besök. - förslag på mallar och dokument. Olika varianter beroende på omfattning och storlek. - checklistor för självhjälp. - en pärm om egenkontroll (Egenkontrollpärm) delas ut till samtliga anmälningspliktiga verksamheter samt alla mindre företag som visar intresse. Vi skickar aldrig ut pärmerna utan sitter alltid ned och pratar om hur egenkontrollen bör utföras (ca 30 min). - Miljökontoret har tagit fram en enkel handbok om egenkontroll. Den lämnas ut i samband med tillsynsbesök då vi också går igenom den med företagen. <p>Vid inspektioner har t.ex. NV Fakta 8256 delats ut.</p> <p>Lättförståeligt material om egenkontroll har satts samman.</p> <p>Riktad information.</p> <p>Branschanpassat informationsmaterial till alla inom en bransch.</p>	18
Utbildning/kurser	<p>Utbildning/kurs i egenkontroll (t.ex. tillsammans med universitet).</p> <p>Miljödiplomeringkurs/miljödiplomeringarbete som ger information om gällande lagstiftning etc.</p>	16
Informationsträffar/möten/seminarier	<p>Bedrivit information om kraven på egenkontroll enligt miljöbalken för anmälnings- och tillståndspliktig verksamhet. T.ex. kraven på kemikalieförteckning och gett tips och råd i form av checklistor, hänvisat till KEMIs hemsidor m.m.</p>	13

Arbetar ni med några stödjande aktiviteter för att små företag ska få kunskap om hur en effektivare löpande egenkontroll kan uppnås?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
	<p>Kemikalieseminarium och bjudit in företag i samband med ett egenkontrollprojekt, då en miljökemist från Jönköpings länsstyrelse föreläst om vikten av ett bra kemikaliearbete på företagen.</p> <p>Egenkontrollseminarier där upphandlad konsult tillsammans med miljö- och hälsoskyddskontoret berättar om egenkontrollen. Inbjudan har riktats till anmälningspliktiga c-verksamheter.</p> <p>Seminarium om egenkontroll med goda exempel.</p> <p>Informationsmöte på plats med representant för företaget.</p> <p>Bjudit in företagare till kommunen för information.</p> <p>Information om egenkontroll i samband med en broschyr som tagits fram för hela länet.</p> <p>Workshops.</p> <p>Informationskväll om egenkontroll tillsammans med grannkommunerna.</p>	
Informationsmaterial på hemsidan	På hemsidan läggs grundläggande information ut samt nyheter och viktiga förändringar i lagstiftning.	5
Muntlig information/samtal t.ex genom telefonkontakter samt när företagen hör av sig med frågor	<p>I samband med C-anmälan enligt balken gås dennes del igenom.</p> <p>Informerar om goda exempel.</p>	4
Information i kommundidning		2
Övriga aktiviteter		
Projekt/samverkan	<p>Medverkan i EU-projekt MiljöVis där företag erbjuds utbildning och konkret konsulthjälp.</p> <p><u>Tillsynsinriktat Interregprojekt:</u> Miljökontoret deltar i ett treårigt tillsynsinriktat Interregprojekt för små och medelstora företag. Vi har valt att inrikta projektet på företagens egenkontroll då det framkommit att det finns behov att få stöd och vägledning. Tillsammans med konsult har vi tagit fram en seminarierie som erbjudits företagen kostnadsfritt. 29 företag har deltagit i seminarierien.</p> <p><u>Egenkontrollprojekt:</u></p>	20

Arbetar ni med några stödjande aktiviteter för att små företag ska få kunskap om hur en effektivare löpande egenkontroll kan uppnås?		
Aktivitet	Exempel	Kommuner (st)
	<ul style="list-style-type: none"> - på C-företag där följande steg ingick: informationsbesök på företaget, utbildningsdagar, därefter gjordes en revision av företagets egenkontroll och resultatet återkopplas för närvarande till företagen. - inom miljösamverkan sydost. - för Västerbottens kommuner där företagare har erbjudits utbildning samt erhållit material. - År 2005 bedrevs en kampanj med information och inspektioner med temat egenkontroll för C-verksamheterna. - inom vilket en egenkontrollpärm för i första hand C-anläggningar sammanställs 	
	Projektsamverkan övriga kommuner i länet.	
	Information om egenkontroll i samband med en broschyr som tagits fram för hela länet.	
Webbaserat verktyg för egenkontroll		1
"Runda bordssamtal"	Inom Interregprojekt för små och medelstora har steg 2 inriktats på att minska miljöbelastningen av företagets transporter. Seminarier har genomförts och en handfull företag har erbjudits kostnadsfri hjälp att effektivisera sina transporter. Deras erfarenheter har spridits vidare till andra företag vid "runda bordssamtal".	1
Tillsynsteman	Har haft egenkontrollen som tillsynstema (2004). Följer nu upp hur brister åtgärdats och ger hjälp och råd till de som fortfarande känner sig osäkra. Egenkontrollen är idag en standardpunkt vid tillsynen av B- och C-objekt.	1
Begär in verksamheternas riskbedömning		1
Egenkontrollprogram lämnas till myndigheten för synpunkter		1
Systemtillsyn	Genom att tillämpa systemtillsyn kan fbg få hjälp med brister i sin egenkontroll.	1

Bilaga 6 Småföretagsanpassade tillsynsmetoder - Goda exempel

Uppföljande intervjuer ”Goda exempel på stödjande aktiviteter”

I denna bilaga återfinns följande:

1. De aktiviteter som vi identifierat som potentiellt goda och därmed följt upp (Tabell 1).
2. Intervjufrågorna.
3. En sammanställning av intervjuerna aktivitet per aktivitet.

1. Aktiviteter som följts upp

I nedanstående tabell finns uppföljda aktiviteter sammanställda. I tabellen återges inom vilket område aktiviteten genomförts ex. egenkontroll, typ av aktivitet, kommun som genomfört aktiviteten samt en kommentarskolumn.

Tabell 1 Aktiviteter som följts upp

Område	Aktivitet	Kommun	Kommentar
Egenkontroll	Seminarieserie Egenkontroll och transporter	Helsingborg	
	Seminarieserie Egenkontroll	Landskrona	
	Egenkontrollprojekt	Umeå	
	Utbildning Egenkontroll	Sundsvall	
	Webbaserat verktyg för egenkontroll	Landskrona	
	Webbaserat verktyg för egenkontroll för lantbrukare	Orust	Pågående (jan 2007), ska testas våren 2007
	Handbok om egenkontroll	Trollhättan, Helsingborg	
Miljömål	Utarbetande av miljömål i företagsgrupper	Landskrona	Pågående (dec 2006)
	TIM	Botkyrka	
	TIM	Västerås	
Nätverk/möten	Frukostmöten	Lindesberg	
	Frukostmöten	Helsingborg	
Intyg/diplom	Miljödiplom	Järfälla	
	Glada och ledsna gubbar	Eslöv	
	Miljöäpple	Sundsvall	
Tillsyn	Systemtillsyn	Landskrona	
Farligt avfall		Miljösamverkan Sydost	
Företagssupport	Företagssupportprojekt	Håbo	
Energi	Energiprojekt	Avesta	

2. Intervjufrågor

Nedan följer de frågor som vi utgick från vid intervjuerna.

Intervjufrågor avseende de aktiviteter som identifierats som potentiellt goda exempel utifrån enkätsvaren:

Inledande frågor:

- Varför valde ni just detta område?
- Varför valde ni att utföra den här aktiviteten?

Stödjande aktiviteter:

- Hur kommer det sig att aktiviteten i fråga har kommit till stånd/på vems initiativ?
- På vilket sätt har ni identifierat företagets behov?
Om inte företagets behov identifierats, är denna aktivitet startad utifrån
 - o miljöbalken
 - o miljömålen
 - o annat?
- Hur har ni utfört aktiviteten?
 - o hur har ni identifierat ”berörda” företag?
 - o hur har ni bjudit in dem/hur många?
 - o vilka moment har ingått i aktiviteten och hur har de utförts?
 - o Hur många har deltagit i aktiviteten?
- Resultat av aktiviteten?
 - o Utvärdering av aktiviteten - framgångsfaktorer? Vad tycker ni själva, vad tycker företagen?
 - o Har ni upplevt att aktiviteten lett till bestående kunskaphöjning (lagstiftning, miljömål/miljörisker, förbättringsåtgärder, egenkontroll)
 - o Har ni upplevt att aktiviteten lett till bättre lagefterlevnad eller större miljöengagemang?
- Hur har aktiviteten finansierats?
- Om ni skulle göra aktiviteten igen – skulle ni göra något annorlunda? Om ja, vad?
- Innan ni utfört aktiviteten – har ni tittat på hur andra kommuner har gjort?
- Hur skulle du vilja arbeta med stödjande tillsyn?
- Känner du till goda exempel hos andra kommuner eller internationellt?

Övriga frågor:

- Vad anser du om att ge de företag som klarar miljötillsynen på ett föredömligt sätt och som visar ambitioner att efterleva lagen på ett föredömligt sätt någon form av erkännande (intyg/diplom) vilket kan medföra affärsmässiga viktiga fördelar för det lilla företaget? Hur skulle dessa tankar kunna omsättas till konkreta förslag vad gäller hur en sådan modell skulle kunna fungera?
- Hur skulle krav på åtgärder kunna kopplas till effektivisering i produktionsprocessen och möjligheter för företaget att få affärsmässiga fördelar på ett tydligare sätt för att därmed uppnå en ökad motivation för lagefterlevnad hos det lilla företaget?

Intervjufrågor avseende TIM-modellen:

TVå projekt som arbetat efter TIM-modellen intervjuades också. För dessa projekt ställdes följande frågor:

- Hur lång har ni kommit i projektet?
- Är projektet ett försök eller genomförs det i full skala?
- Hur har projektet påverkat tillsynsarbetet?
 - o Är det andra typer av verksamheter som prioritet? Små företag?
 - o Mer tid till stödjande tillsyn?
- Vilka positiva och negativa erfarenheter har ni av projektet?
- Vilka konsekvenser har projektet fått för tillsynen i små företag?
 - o Har det påverkat egenkontrollen?
 - o Har det givit företagen en större förståelse och insikt i miljömålen?
- Vilka positiva och negativa erfarenheter har företagen av projektet?
- Hur blev resultatet av projektet?

3. Sammanställning av intervjuerna

I detta avsnitt finns intervjuerna sammanställda enligt följande:

- I Tabell 2 finns de aktiviteter som visat sig ha fallit väl ut sammanställda. I tabellen återges hur aktiviteten har genomförts, resultat (utfall), framgångsfaktorer samt andra erfarenheter.
- I Tabell 3 finns de aktiviteter som inte fallit lika väl ut eller för vilka utfallet inte är känt än sammanställda. Ett minustecken (-) avser att aktiviteten i fråga fallit mindre väl ut. I de fall en aktivitet inte är avslutad eller inte utvärderad vet vi inte konsekvenserna för företaget varför dessa aktiviteter utfall är markerade med ett frågetecken (?). I tabellen återges hur aktiviteten är tänkt att genomföras/har genomförts, resultat, fördelar/förhoppningar samt andra erfarenheter.
- En sammanställning av intervjuerna inklusive svar aktivitet per aktivitet.

Tabell 2 Sammanställning över de aktiviteter som fallit väl ut

Organisation/ Kommun och aktivitet	Genomförande	Resultat	Framgångsfaktorer	Andra erfarenheter
Helsingborg Seminarieserie Egenkontroll och transporter	<p><u>Seminarieserie om egenkontroll:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - En konsult höll 5 st seminarier om egenkontroll. Miljökontoret var med för att fånga upp frågor. - Under seminarierna arbetade företagen med frågor rörandes egenkontroll utifrån sin egen verksamhet. - Skriftligt material anpassat till mindre företag samt lagtext delades ut vid seminarierna. <p><u>Seminarie och möte om transporter</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ett seminarie om vikten av att effektivisera transporter kopplat till regionens miljömål hölls - Möte med konsult, inspektör och ledningen på respektive deltagande företag - Företagen fick specifik hjälp med vad de kan göra inom transportområdet utifrån sina förutsättningar - Erfarenheterna har spridits vidare till andra företag genom runda bordssamtal 	<p>Utfall: +</p> <p>Företagen var positiva till seminarieserien om egenkontroll och tyckte att man hade nytta av den i sitt arbete med egenkontroll. Många av företagen har nu en bra och strukturerad egenkontroll.</p> <p>Intresset för att delta i aktiviteten om effektiva transporter var dock lågt. Anledningen tros vara att företagen tycker att detta är svårt och kanske är rädda för att får krav på sig avseende sina transporter. De som deltog uppskattade aktiviteten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Aktiv inbjudan: information vid träff inom kommunens miljöfrukostnätverk, öppen inbjudan till företagen, telefonkontakter samt information på kommunens hemsida - Vid seminarierna fick företagen utföra eget arbete kopplat till sin verksamhet - Flera tillfällen gjorde att frågor och funderingar kunde följas upp - Skriftligt informationsmaterial anpassat till mindre företag - Att deltagandet var kostnadsfritt för deltagande företag kan ev. vara en framgångsfaktor 	<p>Aktiviteten skulle genomföras på samma sätt om den gjordes om.</p> <p>Som ett resultat har tillsynsmyndigheten identifierat att de behöver större kunskaper i energi- och transportfrågor samt hur de kan föra ut information till företagen inom detta område.</p>
Landskrona Seminarieserie Egenkontroll	<p><u>Seminarieserie om egenkontroll:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - En konsult² höll i ett antal seminarier om egenkontroll. Miljökontoret var med vid seminarierna. - Mellan seminarietillfällena fick företagen hemläxa kopplad till sin egen verksamhet och egenkontroll - I arbetet med egenkontrollen kunde 	<p>Utfall: +</p> <p>Företagen tyckte att seminarieserien var givande. Vid inspektioner hos deltagande företag har det visat sig att företagen blivit bättre på egenkontroll vilket inspektörerna kopplar till</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Praktiska uppgifter (hemläxor) mellan seminarierna gjorde att företagen kom igång med sitt egenkontrollarbete - Kostnadsfri hjälp i arbetet med egenkontrollen - Flera tillfällen gjorde att frågor och funderingar kunde följas upp - Kopplingen att/hur företagen kan få 	<p>Aktiviteten skulle i stort genomföras på samma sätt om den gjordes om. Miljökontoret skulle dock vara mer aktiva. Miljökontoret fick kritik av företagen för att ha varit för passiva. Företagen hade</p>

² Samma konsult som höll i seminarieserien i Helsingborgs kommun genomförde denna seminarieserie.

Organisation/ Kommun och aktivitet	Genomförande	Resultat	Framgångsfaktorer	Andra erfarenheter
	företagen få kostnadsfri hjälp från konsulten (detta var en bidragande orsak till att Miljökontoret inte själva höll i aktiviteten).	deltagandet.	affärsmässiga fördelar m.h.a. en fungerande egenkontroll: spara pengar, marknadsföring, underlag diplomering - Att deltagandet var kostnadsfritt för deltagande företag kan ev. vara en framgångsfaktor	velat att inspektörerna framförde sina åsikter inom olika frågor och haft möjlighet att diskutera mer med inspektörerna.
Trollhättan Egenkontrollpärm	- Utdelande av Egenkontrollpärm innehållandes en sammanställning över de lagar som berör ett genomsnittligt C- och U-företag, information om risker och riskvärdering samt matriser och blanketter att fylla i.	Utfall: +	- Anpassat material gällandes egenkontroll. - Pärmen skickas aldrig ut, utan inspektörerna sitter alltid ned i ca 30 minuter och pratar om hur egenkontroll bör utföras i vid det aktuella företaget.	I Helsingborg har man också tagit fram en enkel handbok om egenkontroll. Alla företag i kommunen har fått den. Målet med handboken är att företagen ska få ”kött på benen” inför arbetet med egenkontroll.
Landskrona Utarbetande av miljömål i företagsgrupper	- Tre företagsgrupper upprättades. Inom respektive grupp har ca 8-10 möten hållits. Arbetet har bestått av tre faser: 1. Miljöförvaltningen informerade om de nationella och regionala miljömålen. Företagarna prioriterade 3-4 miljömål som man ville arbeta vidare med. 2. Företagen redovisade sin egen verksamhet samt hur den påverkar de prioriterade miljömålen, vilka åtgärder som införts samt vilka som planeras. 3. Åtgärder gruppen vill vidta för att bidra till att uppnå de prioriterade miljömålen sammanställdes.	Utfall: + ³ Deltagande företag har tyckt att detta har varit intressant och bra och att kunskapen ökat. Däremot vet inte Miljöförvaltningen om deltagande företag har börjat införa beslutade åtgärder än då aktiviteten ej är avslutad.	- Att företagen själva fick prioritera vilka miljömål man vill arbeta med - Att arbetet var branschriktat, d.v.s. kopplade till den egna verksamheten - Att företagen själva satte upp åtgärds mål - Erfarenhetsutbytet mellan företagen	Om Miljöförvaltningen skulle göra denna aktivitet igen skulle man göra på samma sätt men låta en drivande miljöstrateg hålla i det. Inspektörerna skulle dock medverka i aktiviteten.
Helsingborg Miljöfrukost-nätverk	Inom kommunen finns ett Miljöfrukostnätverk där alla företag i kommunen är med (ca 700 st). - Miljökontoret, Näringslivsenheten och	Utfall: + Ca 40-50 företag brukar delta vid nätverksmötena beroende på vilka	- Regelbundna träffar - Något företag får ”visa upp sig” - Erfarenhetsutbyte - Företagen har möjlighet att lyfta	

³ Även om denna aktivitet inte är avslutad vid detta tillfälle har aktiviteten så här långt fallit väl ut varför den kategoriseras som ett s.k. ”gott exempel”.

Organisation/ Kommun och aktivitet	Genomförande	Resultat	Framgångsfaktorer	Andra erfarenheter
	<p>Utvecklingsnämnden anordnar kvartalsvisa frukostmöten inom detta nätverk.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Något företag är värd för mötena. - På mötena diskuteras specifika frågor som kommunen eller något företag vill ta upp. På ett möte 2005 diskuterades miljömålsarbetet. - Kommunens miljödirektör eller miljöjurist är med på mötena och en stående punkt är att informera om nyheter inom Miljöbalksområdet. 	frågor som diskuteras.	frågor de vill diskutera	
Landskrona Systemtillsyn	<p>Ny arbetsmetod: systemtillsyn</p> <ul style="list-style-type: none"> - En utbildningsdag anordnades för inspektörerna. En konsult höll i utbildningen. - Utifrån konsultens erfarenhet av revision och periodisk besiktning och inspektörernas kunskaper om tillsyn sammanställdes ”kluriga frågor” att använda vid tillsynen. - Vid de inspektioner som redan var inplanerade tillämpades systemtillsyn. 	<p>Utfall: +</p> <p>De företag som är intresserade av egenkontroll har tyckt att systemtillsyn varit bra, inte minst då det varit lättare att identifiera brister på detta sätt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Brister i egenkontrollen har varit lättare att identifiera - Genom systemtillsyn kom ny kunskap fram, sådant som tidigare verkat fungera uppenbarade sig inte fungera 	Negativt: tillsynen tog längre tid
Mljösamverkan Sydost Farligt avfall på företag	<p>Följande moment ingick i projektet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inspektionsunderlag, temadag planeras och informationsbroschyr tas fram av en arbetsgrupp. - Temadag om farligt avfall för företag och inspektörer genomförs. - Inspektionsunderlag och informationsbroschyr om farligt avfall till företag tas fram. - Möte med kontaktpersoner på miljöförvaltningarnas för information om projektet. - Inspektioner hos företagen. - Resultatet av inspektionerna 	<p>Utfall: +</p> <p>Företagen positiva och tyckte att de haft en bra diskussion och fått bra information från kommunerna. De som företagen ansåg att de kunde bli bättre på var att komma oftare för att hålla diskussionen levande, informera om nya regler och ge sakliga råd för att hjälpa företagen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Inbjudan till temadagen kom från kommunen vilket gav tyngd åt temadagen. - Projektet har speglats av en god förståelse för hur små företag fungerar. - Varit tydliga med att projektet är till för att hjälpa företagen och inte myndighetsutövning. - De deltagande miljöförvaltningarna får rösta om vilka projektidéer de ska fortsätta att arbeta med vilket har gjort att många har varit motiverade att arbeta i projekten. 	<p>De hade behövts mer tid till de inspektioner som ingick i projektet.</p> <p>Svårt att ta fram material till projektet, underlag till inspektionerna, som passar alla företag.</p> <p>Det går inte att följa avfallet genom hanteringen eftersom avfallskod ibland ändras under hanteringen.</p>

Organisation/ Kommun och aktivitet	Genomförande	Resultat	Framgångsfaktorer	Andra erfarenheter
	<p>sammanställs.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Möte med kontaktpersoner, slutsatser och utvärdering av projektet. - Rapport om resultatet av projektet. - Broschyr med resultatet av projektet delges företagen. - Information till miljönämnder om resultatet. 			
Järfälla kommun Miljödiplomering	<p>Kommunen delar ut Miljödiplom till företag som uppfyller vissa krav i sitt miljöarbete. De kan få diplom på tre olika nivåer, Guld, Silver och Brons.</p> <p>Under arbetet får företagen stöd från kommunen. Bland annat får företagen på bronsnivå för en liten summa delta i en utbildning som kommunen erbjuder.</p>	<p>Utfall: +</p> <p>Några fördelar/nackdelar med att ha ett miljödiplom som företagen har märkt är:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bättre image och marknadsposition. - Ökade kostnader. - Har medfört besparingar. - Tydliga rutiner. - Engagerad personal. - Bättre lagefterlevnad. - Bättre dialog med kommunen. <p>Kommunen tycker:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bättre dialog med företagen. - Företagens egenkontroll har förbättrats. 	<ul style="list-style-type: none"> - Har försökt göra systemet som diplomeringen bygger på så enkel som möjligt så det är lätt att förstå och arbeta efter. - Kräver att företaget måste utveckla sitt miljöarbete, kan inte stanna på en nivå hur länge som helst. - Lämnar information och finns tillgängliga i samband med frukostmöten för företagen som kommunen ordnar. - De är tydliga med att företagen inte ska tveka att höra av sig om de behöver diskutera eller fråga om något som har med miljöarbetet att göra. detta har medfört att kommunen har fått en bra dialog med företagen. 	<p>Det får inte bli för lätt för företagen, arbetet måste vara en utmaning .</p>
Umeå Kommun Egenkontrollprojekt	<p>Projektets genomförande omfattar tre delmoment:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Information till verksamheter <p>Telefonkontakt togs med verksamhetsledaren och möte angående miljöbalkens krav på egenkontroll bestämdes. Vid mötet lämnades även skriftlig information i form av en broschyr "Vägledning om egenkontroll".</p>	<p>Utfall: +</p> <p>Många företagare har sin uppskattning över uppbyggnaden av egenkontrollen. Några kommentarer har varit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Man sparar pengar. - Nu har vi fått en strategi för det här arbetet. - Nu har vi ett helhetsgrepp. - Nu har vi bättre ordning 	<ul style="list-style-type: none"> - 15 kommuner stod bakom projektet. De vinner tid och pengar och får en större tyngd till information. - Att möte ansvarig vid sittande bord var viktigt. Det innebar att informationen kan anpassas efter utifrån verksamhetens erfarenheter och kunskaper. - Att personligen lämna skriftlig information ansågs ge en högre säkerhet för att informationen 	<p>Om kommunen från början vetat att intresset skulle bli så stort skulle de ha gjort kurstillfällena mer branschpassad. Det organisatoriska ansvaret för miljöarbetet inom företaget är ofta otydligt.</p>

Organisation/ Kommun och aktivitet	Genomförande	Resultat	Framgångsfaktorer	Andra erfarenheter
	<p>2. Verksamheterna inbjuds till kursdag om egenkontroll. Kursen innehöll fakta om kraven på egenkontroll och gruppövningar.</p> <p>3. Tillsyn av C-verksamheternas egenkontroll En tid efter kursen gjordes ett tillsynsbesök på verksamheterna</p>	<p>- Alla i företaget har engagerat sig.</p> <p>Fördelar miljöinspektörerna pekat på är:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De har fått en ökad samsyn för bedömningar inom miljötillsynen. - De anmälningspliktiga verksamheterna har tagit ett rejält kliv framåt i sitt miljöarbete. 	<p>verkligen läses.</p>	
<p>Sundsvalls kommun Egenkontrollutbildning</p>	<p>Projektet genomfördes för hela länet.</p> <p>Projektet kan delas upp i tre steg:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skriftlig inbjudan till företagen som vissa kommuner följdes upp av ett besök eller ett telefonsamtal. 2. Informationsträffar med information om vad egenkontroll är. Till att genomföra informationsträffen anlätades en konsult. 3. Två heldagsträffar med föreläsning i något ämne med anknytning till egenkontroll. Mellan heldagsträffarna träffades deltagarna i miljøråds-träffar mellan vilka deltagarna skulle göra hemläxor. 	<p>Utfall: +</p> <p>Intresset för utbildningen har varit relativt stort. Generellt har deltagarna varit mycket nöjda med utbildningen. Det har framkommit under projektets gång att grupparbetena och miljørådet varit mycket viktiga för deltagarna. De har där kunnat samarbeta, utbyta erfarenheter och idéer.</p> <p>De har efter projektet haft tillsyn på deltagande företag och funnit att lagefterlevnaden nu fungerar bättre. De tycker också att miljöengagemanget har ökat hos de företag som deltog.</p> <p>Egenkontroll har blivit mer berättigat att arbeta med och har ökat både verksamheternas och till viss del arbetsgruppens kunskap om egenkontroll.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vid första tillfället var alla deltagande kommuner aktiva i att hitta företag som var intresserade av att delta i utbildningen. Detta medförde att företagen kände att det ta är ett bra projekt som skulle kunna hjälpa dem att uppfylla lagkraven. - Vid heldagsträffarna har de haft många grupparbeten och diskussioner i miljøråden vilket har varit bra för företagen som har kunnat utbyta erfarenheter och idéer. - Miljöförvaltningen i Sundsvall har samarbetat ofta med näringslivskontoret inom kommunen vilket har varit en fördel när man vänder sig till företag. 	<p>Viktigt för företagen med praktiska exempel.</p> <p>En del företag tyckte att det hade varit bättre med mindre grupper vid informations-träffarna. Det räcker troligtvis inte att bara göra ett utskick för att få många anmälningar.</p> <p>De kommuner som lagt ner mycket tid på projektet fick fler deltagande företag.</p> <p>En del företag hade tagit inbjudan för ett vanligt reklamblad. Ett vanligt brev hade kanske varit effektivare.</p>

Tabell 3 Sammanställning över de aktiviteter som inte fallit väl ut eller som är frågetecken

Organisation/ Kommun	Syfte	Resultat	Fördelar/Förhoppningar	Andra erfarenheter
Landskrona Webbaserat verktyg för egenkontroll	<ul style="list-style-type: none"> - Upprätta en hemsida innehållandes information om relevant lagstiftning, mallar som företagen kan fylla i, kemikalielistor etc. Företagen skulle även kunna lägga in relevanta dokument, ex. Miljörapporten och ifyllda mallar. - En konsult skulle hålla i hemsidan. - Verktyget skulle finansieras av Miljökontoret och de företag som anslöt sig till tjänsten (B- och C-företag). 	<p>Utfall: -</p> <ul style="list-style-type: none"> - Endast ett fåtal företag var intresserade. - De som ej var intresserade angav att de inte behövde en sådan tjänst. Vissa företag hade redan eget datasystem för detta. Avgiften angavs inte som skäl. Tjänsten vände sig inte specifikt till små företag. 	<ul style="list-style-type: none"> - För företagen skulle fördelen vara att allt relevant material skulle finnas samlat på ett och samma ställe - För tillsynspersonalen skulle verktyget kunna utgöra underlag vid prioritering av tillsynsobjekt och på sikt kunna leda till färre besök. - För alla parter skulle kommunikationen underlättas. 	<p>Miljöförvaltningen arbetade inte aktivt för att få med sig företagen på denna idé vilket kan ha varit en bidragande orsak till det låga intresset.</p> <p>Företagen ville att Miljöförvaltningen skulle hålla i tjänsten istället för en konsult.</p>
Orust Webbaserat verktyg för egenkontroll för lantbrukare	<ul style="list-style-type: none"> - Verktyget är en e-tjänst som ska tjänstgöra inom egenkontrollen för lantbrukaren. Den vänder sig i första hand till små lantbruk. - Verktyget innehåller all information om egenkontroll som lantbrukaren behöver, såsom checklista, fakta etc. - Checklistan ska uppdateras årligen - Innan en inspektion går inspektören igenom detta material. 	<p>Utfall: ?</p> <p>Tjänsten testas för närvarande (januari 2007).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Förhoppningen är att tillsynsbesöken ska bli mer effektiva genom att man vid tillsynen utgår från ifylld checklista och vid behov kompletterar den. - Genom att allt relevant material finns på ett och samma ställe underlättar det för lantbrukaren. Förhoppningsvis leder även detta till en kompetenshöjning hos lantbrukarna. 	<p>Tjänsten har efterfrågats av lantbrukarna på Orust.</p>
Eslöv Glada och ledsna gubbar	<ul style="list-style-type: none"> - Arbetar med projekt tillsyn - Framtagande av gemensamt material inom projekten - När utfallet av ett projekt sammanställs använder sig Miljöförvaltningen ibland av glada och ledsna gubbar (smileys). Gubbarna används således inte för ett specifikt företag utan är en sammanställning av alla deltagande företag i projektet. - Sammanställningen kommuniceras sedan till 	<p>Utfall: ?</p> <p>Ett resultat av att arbeta i projektform är att tillsynen blir mer rättsäker då inspektörerna blir mer samsynta.</p> <p>Vad gäller själva gubbarna så har inte Miljökontoret</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gubbarna gör det lätt att följa upp en bransch resp. projekt. - Lätt att kommunicera - Utgör underlag vid prioritering av tillsynsobjekt. 	<p>Miljöförvaltningen har inte funderat på om det skulle kunna vara idé att dela ut gubbarna på företagsnivå och vet inte hur företagen skulle ställa sig till detta.</p>

	deltagande företag.	stämt av med företagen vad de tycker om denna typ av sammanställning.		
Sundsvalls kommun Miljöäpple	<p>Miljöäpple är ett pris som en gång per år delas ut till företag och organisationer som gjort en särskilt god insats för bättre miljö i Sundsvall.</p> <p>Genom kommunens nyhetsbrev, tidningsannonser och kommunens hemsida informeras om att företag och organisationer kan nomineras till detta pris. Miljökontoret hittar också företag att nominera vid sina tillsynsbesök. Miljökontoret utser ett antal nominerade och miljönämnden utser sedan vinnaren. Priset delas sedan ut i samband med en företagsgala.</p>	<p>Utfall: ?</p> <p>Ingen utvärdering gjord.</p> <p>Resultatet har inte följts upp med de vet att miljöäpple har medfört att de berörda företagen känner stolthet och får uppmärksamhet för sitt miljöarbete.</p>	<p>Framgångsfaktorer kan vara:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Företaget som vinner får mycket uppmärksamhet i olika medier vilket sedan kan vara en fördel för företaget vid marknadsföring. - Information om Miljöäpple sprids via många kanaler som kommunens nyhetsbrev, tidningsannonser och hemsida. 	<p>Denna typ av aktivitet är svår att följa upp resultatet av.</p> <p>Positivt för företagen att göra ett stort arrangemang kring utdelningen av priset. De får då mycket uppmärksamhet som de sedan kan ha nytta av i sin marknadsföring.</p>
Lindesberg, Hällefors, Nora och Ljusnarsberg Frukostmöten	<p>Tillstånds och anmälningspliktiga företag bjuds in till frukostmöten. Dessa möten har haft ämnen som anknyter till miljö ex. transporter, lagstiftning, energi, egenkontroll, upphandling mm. De har ibland haft mötet hos något av företagen som då har berättat om sitt miljöarbete. De har också haft gästföreläsare från räddningstjänsten och arbetsmiljö-inspektionen.</p>	<p>Utfall: ?</p> <p>Ingen utvärdering gjord</p> <p>De har inte gjort någon utvärdering men har fått positiva signaler från företagen. De tycker det är bra med informationen de får och att få se exempel från andra företag.</p>	<p>Framgångsfaktorer kan vara:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intressant för företagen med goda exempel från andra företag som inspirerar. - Kostnadsfritt för företagen. 	<p>Denna typ av aktivitet är svår att följa upp resultatet av.</p> <p>Positivt att lägga mötena hos något företag som kan visa hur de har lagt upp sitt miljöarbete. Ger andra företag goda exempel.</p>
Avesta kommun Energiprojekt	<p>Projektet har varit upplagt på följande sätt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Företagen får enkät för energikartläggning. - Länsstyrelsen erbjöd seminarium med föreläsning och frågestund. - Företagen redovisar kartläggningarna till miljökontoret. - Vid behov begär Miljökontoret kompletteringar av inlämnade uppgifter. - Miljökontoret ev. tillsammans med Länsstyrelsen gör tillsynsbesök på utvalda anläggningar. - Uppföljning 	<p>Utfall: ?</p> <p>Projektet pågår och är inte utvärderat ännu. Det som hittills har kunnat konstateras är att projektet medfört en kompetenshöjning hos kommunens medarbetare.</p>	<p>Framgångsfaktorer kan vara:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kompetensen hos kommunens medarbetare höjs. - företagen kommer att inse att energisparande och god ekonomi går hand i hand. 	

	Till enkäten bifogades även läsanvisningar med förklaringar till enkäten.			
Botkyrka kommun	"TIM-projekt"	Utfall: ? Utvärdering ännu inte gjord.	<ul style="list-style-type: none"> - Tydligt vilket behovet är och därmed lättare att motivera mer resurser till miljöarbetet. - Ger en bättre överblick över miljösituationen i kommunen. - De små företagens egenkontroll kommer att bli bättre. - Företag med högre egen kompetens kommer att kunna ha en bättre stödjande dialog med kommunen. 	<p>Tror att de små företagen kommer att få mer tillsyn och därmed en högre tillsynsavgift.</p> <p>Tror att TIM-projekten att påverka taxesystemet.</p>
Västerås kommun	"TIM-projekt"	Utfall: ? Utvärdering ännu inte gjord.	<ul style="list-style-type: none"> - De har nu en tillsyn som mer styrs av miljömålen. - De är lättare för nämnden att ta beslut då de får ett bra beslutsunderlag. - Planeringen blir effektivare tack vare att det finns ett bra underlag för vad de ska göra. - Tydligare vad inom tillsynen som ska prioriteras och inte. 	<p>Tror att taxesystemet kommer att behöva förändras i framtiden.</p>

Nedan återfinns en sammanställning av intervjuerna inklusive svar aktivitet per aktivitet. För den som vill veta mer om aktiviteterna återfinns kontaktperson samt e-postadress efter respektive aktivitet. För flertalet intervjuer utgår sammanställningen från intervjufrågorna. För vissa aktiviteter visade det sig dock att intervjufrågorna var för omfattande. I dessa fall beskrivs aktiviteten i löpande text istället. Intervjuerna genomfördes under december 2006 till februari 2007. Sammanställningarna är avstämda med de personer som är intervjuade.

Stödjande aktiviteter rörandes Egenkontroll

AKTIVITET 1: Seminarier serie Egenkontroll och transporter

Inledande frågor:

Varför valde ni just detta område och denna aktivitet?

Miljövis⁴ är ett samarbetsprojekt mellan 13 danska och 4 svenska kommuner som delfinansieras av EU:s Interreg program. Sverige fick en förfrågan om de ville vara med och Helsingborg tackade ja, liksom tre andra svenska kommuner. Projektet sträcker sig från 2004 och tre år framåt. Det riktar sig mot små- och medelstora företag i Öresundsregionen. Syftet är att hjälpa företag att uppnå miljöförbättringar på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt. Just nu är man i slutskedet av projektet. Samverkan mellan kommunerna har inte varit så stor men Helsingborg har haft ett väldigt bra samarbete med konsulter kopplade till TEM (en stiftelse knuten till Lunds universitet).

I Miljövis har varje kommun haft möjlighet att prioritera det man inom kommunen anser vara viktigt. Några kommuner har därför arbetat med egenkontroll, miljömålen respektive förenklade miljöledningssystem. I Danmark har man inte egenkontroll varför man istället arbetat mycket med branschriktlinjer.

Anledningen till att Helsingborg gick in i projektet var att man märkt att företag hade behov av information och hjälp med egenkontrollarbetet. Helsingborg hade därför börjat fundera på hur man skulle kunna göra för att få fart på egenkontrollarbetet hos företag. Vidare är kväveoxider en stor miljöbelastning i regionen (i Helsingborg överskrider miljö kvalitetsnormerna tidvis i vissa gatuavsnitt) varför man även ville få upp ögonen hos företagen om detta genom att koppla transportfrågan och egenkontrollen.

Genom projektet möjliggjordes en särskild satsning på företagets egenkontroll. Tillsammans med TEM togs en seminarier serie fram som erbjöds företagen kostnadsfritt. Syftet med seminarierna var att hjälpa företagen att leva upp till Miljöbalkens krav på egenkontroll och att stärka det övriga miljöarbetet.

Projektet fortsatte sedan med transporter som tema. Det inleddes med ett transportseminarium riktat till företagen med titeln "Effektiva transporter bra för företagen och miljön". Genom den konsulttid som erbjöds i projektet kunde företag i Helsingborg därefter erbjudas kostnadsfri hjälp att effektivisera sina transporter med tanken att erfarenheterna skulle spridas vidare till fler företag.

Stödjande aktiviteter:

Hur kommer det sig att aktiviteten i fråga har kommit till stånd/på vems initiativ?

Aktiviteten har kommit till stånd tack vare möjligheten att delta i ett EU-projekt.

⁴ Mer information om Miljövis och de projekt som genomförs inom programmet finns på www.miljovis.dk

Hur har aktiviteten finansierats?

Aktiviteten har finansieras med EU-pengar, EU:s Interreg program, och kommunens egen tid, d.v.s. kommunen får räkna sin arbetstid som insats (och motsvarande nedlagd tid fick TEM betalt för).

På vilket sätt har ni identifierat företagets behov?

Vid i första hand inspektioner hade inspektörerna märkt att företagen hade behov av att få hjälp med att komma igång med sitt egenkontrollarbete. Vad gäller transportfrågan så har man inte identifierat något behov hos företagen utan i första hand utgått från behovet ur lokal miljösynpunkt eftersom miljö kvalitetsnormerna för kväveoxid tidvis överskrids i vissa gatuavsnitt i Helsingborg samt regionens lokala miljömål.

Hur har ni utfört aktiviteten?

Seminarie serie om egenkontroll

Tillsammans med TEM anordnades 5 stycken seminarier om egenkontroll. TEM höll i seminarierna men personer från Miljökontoret var med för att fånga upp frågor. Anledningen till att Miljökontoret inte höll i seminarierna själva var att man inte vill vara ”profet i egen kommun”.

Alla delar i egenkontrollen gicks igenom men olika delar (avsnitt för avsnitt) gicks igenom vid olika tillfällen. En mall för riskvärdering togs fram till seminarierna. Man berättade vad egenkontrollen handlar om och företagen fick möjlighet att ställa frågor kopplade till deras egen verksamhet. Dessutom fick de under seminarierna arbeta med egenkontroll utifrån sina egna perspektiv/verksamhet. Exempelvis togs ett förslag till kemikalielista fram till ett seminarie. Varje deltagare fick arbeta med listan under seminariet för att identifiera risker till följd av användning av kemikalier. Vid varje seminarie tillfälle delades skriftligt material anpassat till mindre företag ut samt utdrag ur lagtext. Den enkla handbok som tagits fram av kommunen delades också ut. Seminarieserien avslutades 2005.

Seminarie och runda bordssamtal om effektivare transporter

Nästa steg inom projektet Miljövis var att inrikta arbetet på att minska miljöpåverkan från företagets transporter med utgångspunkt från följande frågeställning: Vad kan man göra med transporter kopplat till egenkontrollen? I regionen är utsläpp av kvävedioxid den stora miljöbelastningen varför transporter är viktiga. Aktiviteten inleddes med ett seminarie där man berättade om vikten av att effektivisera sina transporter kopplat till regionens miljöbelastning. Företagen fick sedan anmäla sitt intresse till att delta i denna aktivitet vilken gick ut på att företagen skulle få specifik hjälp med vad de kan göra inom transportområdet utifrån sina egna förutsättningar. TEM höll även i denna del. Representanter för TEM och inspektörer träffade ledningsgrupperna på företagen där man identifierade företagets problemställningar och gick igenom vad de kan göra, ex. vid upphandling av tjänster, vid inköp av egna fordon, utbildning i ecodriving, möjligheter till miljöanpassade tjänstebilar etc.

Erfarenheterna från denna aktivitet har sedan spridits vidare till andra företag vid runda bordssamtal.

Hur bjöds företagen in och många har deltagit i aktiviteten?

Seminarie serie om egenkontroll

Under ett frukostmöte, med deltagande företag i ett frukostnätverk, informerade kommunen om seminarieserien. Dessutom gick en öppen inbjudan till företagen i Helsingborgs kommun ut. Vidare ringdes de företag som inspektörer haft kontakt med tidigare och hos vilka de identifierat ett behov

av hjälp med egenkontroll upp. I seminarieserien om egenkontroll deltog 29 stycken små- och medelstora företag med en blandad inriktning. Deltagandet var kostnadsfritt.

Seminarie och runda bordssamtal om transporter

Till det inledande seminariet kom 20 företag. De flesta utgjordes av företag som deltagit i seminarieserien om egenkontroll men även några nya företag där transporterna är viktiga deltog. Det visade sig dock att inte fler än 3 st företag valde att delta i den fortsatta aktiviteten.

Till runda bordssamtalen bjöds dels de som deltagit i seminarieserien om egenkontroll in, dels lades inbjudan ut på kommunens hemsida. 10 st företag deltog vid samtalen.

Resultat av aktiviteten – framgångsfaktorer?

Seminarieserie om egenkontroll

Seminarieserien var väldigt lyckad. Företagen var positiva till seminarierna och tyckte att man hade nytta av den i sitt arbete med egenkontroll. Innan seminarieserien hade inte företagen kommit igång med egenkontrollarbetet men många av deltagande företag har nu en bra och strukturerad egenkontroll. Däremot är det svårt att uttala sig om var företagen hade befunnit sig om de inte hade deltagit på seminarierna.

I seminarieserien pratade man allmänt om risker och förbättringsåtgärder. Företagen fick själva identifiera sina risker utifrån vad de själva sett i sin verksamhet.

Seminarie och runda bordssamtal om transporter

Den slutliga utvärderingen är inte gjord än. De tre företag som deltagit i denna aktivitet ansåg att hjälpen de fått var väldigt värdefull. Kommunen vet dock inte vilka resultat hjälpen fått, ex. om nya mer miljöanpassade fordon köpts in.

Om ni skulle göra aktiviteten igen – skulle ni göra något annorlunda? Om ja, vad?

Seminarieserie om egenkontroll

Skulle kommunen göra om denna aktivitet skulle den göras på samma sätt.

Seminarie och runda bordssamtal om transporter

Själva aktiviteten uppskattades av deltagande företag men intresset att delta var generellt väldigt lågt, även om denna aktivitet kopplade till att företagen kan spara pengar genom att effektivisera transporterna. Anledningen tros vara att företagen ser svårigheter i detta och kanske är rädda för att få krav på sig avseende sina transporter.

Som ett resultat har kommunen identifierat att de behöver större kunskaper i energi- och transportfrågor samt hur de kan föra ut detta till företagen.

Har ni tittat på hur andra kommuner har gjort innan ni utfört aktiviteten?

Nej.

Hur skulle du vilja arbeta med stödjande tillsyn?

Ett väldigt bra sätt är att anpassa utbildningar till små företag, t.ex. om egenkontroll. Genom att arbeta fram förenklat informationsmaterial som delas ut till vid inspektion. Att skicka ut material är inte en framgångsväg då många företag får massor av information brevlades. Företagaren måste få det i sin hand tillsammans med vägledning och information om vilken nytta företagaren har av informationen. Tillsynspersonerna kan arbeta fram innehållet i informationen men sedan bör en ”informationsperson” ta fram själva informationsmaterialet. Ett bra stöd är att ha återkommande

tillsynsbesök och ge sig tid att ha dialog och att uppbygga en kontakt.

Känner du till goda exempel hos andra kommuner eller internationellt?

Inom Miljösamverkan Skåne samordnas en rad olika projekt. Inom samverkan tas bl.a. gemensamt material fram då det är väldigt tidskrävande. Inom samverkan har man sneglat på Västra Götaland som är ett föredöme.

I Växjö kommun har man kommit långt när det gäller energifrågor.

Övriga frågor:

Vad anser du om att ge de företag som klarar miljötillsynen på ett föredömligt sätt och som visar ambitioner att efterleva lagen på ett föredömligt sätt någon form av erkännande (intyg/diplom) vilket kan medföra affärsmässiga viktiga fördelar för det lilla företaget?

Tillsynsmyndigheten har inte några planer på att ge företag någon form av utmärkelse men Miljöstrategiska gruppen har diskuterat möjligheten att genomföra något sådant. Tillfrågad är skeptisk till ytterligare ett system då det redan finns flera olika system såsom branschvisa system och ISO-system. Det är inte bra om det finns för många olika typer av ackrediteringar/certifieringar.

Under 2006 undersökte Miljöstrategiska gruppen på Miljökontoret förutsättningarna för att införa ett system för Miljödiplomering av små företag (ref: Henrik Gustafsson, Miljöstrategiska gruppen, Helsingborgs kommun, jan 2007). Initiativet kom från de företag som har verksamhet i både Göteborg och Helsingborg och som hade miljödiplomert sig enligt Göteborgs system. Det visade sig dock att intresset för miljödiplomering från andra små företag i kommunen var lågt. Utredaren vet inte varför men misstänker att det till viss del beror på att man inte gått ut med tillräckligt mycket information om diplomering till företagen. För närvarande byggs ett nätverk upp i hela Skåne inom vilket man diskuterar ”Miljödiplomering Skåne”, d.v.s. ett system för miljödiplomering som gäller för hela Skåne. Utredaren anser att miljödiplomering är ett väldigt bra verktyg för små företag som inte maktar med ISO-certifiering. Företagen har nytta av en miljödiplomering i sin kommunikation med marknaden. Inom vissa branscher skulle ett ”intyg” på att företaget följer lagen kunna vara ett verktyg. Ett sådant intyg utgör då lägsta ”standard” och kan vara en första grund mot en miljödiplomering.

Hur skulle krav på åtgärder kunna kopplas till effektivisering i produktionsprocessen och möjligheter för företaget att få affärsmässiga fördelar på ett tydligare sätt för att därmed uppnå en ökad motivation för lagefterlevnad hos det lilla företaget?

I de fall inspektören ser en koppling, ex. på avfallssidan, så informeras företagaren men vad gäller effektiviseringar i produktionsprocessen så är det svårt för inspektören att vara så insatt på processnivå. Det är dock viktigt att göra kopplingen i de fall man ser dem.

Kontaktperson: Barbro Danielsson, e-postadress: barbro.danielsson@helsingborg.se

AKTIVITET 2: Seminarserie Egenkontroll

Inledande frågor:

Varför valde ni just detta område och denna aktivitet?

Man hade vid inspektioner märkt att det företagen har störst problem med är egenkontrollen. Efter diskussioner med konsulter på TEM (stiftelse kopplad till Lunds universitet) beslöt man att göra en

seminarieserie om egenkontroll. Aktiviteten utfördes inom EU-projektet Miljövis, d.v.s. denna aktivitet utfördes inom samma projekt som föregående aktivitet och med samma konsult.

Stödjande aktiviteter:

Hur kommer det sig att aktiviteten i fråga har kommit till stånd/på vems initiativ?

Aktiviteten har kommit till stånd tack vare möjligheten att delta i ett EU-projekt.

Hur har aktiviteten finansierats?

Aktiviteten har finansieras med EU-pengar och kommunens egen tid, d.v.s. kommunen får räkna sin arbetstid som insats (och motsvarande nedlagd tid fick TEM betalt för).

På vilket sätt har ni identifierat företagets behov?

Vid inspektioner hade man märkt att företagen hade ett behov av att få hjälp med sitt egenkontrollarbete. Det är inom detta område företagen får flest anmärkningar och upplever att de har störst problem.

Hur har ni utfört aktiviteten?

Tillsammans med TEM anordnades ett antal seminarier om egenkontroll. TEM höll i seminarierna men personer från Miljökontoret var med. Dessutom hade företagen möjlighet att få konsult hjälp från TEM kostnadsfritt. De kunde t.ex. kontakta TEM för att få hjälp i specifika frågor rörandes egenkontroll. Det sistnämnda var en av anledningarna till att Miljökontoret inte själva höll i aktiviteten.

Först hölls ett seminarie om miljöbalken och egenkontroll allmänt. Efter det hölls ett seminarie för varje punkt i förordningen (rutiner, riskbedömning, kemikalier). Seminarserien avslutades med en uppsamling. Mellan seminarietillfällena fick företagen en hemläxa kopplad till deras egen verksamhet och egenkontroll. Inriktningen på seminarieserien var hur företagen med hjälp av en fungerande egenkontroll kan få affärsmässiga fördelar, dels genom att ”spara en hacka” genom att kontrollera och planera sin verksamhet, ex. sortera avfall och/eller minska energiförbrukningen, dels genom använda detta i marknadsföring mot sina kunder eller som grund för miljödiplomerings/miljöcertifiering. Seminarserien avslutades 2005.

Hur bjöds företagen in och många har deltagit i aktiviteten?

Företagen bjöds in brevlades. Alla små- och medelstora B- och C-företag fick en inbjudan. Vidare bjöds några U-verksamheter in. Dessa valdes utifrån inspektörernas erfarenhet, d.v.s. för vilka inspektörerna identifierat ett behov eller ett intresse av egenkontrollfrågor. Efter det ringde inspektörerna runt till företagen. Det visade sig att många inte sett inbjudan. Totalt deltog drygt 20 små- och medelstora företag i seminarieserien, dock inte någon U-verksamhet. Deltagandet var kostnadsfritt.

Resultat av aktiviteten – framgångsfaktorer?

Deltagande företag tyckte att det var ett väldigt bra initiativ av Miljökontoret att anordna seminarieserien och att den hade varit givande. Vid inspektioner hos deltagande företag har det visat sig att företagen har blivit bättre på egenkontroll vilket inspektörerna kopplar till att de varit på seminarieserien.

Om ni skulle göra aktiviteten igen – skulle ni göra något annorlunda? Om ja, vad?

Skulle kommunen göra om denna aktivitet skulle den i stort göras på samma sätt. Kommunen fick dock kritik från företagen för att ha varit för passiva. Företagen hade gärna velat att inspektörerna

framförde sina åsikter inom olika frågor samt haft möjlighet att prata och diskutera mer med inspektörerna.

Har ni tittat på hur andra kommuner har gjort innan ni utfört aktiviteten?

Nej.

Hur skulle du vilja arbeta med stödjande tillsyn?

Genom att ha resurser till att anordna mer seminarier, företagsträffar/möten och utbildningstillfällen. Att ha möjlighet att i större omfattning kunna hjälpa företagen.

Känner du till goda exempel hos andra kommuner eller internationellt?

Västra Götaland har kommit långt.

Övriga frågor:

Vad anser du om att ge de företag som klarar miljötillsynen på ett föredömligt sätt och som visar ambitioner att efterleva lagen på ett föredömligt sätt någon form av erkännande (intyg/diplom) vilket kan medföra affärsmässiga viktiga fördelar för det lilla företaget?

Är personligen inte positiv till denna typ av system då det är svårt att veta var man ska dra gränsen. Om ett system finns är det väldigt viktigt med tydliga kriterier. I Danmark finns ”miljöcertifiering light”.

Hur skulle krav på åtgärder kunna kopplas till effektivisering i produktionsprocessen och möjligheter för företaget att få affärsmässiga fördelar på ett tydligare sätt för att därmed uppnå en ökad motivation för lagefterlevnad hos det lilla företaget?

Vid tillsynsbesöken kan detta göras genom att muntligen informera om sådana kopplingar.

Kontaktperson: Patrik Nilsson, Landskrona kommun, e-postadress: patrik.nilsson@landskrona.se

AKTIVITET 3: Utbildning Egenkontroll

Inledande frågor:

Varför valde ni just detta område?

Projektet genomfördes 2004-2005 då förordningen om egenkontroll var ny. De kände att det fanns behov både hos dem själva och företagen att lära sig mer om vad kraven i den nya förordningen innebar.

Varför valde ni att utföra den här aktiviteten?

Efter diskussion på miljöförvaltningen kom de fram till en utbildning i egenkontroll skulle vara det bästa sättet att nå ut till företagen.

Stödjande aktiviteter:

Hur kommer det sig att aktiviteten i fråga har kommit till stånd/på vems initiativ?

Kommunförbundet fick anslag från Finansdepartementet för att arbeta länsövergripande. Från början hade miljöinspektörerna i länet planerat ett tillsynsprojekt med inriktning mot egenkontroll. Efter diskussioner omformades projektet till ett kunskapsprojekt.

På vilket sätt har ni identifierat företagets behov? Om inte, är denna aktivitet startad utifrån miljöbalken eller miljömålen (eller annat)?

Inspektörerna hade själva identifierat brister i företagets kunskaper kring egenkontroll – det fanns ett kunskapsglapp efter att miljöbalken införts, med de tydligare kraven på egenkontroll i balken. Projektet syftade till att fylla det glappet.

Efter detta projekt och andra företagsstödande projekt har en utvärdering av företagets behov och drivkrafter gjorts med namnet ”Få med Införa & Vidmakthålla”. Rapporten hittas på Miljölandet Västernorrlands hemsida, www.miljolandet.se
<http://www.miljolandet.se/download/18.c557510730f4be828000424/050929+Milj%C3%B6kompassen+original+f%C3%A5+med+inf%C3%B6ra+vidmakth%C3%A5lla.pdf>

Hur har ni utfört aktiviteten?

De bjöd in företag från hela länet som fanns med i länets register över tillsynsobjekt och eller Kommunförbundets näringslivsregister. Målgruppen för projektet var B,C, U- och så kallade § 38-verksamheter enligt miljöbalken. Totalt blev 3000 företag inbjudna till första utbildningen 2004. De som sedan deltog var främst små företag. De genomförde två omgångar med utbildning, en 2004 och en 2005.

De anlätte en konsult som höll i utbildningarna. Representanter från kommunen deltog i att ta fram innehållet i och materialet till utbildningarna. Projektet kan sägas bestå i tre aktiviteter:

1. Inbjudan till företagen. Skickades till ca. 3000 företag.
2. Informationsträff, dit 300 personer kom 2004.
3. Kursdagar i form av två heldagsträffar med föreläsning i ex. riskanalys och praktiska övningar. Företagen delades också upp i grupper och bildade sk. miljøråd. Miljøråden träffades och diskuterade miljöfrågor. Representanter från kommunen deltog ibland för att vara tillgängliga och kunna svara på eventuella frågor. Till heldagsträffarna kom ca.100 personer 2004.

Resultat av aktiviteten?

Projektet har uppnått målet med att få 300 personer att delta vid informationsträffarna och 100 att gå vidare med utbildningen. Det var stor spridning på vilken bransch deltagarna tillhörde och storleken på de deltagande verksamheterna.

Generellt gav deltagarna informationsträffarna gott betyg, med en del undantag. Synpunkter som framkom var att deltagarna önskade fler praktiska exempel, att föreläsningens innehåll var för brett och osammanhängande, att de var en för stor grupp och att de vill haft mer information om egenkontrollen och kraven som ställs.

De har efter projektet haft tillsyn på de deltagande företagen och funnit att lagefterlevnaden fungerar bättre nu. De tycker också att miljöengagemanget har ökat hos de deltagande företagen. Projektet ledde också till att inspektörerna fick en kunskaphöjning som andra företag kan ha nytta av då de ger råd.

Hur har aktiviteten finansierats?

Kommunförbundet bidrog med en projektledare, Länsstyrelsen och kommunerna bidrog med sin tid och företagen fick betala 800 kr var. Pengarna gick till konsultlöner och hyra av lokaler.

Om ni skulle göra aktiviteten igen – skulle ni göra något annorlunda?

I första utbildningsomgången var alla deltagande kommuner aktiva i att hitta intresserade företag. Detta gjorde att företagen kände att detta var ett bra projekt som skulle hjälpa dem att uppfylla lagkraven. De var inte lika aktiva andra omgången vilket ledde till färre intresserade företag.

Innan ni utfört aktiviteten – har ni tittat på hur andra kommuner har gjort?

De tittade på vad Gävleborg, Örebro och Västra Götaland gjort vad gäller egenkontroll. Skillnaden blev att de valde att genomföra en utbildning istället för att ta fram informationsmaterial eller mer tillsyn vilket andra hade gjort.

Hur skulle du vilja arbeta med stödjande tillsyn?

De har faktiskt avsatt pengar för stödjande miljötillsyn. Detta kommer troligtvis att användas till att stödja företag att förbättra sig inom områdena energi och transporter. Det vet ännu inte hur projektet kommer att se ut.

Känner du till goda exempel hos andra kommuner eller internationellt?

Miljölänet Västernorrland kan ha en del projekt på gång.

Övriga frågor:

Vad anser du om att ge de företag som klarar miljötillsynen på ett föredömligt sätt och som visar ambitioner att efterleva lagen på ett föredömligt sätt någon form av erkännande (intyg/diplom) vilket kan medföra affärsmässiga viktiga fördelar för det lilla företaget?

Det skulle vara svårt att ge ett intyg för att man efterlever lagarna. Det är ju verkligen en ögonblicksbild de får när de är ut på företagen. Nästa dag kanske det händer något som gör att företaget bryter mot lagarna.

De har själva delat upp sina företag i tre klasser:

Klass 1: Miljökontoret vet att företaget känner till kraven på egenkontroll.

Klass 2: Företaget har vissa dokumenterade rutiner.

Klass 3: Företaget har bland annat en dokumenterad riskbedömning, Identifierat sina betydande miljöaspekter och fastställt miljömål.

De har nu funderingar på att ge företagen i klass 3 någon form av erkännande.

Hur skulle krav på åtgärder kunna kopplas till effektivisering i produktionsprocessen och möjligheter för företaget att få affärsmässiga fördelar på ett tydligare sätt för att därmed uppnå en ökad motivation för lagefterlevnad hos det lilla företaget?

Inspektörerna kan hjälpa till med peka på vilket förebyggande arbete företaget kan göra för att slippa framtida kostnader. Det är ganska tydligt vad gäller transporter och energi men mer otydligt för andra områden. Det bästa sättet vore att se till att det ställs krav i samband med inköp och upphandling. Då blir det tydligt för företagen att de måste uppfylla vissa miljökrav för att få sälja sina produkter.

Kontaktperson: Lena Ericsson, Sundsvalls kommun

E-postadress: lena.ericsson@sundsvall.se

AKTIVITET 4: Egenkontrollprojekt

Kursiv text är information hämtad från rapporten "Miljöfarlig verksamhet - Tillsyn av egenkontroll vid anmälningspliktig verksamhet".

Projektet genomfördes etappvis från hösten 2004 till våren 2006.

Inledande frågor:

Varför valde ni detta område och denna aktivitet?

Miljö- och hälsoskydd bedriver tillsyn inom åtta olika delprocesser varav miljöskydd är en av dessa. Delprocessen miljöskydd arbetar utifrån miljöbalkens intentioner och svenska miljömål. Grundläggande i tillsynen är just verksamhetsutövarnas egenkontroll.

Utvärderingar av det löpande tillsynsarbetet hade gett delprocessen miljöskydd insikten att behovet av tillsynsinsatser var stort gällande C-verksamheterna. A och B verksamheterna hade de bra kontroll på och de ansåg att dessa verksamheterna själva hade bättre kontroll på sin miljöpåverkan än C-verksamheterna.

Stödjande aktiviteter:

Hur kommer det sig att aktiviteten i fråga har kommit till stånd/på vems initiativ?

Miljö- och hälsoskydd upprättar varje höst verksamhetsplan för kommande år med målformuleringar och projektplaner, som sedan beslutas av Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Hur projektet sedan genomförs planeras av den projektledningsgrupp som utses i delprocessen.

Hur har aktiviteten finansierats?

Projektet har delvis finansierats med tillsynsavgiften från de deltagande företagen samt kursavgift. Den tid de inte kunnat finansiera på detta sätt har de sett som en investering de kommer att få igen i form av sparad tid i framtiden då de kanske kan dra ner på tillsynen hos dessa företag.

På vilket sätt har ni identifierat företagets behov?

De menade att förutsättningarna för att kunna uppfylla miljöbalkens krav om egenkontroll utifrån de allmänna hänsynsreglerna och förordningen om verksamhetsutövarnas egenkontroll kräver insikter och kunskap hos verksamheterna om hur uppbyggnaden av egenkontrollen går till. Om de istället direkt kontrollerande tillsyn ute hos verksamheterna skulle det ha medfört mycket administrativt arbete med sanktioner och förelägganden och målsättningen med tillsynsinsatsen skulle ta väldigt stor resurs för att ro i land.

Hur har ni utfört aktiviteten?

Miljö- och hälsoskydd, Umeå inledde med att bjuda in de andra kommunerna i länet till ett samarbete med att ta fram gemensam information om kraven på egenkontroll- ”Vägledning om egenkontroll”. De ansåg att det ger många fördelar. En skriftlig information har större tyngd om hela länets tillsynsmyndigheter står bakom den, vidare arbetar flera företag över kommungränserna, dessutom vinner kommunerna tid och pengar då inte alla kommuner själva behöver ta fram en egen info. Förutom den skriftliga informationen inbjöds länet kommuner att stå bakom den inbjudan till de endagarskurser som planerades som då kunde hållas på tre orter inom länet.

Projektet genomfördes, efter planering och framtagning av material, i tre steg. Vi inledde tillsynen med information till verksamheterna om kraven på egenkontroll. Informationen framfördes dels via en skriftlig vägledning och dels, för de flesta verksamheter, ett möte med verksamhetsledningen. Därefter inbjöds verksamheterna till en kursdag om egenkontroll. Slutligen utförde vi tillsynsbesök hos verksamheterna samt uppföljande tillsynsinsatser. Det slutliga resultatet kunde därefter utvärderas.

Projektets genomförande omfattar tre delmoment:

- Steg 1. Information till verksamheter
- Steg 2. Verksamheterna inbjöds till kursdag om egenkontroll
- Steg 3. Tillsyn av C-verksamheternas egenkontroll

Steg 1 - Information till verksamheterna:

Telefonkontakt togs av miljöinspektör med verksamhetsledaren i respektive verksamhet. Tid för möte angående miljöbalkens krav på egenkontroll bestämdes. Verksamhetsledaren rekommenderades att anställda med arbetsuppgifter rörande miljöfrågor skulle närvara vid mötet.

Vid mötet informerade inspektören om miljöbalken och miljöbalkens målsättning samt kraven på systematik för egenkontroll utifrån egenkontrollförordningen. En informationsbroschyr "Vägledning om egenkontroll" överlämnades. Man informerade också om att de kommer att inbjudas till en kursdag och att detta kommer att följas upp av ett tillsynsbesök.

Steg 2 – Kursdag:

Inbjudan till kurs gick till de C-verksamheter som tidigare kontaktats med information. En konsult genomförde fyra kurstillfällen. Vilket blev fler än de ursprungliga två som var planerat.

Steg 3 - Tillsyn av egenkontrollen:

En tid efter kursen gjordes ett tillsynsbesök på verksamheterna.

Hur bjöds företagen in och många har deltagit i aktiviteten?

Alla 15 kommuner stod bakom "Vägledning om egenkontroll". Respektive kommun beslutade själva på vilket sätt den skulle delges företagen i sin kommun. Alla 15 kommuner fick själva göra utskicket rörande kursinbjudan till de företag som de själva valde ut inom sin kommun. Kursdagarna hölls sedan i Umeå, Skellefteå och Lycksele. De blev totalt 10 kursdagar varav fyra i Umeå. Uppföljande inspektionsbesök/revisioner för respektive kommuner var helt upp till varje kommun att besluta om. Den gemensamma satsningen i länet var således endast den skriftliga informationen och kursdagen.

94 verksamheter i Umeå mottog muntlig och skriftlig information angående kraven på egenkontroll.

Vid de fyra kurstillfällena i Umeå deltog 84 personer. Vissa verksamheter representerades av fler än en person från verksamheten och några kursdeltagare var verksamma i annan kommun (Västerbotten). Totalt deltog 38 verksamheter från Umeå. 12 av de företag som inte deltog hade tidigare utbildats inom företagets miljöledningssystem.

Resultat av aktiviteten – framgångsfaktorer?

Under projektets gång har många företagare uttalat sin syn på egenkontroll. Många har uttryckt sin uppskattning över uppbyggnaden av egenkontrollen. Några kommentarer:

- Man tjänar pengar på att genomföra egenkontroll - hitta pengar på vägen.
- Under miljöutredningen har vi verkligen vänt på stenar.
- Nu har vi fått en strategi för det här arbetet.
- Tidigare har vi bara "släckt brasan" då något inträffat - inte stakat ut någon linje. Det har bara gått runt, runt - inte något förebyggande.
- Nu har vi ett helhetsgrepp.
- Nu har vi bättre ordning.
- Nu har vi systematik i miljöarbetet.
- Nu har vi startat en process och fått ett miljötank.
- Personalens inställning rörande miljöarbete har vänt och det påverkar dem även privat.
- Alla i företaget har engagerat sig.

En ökad samsyn bland miljöinspektörerna för bedömningar inom miljötillsynen. De bedömer att den analys som gjordes inför projektet träffade rätt, låg rätt i tiden och resulterade i ett mycket bra upplägg. De anmälningspliktiga verksamheterna har tagit ett rejält kliv framåt i sitt miljöarbete.

De lärde sig var svagheter hos ett litet företags egenkontroll ofta ligger. Det tre vanligaste problemen är att organisationen inte uppdateras vid förändringar, riskbedömningen bristfällig och dokumentationen bristfällig.

Om ni skulle göra aktiviteten igen – skulle ni göra något annorlunda? Om ja, vad?

Om de vetat att intresset skulle bli så stort hade de haft utbildningstillfällena uppdelade efter branscher eller liknande branscher.

Har ni tittat på hur andra kommuner har gjort innan ni utförde aktiviteten?

De har bland annat tittat på Sundsvall, Örnsköldsvik och Västra Götaland där de bland annat kunnat använda en del av materialet.

Hur skulle du vilja arbeta med stödjande tillsyn?

De har märkt att de inte räcker att skicka ut information till företagen utan de måste på något sätt följas upp.

De har startat upp ett energiprojekt för A och B företag. Har begärt in information om dessa företags energiförbrukning och transporter som de kommer att få in i mars. Första steget i energiprojektet innebär en inventering om situationen rörande energifrågorna ute hos företagen. Svaren kommer att utvärderas inför att beslut tas om nästa steg i projektet.

De har ca. 1000 U-företag i kommunen som de också vill informera om vad de bör tänka på i sitt miljöarbete. De har sänt ut en grundläggande information till 1000 företag om aktuella frågor utifrån kap 2 miljöbalken, däribland info om avfalls- och kemikalieförvaring samt information rörande transport och energi i företag. De meddelade även till företagen att de kan ringa dem för mer information om hänsynsreglerna samt att de kommer att göra inspektioner och följa upp de allmänna hänsynsreglerna ute hos dem.

Projekt angående förorenad mark: De kommer att göra på motsvarande sätt som med energiprojektet. Till våren sänder vi ut till A- och B-företagen frågeställningar rörande tidigare verksamheter på området, eventuella utsläpp genom åren, eventuella saneringar. Vi vill ha in dessa svar med kommande miljörapport.

Känner du till goda exempel hos andra kommuner eller internationellt?

Stockholms Stads Miljöförvaltning har ett energiprojekt – flerbostadshus. I Dalarna/Avesta energiprojekt rörande företag. Göteborg – dagvatten. Västra Götaland har många goda idéer.

Övriga frågor:

Vad anser du om att ge de företag som klarar miljötillsynen på ett föredömligt sätt och som visar ambitioner att efterleva lagen på ett föredömligt sätt någon form av erkännande (intyg/diplom) vilket kan medföra affärsmässiga viktiga fördelar för det lilla företaget?

Det kan vara svårt att ge ett intyg eller diplom eftersom de då måste hålla ett extra öga på dessa företag vilket de nu inte tycker att de har tid med.

Hur skulle krav på åtgärder kunna kopplas till effektivisering i produktionsprocessen och möjligheter för företaget att få affärsmässiga fördelar på ett tydligare sätt för att därmed uppnå en ökad motivation för lagefterlevnad hos det lilla företaget?

I projektet tog de upp denna typ av frågor vid mötet med den ansvariga för verksamheten vilket de fick positiv respons på. Många av företagen hade inte tidigare tänkt på att miljöarbetet kan ge positiva fördelar för affärsmässigheten eller produktionsprocessen. Tycker att projektet har medfört att företaget gjort denna koppling.

Kontaktperson:

Ulla Hermansson, Samhällsbyggnadskontoret/Miljö- och hälsoskydd, Umeå Kommun.
E-postadress: ulla.hermansson@umea.se.

AKTIVITET 5: Webbaserat verktyg för egenkontroll

Under år 2005 blev Miljökontoret i Landskrona kontaktat av ett konsultbolag angående utveckling av ett webbaserat verktyg för egenkontroll riktat till B- och C-företag. Syftet var att upprätta en hemsida innehållandes information om relevant lagstiftning, mallar som företagen kunde fylla i, exempel på kemikalielistor etc. Tanken var också att företagen skulle kunna lägga in relevanta dokument såsom exempelvis Miljörapporter och ifyllda mallar på hemsidan. Miljöförvaltningen skulle kunna titta på detta material och fylla i om det var godkänt.

Fördelen för företagen skulle vara att allt relevant material skulle finnas på ett och samma ställe. För tillsynspersonerna skulle verktyget utgöra underlag vid prioritering av tillsynsobjekt och på sikt kunna leda till färre besök. För alla parter skulle kommunikationen underlättas.

Verktyget skulle finansieras av Miljökontoret och de företag som anslöt sig till tjänsten. Företagen skulle betala en mindre summa utifrån dess storlek. För att det skulle vara relevant att utveckla ett webbaserat verktyg krävdes det att ca 20-25 företag anslöt sig till tjänsten. Det visade sig dock att endast 3-4 företag visade intresse. Det bör dock noteras att Miljöförvaltningen inte aktivt försökte få med sig företagen i detta utan det var i första hand vid inspektioner som företagen informerades om detta. Dessutom informerades om detta vid ett av seminarierna om egenkontroll. Motiveringen från de företag som inte ville ansluta sig till tjänsten var i första hand att de redan hade egna datasystem samt att de inte behövde en sådan tjänst. Avgiften angavs inte som skäl. Vidare ville företagen att Miljöförvaltningen skulle ansvara för verktyget själva istället för en konsult. Miljöförvaltningen har dock ej vare sig tillräckligt med resurser eller kunskap för att utveckla och underhålla en sådan tjänst. Inom kommunen skulle detta eventuellt kunna göras av Miljökontoret tillsammans med IT-avdelningen.

Kontaktperson: Patrik Nilsson, Landskrona kommun, e-postadress: patrik.nilsson@landskrona.se

AKTIVITET 6: Webbaserat verktyg för egenkontroll för lantbrukare

ESAM – e-samhället och företagen utvecklar för närvarande ett verktyg för egenkontroll. Verktyget är en e-tjänst som ska tjänstgöra inom egenkontrollen för lantbrukaren. Orust kommun ingår som pilotkommun i projektet och har ansvarat för utvecklandet av en checklista med frågor för lantbrukaren. Checklistan utgår från Miljöhousesyn för lantbruk och har kompletterats med övriga punkter från de egna checklistor kommunen använder vid tillsyn. I verktyget ska lantbrukaren fylla i uppgifter om sin verksamhet såsom exempelvis frågor rörandes hur många djur man har, när man senast kontrollerade sina cisterner, vilka åtgärder man planerar (typ av åtgärder och tidpunkt för införandet) etc. Innan en inspektion, går inspektören igenom detta material. Förhoppningen är att besöket kommer att bli mer effektivt då man vid tillsynen utgår från ifylld checklista och vid behov

kompletterar den. Detta bör leda till att mindre tid tas i anspråk både för inspektören och lantbrukaren.

Verktyget vänder sig i första hand till mindre lantbruk. Lantbrukaren ska fylla i (uppdatera) checklisten varje år. Förutom checklisten finns en faktadel med lagstiftning som berör lantbrukaren samt annan aktuell information. Med andra ord ska all information som lantbrukaren behöver finnas i verktyget. Detta leder förhoppningsvis till en kompetenshöjning inom lantbruken.

Vid en träff mellan ESAM och verksamhetsutövare på Orust efterfrågade en sådan tjänst av lantbrukarna.

Kontaktperson: Lisa Rehder, Orust kommun, e-postadress: lisa.rehder@orust.se

AKTIVITET 7: Handböcker om egenkontroll

Flera kommuner har tagit fram enkla handböcker om egenkontroll som delas ut vid tillsynsbesök.

Egenkontrollpärm:

I Trollhättan har man tagit fram en egenkontrollpärm i vilken en sammanställning över de lagar som berör ett genomsnittligt C- och U-företag återfinns. I pärmen finns avsnitt om risker och riskvärdering. Det finns matriser samt färdiga blanketter att fylla i. Egenkontrollpärmen delas ut till samtliga anmälningspliktiga verksamheter samt alla mindre företag som visar intresse. Pärmen skickas aldrig ut, utan inspektörerna sitter alltid ned i ca 30 min och pratar om hur egenkontroll bör utföras i vid det aktuella företaget.

Enkel handbok om egenkontroll:

I Helsingborg har man tagit fram en enkel handbok om egenkontroll. Alla företag i kommunen, såväl stora som små, har fått den. Målet med handboken är att företagen ska få ”kött på benen” inför arbetet med egenkontroll.

Stödjande aktiviteter rörandes Miljömål

AKTIVITET 8: Utarbetande av miljömål i företagsgrupper

Inledande frågor:

Varför valde ni just detta område och denna aktivitet?

Initiativet kom från ledningen som inte tror på det ”traditionella sättet” med att arbeta med miljömål, d.v.s. att kommunen sätter lokala miljömål och sedan förmedlar dessa till företagen. Istället ville man tillämpa ett processinriktat arbete där de som ska införa åtgärder är involverade. Miljömålen är beroende av intresse och ekonomi och man kan inte tvinga fram något utan det är beroende av företagets egna engagemang. Detta kan dock öka genom ökad motivation och förståelse, t.ex. genom att företagen sätter egna mål och åtgärder.

Aktiviteten i fråga valdes således för att man anser att det är till större nytta om företagen tillsammans identifierar lokala miljömål och åtgärder.

Stödjande aktiviteter:

Hur kommer det sig att aktiviteten i fråga har kommit till stånd/på vems initiativ?

Initiativet kom från ledningen. Syftet med aktiviteten var att få företagen att själva ta fram miljömål och åtgärder de vill vidta utifrån framtagna miljömål.

Hur har aktiviteten finansierats?

Miljöförvaltningen fick lite extra pengar (ca 150 000 kr) under två år för denna aktivitet.

På vilket sätt har ni identifierat företagets behov?

Denna aktivitet har inte utgått från företagets behov utan aktiviteten är startad utifrån miljömålen.

Hur har ni utfört aktiviteten?

Tre företagsgrupper upprättades (en industrigrupp, en fastighetsägargrupp och en lantbruksgrupp). Inom respektive grupp har ca 8-10 möten hållits. Arbetet har bestått av tre faser:

Fas 1: Vid de första mötena informerade Miljöförvaltningen om de nationella och regionala miljömålen vilka sedan diskuterades inom grupperna. Efter det fick företagen prioritera 3-4 miljömål som man ville arbeta vidare med.

Fas 2: Under nästföljande möten fick företagen redovisa sin egen verksamhet och hur denna belastar de prioriterade miljömålen samt vilka åtgärder man infört och vad man planerar att göra.

Fas 3: Efter det sammanställdes åtgärder företagsgruppen vill vidta utifrån de prioriterade miljömålen, exempelvis: ”Gruppen tar på sig att radonsanera alla bostäder till ett visst datum”. Under de sista mötena diskuterades vad företagen skulle kunna göra mer, bl.a. utifrån det erfarenhetsutbyte som skett under fas 2.

Prioriteringen av miljömålen och sammanställningen av åtgärder gjordes av företagen. Miljöförvaltningen lämnade dock sin syn på relevans etc. till företagsgrupperna.

Hur bjöds företagen in och många har deltagit i aktiviteten?

Alla miljöfarliga verksamheter bjöds in via post, d.v.s. alla olika storlekar av företag bjöds in. Även politiker och andra intressenter har bjudits in. Deltagandet i de tre företagsgrupperna är:

Företagsgrupp	Antal deltagare (st)
Industrigrupp	ca 20
Fastighetsägargrupp	10-15*
Lantbruksgrupp	10-15

* Representationen av fastighetsägare i gruppen är dock låg

Både A-, B- och C-anläggningar har deltagit. Många av företagen som deltagit har varit små företag.

Resultat av aktiviteten – framgångsfaktorer?

Deltagande företag har tyckt att detta varit intressant och bra. Däremot vet inte Miljöförvaltningen om deltagande företag har börjat införa åtgärderna än då aktiviteten inte är avslutad. Genom att det är företagen själva som satt målen och åtagit sig att vidta åtgärderna är det sannolikt viktigare för företagen att uppnå dessa mål än om kommunen själv satt målen. Dessutom har kunskapen ökat hos deltagande företag. Det har vidare visat sig att företagsgrupperna har varit ett bra forum för företagen att diskutera frågor och utbyta erfarenheter.

Om ni skulle göra aktiviteten igen – skulle ni göra något annorlunda? Om ja, vad?

Upplägget fungerade bra och skulle göras på samma sätt men istället för att inspektörer (med ett antal andra arbetsuppgifter) håller i det skulle det vara fördelaktigt att ha en drivande miljöstrateg som drev grupperna. Inspektörerna kunde dock sitta med och bidra med sakkunskap.

Har ni tittat på hur andra kommuner har gjort innan ni utfört aktiviteten?

Nej.

Övriga frågor:

Se svar under aktivitet AKTIVITET 2.

Kontaktperson: Patrik Nilsson, Landskrona kommun, e-postadress: patrik.nilsson@landskrona.se

AKTIVITET 9: TIM (Tillsyn styrd av miljö kvalitetsmålen)

Ett av TIM-projekten som intervjuades var det som Botkyrka kommun genomfört. Den intervjuade för Botkyrka har varit Nils-Gunnar Sahlman.

Hur lång har ni kommit i projektet?

2004-2005 började de ta fram modeller för att värdera risk och tillsynsbehovet då de också tog med miljömålen som underlag för värderingen. Detta användes sedan som underlag när verksamhetsplanen skulle tas fram. Botkyrka ingick inte i Naturvårdsverkets projekt.

Nils-Gunnar har ni fått i uppdrag av SKL att utveckla modellen vidare tillsammans med en grupp inspektörer. Modellen ska vara klar i augusti och de ska sedan under hösten ha utbildningar för kommuner som ska lära sig att använda modellen.

Är projektet ett försök eller genomförs det i full skala?

Det har genomförts i full skala.

Hur har projektet påverkat tillsynsarbetet? Är det andra typer av verksamheter som prioriteras? Har projektet medfört mer tid till stödjande tillsyn?

Tillsynen kommer att få ett annat fokus. Det har redan börjat märkas på hälso- och livsmedelstillsynen där de nu har tillsynsplaner som sträcker sig 2-3 år framåt. Detta har inte riktigt slagit igenom på miljösidan där de har mindre resurser i form av personal.

Det kommer säkert att påverka taxsystemet, en del verksamheter kanske får en lägre taxa medan andra får en högre.

De prioriterar nu andra verksamheter, de är i högre grad ute på små företag som kanske inte har så stor möjlighet att ha kontroll själva. Tror också att de i framtiden kommer att få mer tid till stödjande tillsyn.

Vilka positiva och negativa erfarenheter har ni av projektet?

Positivt

- Tydligare vilket behovet är och därmed lättare att motivera mer resurser
- Bättre överblick över miljösituationen i kommunen
- De små företagens egenkontroll kommer att bli bättre vilket gör att de med bättre egna kunskaper kommer att kunna ha en bättre stödjande dialog med kommunen. Har man grundkunskaper vet man vilka frågor som måste ställas.

Negativt

- De små företagen kommer att få mer tillsyn och därmed en högre tillsynsavgift.

Vilka konsekvenser har projektet fått för tillsynen i små företag? Har det påverkat egenkontrollen? Har det givit företagen en större förståelse och insikt i miljömålen?

De små företagen kommer att få mer tillsyn.

De små företagens egenkontroll blir bättre. Hoppas att branschorganisationer kommer att hjälpa till med att ta fram modeller för egenkontroll som små företag kan ha nytta av.

Vet inte om de fått någon större förståelse ännu men det kommer säkert mer i framtiden.

Det kommer att komma andra tillsynsmetoder som går mer åt att vara stödjande.

Vilka positiva och negativa erfarenheter har företagen av projektet?

Vet inte ännu. Det kommer kanske att göras en utvärdering i framtiden.

Hur blev resultatet av projektet?

Projektet är inte utvärderat ännu.

AKTIVITET 10: TIM (Tillsyn styrd av miljökvalitetsmålen)

Ett av TIM-projekten som intervjuades var det som Västerås kommun genomfört. Den intervjuade för Västerås har varit Ulrika Vahlström.

Hur lång har ni kommit i projektet?

Pilotprojektet genomfördes 2004. De har hunnit genomföra två revideringar av behovsutredningen sedan dess. Delar av projektet och arbetssättet beskrivs i Naturvårdsverkets rapporter om TIM.

Behovsutredningen omfattade förutom miljö även livsmedel och djur. Som underlag för behovsutredningen användes syftet med miljöbalken, miljömålen (nationella, regionala och lokala) och miljökvalitetsnormerna. De hade själva kontroll på vilka problemen är i Västerås. De använde sedan viktningstabeller (finns i NV rapport) för att vikt problemområdena. De områden som fick hög viktning har de sedan prioriterat i tillsynen. De har valt vilken tillsynsmetod som är lämpligast att använda. Tillsynsmetoderna finns också redovisade i NV rapporter. Några av dessa är:

- Informationsinsatser
- Brevinspektion, enkät med frågor som skickas till företagen. Man använder sedan svaren till att bedöma vilka av företagen som är i behov av tillsyn.
- Inspektion på företaget.

Är projektet ett försök eller genomförs det i full skala?

De arbetar nu med TIM i full skala. De reviderar behovsutredningen i samband med tillsynsplaneringen.

Hur har projektet påverkat tillsynsarbetet? Är det andra typer av verksamheter som prioriterats? Mer tid till stödjande tillsyn?

Fokus i tillsynsarbetet har i större utsträckning hamnat på avfall och kemikalier. Vid en inspektion kan de till exempel koncentrera sig på avfallsfrågor.

De har inte blivit någon större skillnad på vilka verksamheter de besöker. Detta kan till viss del bero på taxsystemet. Taxsystemet styr till viss del vilka företag de besöker. De som betalar en hög taxa räknar med att få valuta och en motprestation för taxan de betalar. I framtiden kan det kanske bli så

att de kompletterar med ett eget taxsystem, detta är docks svårt för en kommun att göra på egen hand, skulle då behöva samarbeta med andra kommuner.

Vad gäller stödjande tillsyn och tid för detta är det ingen stor skillnad mot tidigare. De har något mer utbildningar för företag än tidigare. De har till exempel köpt in utbildare i egenkontroll och livsmedel (hygien) för att kunna erbjuda detta till företagen billigare än vad det är att gå en av utbildningarna som erbjuds på marknaden.

Vilka positiva och negativa erfarenheter har ni av projektet?

Postivt

- De har nu en tillsyn som tydligare styrs av miljömålen.
- De är lättare för nämnden att ta beslut då de får ett bra beslutsunderlag.
- Planeringen blir effektivare tack vare att det finns ett bra underlag för vad de ska göra.
- Tydligare vad inom tillsynen som ska prioriteras.

Negativt:

- Taxorna styr till viss del tillsynen, företagen behöver en motprestation till den taxa de betalar.

Vilka konsekvenser har projektet fått för tillsynen i små företag? Har det påverkat egenkontrollen? Har det givit företagen en större förståelse och insikt i miljömålen?

Projektet har inte påverkat egenkontrollen hos företagen. Projektet har förhoppningsvis medfört en större förståelse för miljömålen hos företagen. Detta är dock inget de har följt upp.

Vilka positiva och negativa erfarenheter har företagen av projektet?

Företagen har inte märkt så mycket av projektet. De är något de har arbetat med internt och inte medfört några större förändringar för företagen.

Hur blev resultatet av projektet?

De är för tidigt att säga något om resultatet, de har inte gjort någon utvärdering. De kanske gör någon form av utvärdering i framtiden.

Kontaktperson Ulrika Vahlström, Västerås kommun
E-post: ulrika.vahlstrom@vasteras.se.

Stödjande aktiviteter i form av nätverk och möten

AKTIVITET 11: Frukostmöten

Inledande frågor:

Varför valde ni just detta område och denna aktivitet?

Man ville göra något mer än bara kontroll i tillsynen. De hade börjat diskutera miljöledningssystem med intresserade företag och ordnade möten om miljöledning för dessa företag. Började under 1996 ha frukostmöten.

Stödjande aktiviteter

Hur kommer det sig att aktiviteten i fråga har kommit till stånd/på vems initiativ?

Se fråga 1. Det började i Lindesberg med möten kring miljöledning. Sedan när de slog ihop med Hällefors, Nora och Ljusnarsberg fick även företag i dessa kommuner inbjudan. De flesta företag som deltagit har dock kommit från Lindesberg.

På vilket sätt har ni identifierat företagets behov? Om inte, är denna aktivitet startad utifrån miljöbalken eller miljömålen (eller annat?)

De har i samband med tillsynsbesök upptäckt att det finns ett behov.

Hur har ni utfört aktiviteten?

Har bjudit in tillstånds och anmälningspliktiga företag och några andra som de har vetat är intresserade. De har kommit representanter från verkstadsindustrier, mackar, sågverk, golfbana, busstvätt och jordbruk. Det har främst varit medelstora och små företag som har deltagit i frukostmötena.

De har haft ämnen som på något sätt anknyter till miljö som transporter, lagstiftning, energi, egenkontroll, avfall, produktutveckling, upphandling. Har också bjudit in räddningstjänsten för att prata om brandskydd och arbetsmiljöinspektionen för att prata arbetsmiljö. De har så ofta som möjligt haft mötet hos ett företag som då också fått berätta om sitt miljöarbete.

Hur många har deltagit i aktiviteten?

Till mötena har det kommit ca. 25-30 personer från 10-15 olika företag. Vissa representanter kommer ofta och andra vid ett tillfälle då temat passar dem.

Resultat av aktiviteten –framgångsfaktorer?

Har inte gjort någon utvärdering men har fått positiva signaler från företagen. Företagen tycker att det är positivt att få information om det senaste inom lagstiftning och de tycker att det är bra att få goda exempel från andra företag.

De tycker själva att det är bra att träffa företagen i ett annat sammanhang än vid tillsyn. Det blir en bättre dialog och andra typer av frågor från företagen.

Hur har aktiviteten finansierats?

Kostnaderna har gått på tillsynsbudgeten. Det som har kostat är arbetstid och kaffe med macka. Det är ju mycket företagen själva som ställer upp med sin tid när de har frukostmötet på ett av företagen. De konsulter eller andra föreläsare som deltagit har fått betalt via tillsynsbudgeten.

Om ni skulle göra aktiviteten igen – skulle ni göra något annorlunda?

Det finns inget speciellt som de skulle göra annorlunda.

Innan ni utförde aktiviteten – har ni tittat på hur andra kommuner har gjort?

Tror att det började som en egen idé.

Hur skulle du vilja arbeta med stödjande tillsyn?

Jobbar redan stödjande genom att ha en dialog när de är ute på företagen då de ger de tips de kan och diskuterar eventuella problem. När det är större problem hänvisar de till några konsulter eller liknande som kan hjälpa dem.

Känner du till goda exempel hos andra kommuner eller internationellt?
Örebro har en miljödiplomering.

Övriga frågor

Vad anser du om att ge de företag som klarar miljötillsynen på ett föredömligt sätt och som visar ambitioner att efterleva lagen på ett föredömligt sätt någon form av erkännande (intyg/diplom)?
Tycker att det är viktigt hålla isär tillsyn och någon form av diplom/intyg. Det är inte tillsynsmyndighetens uppgift att ge sådana diplom eller intyg. Däremot kan ju någon annan del av en kommun jobba med detta. Tror inte att det skulle fungera om samma personer arbetar både med tillsyn och diplomering.

Hur skulle krav på åtgärder kunna kopplas till effektivisering i produktionsprocessen och möjligheter för företaget att få affärsmässiga fördelar på ett tydligare sätt för att därmed uppnå en ökad motivation för lagefterlevnad hos det lilla företaget?
Vet inte riktigt. Detta är inte riktigt tillsynsmyndighetens uppgift.

Kontaktperson: Hilka Sievert, Lindesberg kommun.
E-postadress: Hilka.Sievert@lindesberg.se

AKTIVITET 12: Miljöfrukostnätverk

Inom kommunen finns ett miljöfrukostnätverk där alla företag i kommunen (ca 700 st) är med. Miljökontoret, Näringslivsenheten och Utvecklingsnämnden anordnar kvartalsvisa frukostmöten inom nätverket där företagen får möjlighet att träffas och diskutera olika frågor. På mötena brukar ca 40-50 företag delta och deltagandet är beroende på vilka frågor som diskuteras. Något av företagen, oftast större företag, är värd för mötena och visar sin verksamhet. På mötena diskuteras specifika frågor som kommunen eller något företag vill ta upp. Kommunens miljödirektör eller miljöjurist är alltid med på dessa möten och en stående punkt är att informera om nyheter inom Miljöbalksområdet. På mötena är det muntlig information som delges. Information om mötena sker via e-post till företagen på nätverkslistan.

Genom miljöfrukostnätverket inbjöds deltagare till ett särskilt frukostmöte 2005 om företagets roll i det lokala miljömålsarbetet samt framtagandet av miljöprogrammet i kommunen. Ca 30 företag deltog på mötet. Följande aspekter diskuterades:

Vad ser du för problem utifrån ditt verksamhetsområde?	antal
- Olika tillämpningar av regler	5
- ”ekonomiskt incitament”	3
- Miljöexport – arbetstillfällen	1
- Miljöpåverkande verksamhet	0
- Teknisk lösning finns ej	0
- Kontinuerlighet	0
- Statlig styrning – skatter	0
- Information	0

Vad ser du för möjligheter utifrån ditt verksamhetsområde?	antal
- Kunskapsnätverk	10
- Utbildning	1

- Konkurrensfördelar	0
- Miljöledningssystem	0

Hur kan din verksamhet bidra till att miljömålen uppnås?	antal
- ”Morot”	10
- Information/medvetenhet (genomsyrar alla områden)	7
- Utbildning av förare (Eco-/safe driving)	7
- Krav på ”underleverantörer”	5
- Kvantifieringshjälp	1
- Upphandling	0
- Utbildning	0
- Logistik	0
- Strukturerade/certifierade transportföretag	0
- Förebyggande underhåll/beredskaps tid ”olyckor”	0
- Produkt/tjänster påverkar positivt	0

Efter detta möte träffades representanter från några transportföretag och bilfirmor för att diskutera transportfrågorna i förslaget till miljöprogram. Vid detta möte fick företagen komma med synpunkter och idéer avseende viktiga miljöaspekter för sektorn.

Kontaktperson: Linda Boström, Helsingborgs kommun, e-postadress:
linda.bostrom@helsingborg.se

Stödjande aktiviteter i form av diplom och intyg

AKTIVITET 13: Miljödiplom

Inledande frågor:

Varför valde ni just detta område och denna aktivitet?

Vid tillsyn av företag som klarade lagkraven och var ambitiösa i sitt miljöarbete tog företagen upp frågan om de inte kunde få något slags diplom eller annat bevis som de kan användas vid marknadsföring.

Stödjande aktiviteter:

Hur kommer det sig att aktiviteten i fråga har kommit till stånd/på vems initiativ?

En av miljöinspektörerna var drivande. Sedan anställdes ytterligare en person som fick driva miljödiplomeringen.

På vilket sätt har ni identifierat företagets behov? Om inte, är denna aktivitet startad utifrån miljöbalken eller miljömålen (eller annat?)

I samband med tillsynsbesök då det vid diskussioner framkommit att det fanns ett behov.

Hur har ni utfört aktiviteten?

Miljödiplomet är öppet för företag, föreningar, organisationer och förvaltningar i Järfälla kommun. Företag med tillstånd enligt miljöbalken kan dock inte delta i Miljödiplomeringen. De företag som deltar får stöd och utbildning för att få en bra start på sitt miljöarbete.

Kommunen tog med utgångspunkt av liknande pärmar från Trollhättan fram två pärmar, en med arbetsmaterial som kan användas i företagets miljöarbete och en faktapärm med miljöfakta. Arbetsmaterialet utgår i stort från ISO 14001 och skulle vara så enkelt som möjligt att använda. Man arbetar nu med att uppdatera materialet i pärmarna och sammanföra det till en pärm. Miljö- och hälsoskydds nämnden är huvudansvarig för arbetet och att de företag som tilldelas miljödiplom har ett långsiktigt och seriöst miljöarbete.

Miljödiplomeringen är uppdelat i tre nivåer: Brons, Silver och Guld. För bronsnivån skall verksamheten uppfylla lagkraven (för yttre miljö, arbetsmiljö, livsmedelhantering, beskattning mm), ha genomfört en miljöutredning, fastställt en miljöpolicy, fastställt miljöplan och miljömål, utsett miljöansvarig, två personer skall ha genomgått miljöutbildning och samtliga anställda fått information mm. För silver och guld skall verksamheten ha uppnått de fastställda målen för respektive nivå och ha genomfört årliga revisioner. För guldnivån ska verksamheten ha uppfyllt målen och genomgått ytterligare miljöutbildning som är mer branschspecifik för alla medarbetare. Guldnivån innebär i de flesta fall stora miljöförbättringar jämfört med utgångsläget.

Miljödiplomet gäller i ett år och måste sedan förnyas genom att verksamheten visar att de följer den miljöplan som fastställts och ständigt förbättrar sig på miljöområdet. Verksamheten kan då också välja att gå upp till nästa nivå i miljödiplomeringssystemet.

I miljödiplomeringen ingår utbildningar. För bronsnivån ska minst en person inom företaget ha genomgått 1½ dag grundläggande utbildning som innehåller miljölagstiftning, grundläggande om miljöledning och hållbar utveckling, hur man gör en miljöutredning, att sätta miljömål, avfall, producentansvar, revision mm. Denna utbildning genomförs med hjälp av medarbetare från kommunen. För silver och guldnivåerna ingår mer utbildning som ska vara mer branschspecifik eller har anknytning till företagets viktigaste miljöaspekter. För guld och silver nivå krävs också att flera inom företaget går utbildning. Utbildningarna som är mer branschspecifika ordnar företagen på annat sätt. Den grundläggande utbildningen genomförs ca. 4 gånger om året och ska då ha minst 5 deltagare.

Miljödiplomeringen marknadsförs genom att inspektörer vid lämpliga tillfällen berättar om möjligheten till miljödiplomering i samband med tillsyn. Kommunen ordnar frukostmöten för näringslivet som är mycket välbesökta då information om miljödiplomeringen också når företag.

Hur många har deltagit i aktiviteten?

I december 2006 var:

- 19 verksamheter gulddiplomerade
- 26 verksamheter silverdiplomerade
- 22 verksamheter bronsdiplomerade
- 10 verksamheter var på gång att diplomera sig.

Resultat av aktiviteten – framgångsfaktorer?

Ett examensarbete har genomförts på uppdrag av Järfälla kommun där företagen har svarat på frågor rörande effekten av deras miljöarbete samt kopplingen till miljöledningssystemet.

Undersökningen visar att de miljömässiga vinsterna är mycket stora inom samtliga fem undersökta miljöområden - kemikalier, avfall, energihushållning, transporter och inköp av varor och tjänster. Några av effekterna som företagen pekar på är:

- Företagen har fått en bättre image och en stärkt marknadsposition.

- Hälften av företagen kan se ökade kostnader.
- Nästan hälften av företagen kan se att de gör kostnadsbesparingar.
- Tydligare rutiner.
- Personalen engagerar sig i miljöarbetet.
- Bättre efterlevnad av lagarna.
- Bättre dialog med kommunen.

Inspektörerna tycker att dialogen med företagen har blivit bättre och att företagens egenkontroll har förbättrats.

Hur har aktiviteten finansierats?

30 % av kostnaderna täcks av den avgift som företagen betalar för att delta i miljödiplomeringen och resten via kommunala medel.

Avgiften ligger på 10 000 kr vid start och sedan 3 300 kr varje år. När företaget går till nästa nivå i miljödiplomeringen, ex. från brons till silver, betalar man 5 000 kr. Efter 2-3 år på en nivå i miljödiplomeringen måste verksamheten gå till nästa nivå.

Om ni skulle göra aktiviteten igen – skulle ni göra något annorlunda?

De skulle ha kunna gjort systemet enklare från början och varit mer pedagogiska i upplägget. Nu var det mycket på en gång för en del företag. Det får inte heller bli för lätt utan ska vara en utmaning för företaget.

Innan ni utförde aktiviteten – har ni tittat på hur andra kommuner har gjort?

De köpte in sig på ett koncept från Trollhättan.

Känner du till goda exempel hos andra kommuner eller internationellt?

I Lidköping har de inom Klimp genomfört utbildningar inom energi.

Det finns ett projekt som heter uthållig kommun som drivs av energimyndigheten som bland annat Solna är delaktiga i.

Övriga frågor

Vad anser du om att ge de företag som klarar miljötillsynen på ett föredömligt sätt och som visar ambitioner att efterleva lagen på ett föredömligt sätt någon form av erkännande (intyg/diplom) ?
Tycker att inte räcker med att uppfylla lagarna, det måste till något mer.

Hur skulle krav på åtgärder kunna kopplas till effektivisering i produktionsprocessen och möjligheter för företaget att få affärsmässiga fördelar på ett tydligare sätt för att därmed uppnå en ökad motivation för lagefterlevnad hos det lilla företaget?

Genom att hänvisa till goda exempel. De brukat ofta ta upp den kopplingen i samband med tillsynsbesök att företaget till exempel kan minska sina kostnader för avfallshanteringen genom att sortera avfallet.

Intervjuade personer:

Jan Kettisen (miljöinspektör) och Sabina Nilsson (Miljödiplomare),

Kontakt:

Järfälla kommun e-post: miljo.bygglovsnamnden@järfälla.se eller servicetelefonen 08-580 291 19.

AKTIVITET 14: Uppföljning av projekt genom kortfattade sammanställningar ”Glada och ledsna gubbar”

Eslövs kommun arbetar mycket med olika tillsynsprojekt. Projekten kan t.ex. handla om egenkontroll eller någon annan gemensam nämnare för olika företag. Projekten utförs inom ordinarie tillsynsverksamhet. Anledningen till att man arbetar mycket i projektform är att man vill ta ett samlat grepp om tillsynen och bli mer samsynta. Genom att bli mer samsynta blir tillsynen mer rättsäker. Inom projekten tar man fram olika typer av material gemensamt.

När utfallet av ett projekt sammanställs använder sig kommunen ibland av s.k. glada och ledsna gubbar. Idén till detta kommer från miljömålen och används även i kommunens miljöbokslut. Utformningen av gubbarna beror av projektets karaktär, d.v.s. vad/vilken aspekt som får en gubbe beror av vad projektet fokuserat på. Ex. om man i ett projekt tittat på avfallshantering och alla deltagande företag har haft en bra avfallshantering ges en glad gubbe för avfallshanteringen. Det är således inte riktat till ett specifikt företag utan en sammanställning av alla deltagande företag i projektet. Efter varje projekt summerar inspektörerna alla företags resultat och ger en glad eller ledsen gubbe. Enligt inspektörerna är detta ett bra sätt för Miljöförvaltningen att sammanfatta vad som varit dåligt respektive bra i projektet samt gör det enklare för deltagande företag att få en snabb överblick av resultaten. Miljöförvaltningen har dock inte stämt av med företagen vad de tycker om detta.

Under 2005 genomfördes Miljötillsyn på Bilvårdsanläggningar. Då inspekterades de fordonsverkstäder, bensinmackar och fordonstvättar som finns i kommunen. Verksamheterna klassas som miljöfarliga eftersom det uppstår farligt avfall, lagras oljor, hanteras drivmedel och sker utsläpp till vatten. Nedan återfinns en redogörelse för hur gubbarna användes för att sammanfatta resultaten för fordonsverkstäder.

FORDONSVERKSTÄDER – ca 60 st

Hantering av farligt avfall

De flesta verkstäderna har bra hantering av farligt avfall, många använder SYSAVs LOTS-system – detta underlättar ett säkert omhändertagande.

Sortering av övrigt avfall

Ca hälften av företagen kastar övrigt avfall i container för blandat avfall – detta måste förbättras eftersom merparten av avfall som uppstår ska sorteras och omhändertas separat.

Lagring av oljor och spillolja

Tyvärr har många verksamheter dålig kunskap om sina cisterner – kontroller har inte utförts och i vissa fall står cisterner olämpligt placerade och utan invallning.

Om projektet genomförs på nytt/en ny utvärdering görs kan gubbarna användas för att fånga upp hur utvecklingen skett, ex. har någon ledsen gubbe numera bytts mot en glad etc. Genom att sammanfatta resultaten i form av glada och ledsna gubbar kan man på ett enkelt sätt se hur det ser ut för en viss bransch - vad brister och vad bör tillsynsmyndigheten titta vidare på? Detta kan användas som underlag vid prioritering av tillsyn.

Miljöförvaltningen har inte funderat på om det skulle kunna vara idé att dela ut gubbarna på företagsnivå, d.v.s. till specifika företag. Således vet de inte heller hur företagen ställer sig till detta.

Tillfrågad påpekar dock att det skulle vara kul om de företag som sköter sig kunde få någon form av belöning för det de gör – en morot. Nackdelen är dock att det finns en risk att företag som blivit belönade tror att de ”klarat sig” och att de inte behöver göra något mer. Dessutom är det frågan om vem som ska ge en sådan utmärkelse, kanske är det bättre om det sköts av en annan del av kommunen än av tillsynsmyndigheten.

Kontaktperson: Elisabeth Johansson, Eslöv kommun, e-postadress:
elisabeth.johansson@eslov.se

AKTIVITET 15: Miljöäpple

”Miljöäpple” är ett pris som delas ut till ett företag och organisationer som har gjort en särskilt god insats för bättre miljö i Sundsvall och som på eget initiativ satsar på miljöfrågor.

Inledande frågor:

Varför valde ni detta område och denna aktivitet?

De började redan 1993 med att de dela ut miljöäpplet till en mack som hade varit duktiga på att erbjuda kunderna miljöanpassade produkter. "Miljöäpplet" har sedan delats ute en gång om året till ett företag som på eget initiativ satsar på miljöfrågor och gjort en särskilt god insats för en bättre miljö i Sundsvall. Detta var en del av början till agenda 21 arbetet i kommunen.

Anledningen till att de började var att de ville premiera och uppmärksamma företagens egna initiativ i miljöarbetet och på så sätt även ge andra företag goda exempel att inspireras av.

Stödjande aktiviteter:

Hur kommer det sig att aktiviteten i fråga har kommit till stånd/på vems initiativ?

Miljöäpple startade som en del av det utåtriktade miljöarbetet som sedan blev till Agenda 21-arbetet i kommunen.

Hur har aktiviteten finansierats?

Finansieringen har kommit från miljönämndens budget. Det som har kostat pengar är marknadsföring och arrangemanget kring utdelningen av "Miljöäpplet".

På vilket sätt har ni identifierat företagets behov?

Många goda initiativ sker i det tysta. Vi ville med miljöäpplet lyfta fram och uppmuntra dem som gör en extrainsats för miljöarbete.

Hur har ni utfört aktiviteten?

Genom kommunens nyhetsbrev, tidningsannonser och kommunens hemsida informerat om "Miljöäpple" och att företag kan nomineras till detta pris. Miljökontoret har också hittat företag de nominerat via sina tillsynsbesök. Miljökontoret utser sedan ett antal nominerade och Miljönämnden utser sedan en vinnare av "Miljöäpplet".

"Miljöäpplet" har tidigare delats ut i samband med att miljönämnden har kallat till presskonferens. Senast delades priset ut i samband med en företagsgala vilket gav mycket uppmärksamhet till det vinnande företaget.

Hur många har deltagit i aktiviteten?

Cirka 30 företag som blivit nominerade eller på annat sätt varit berörda av "Miljöäpple".

Resultat av aktiviteten – framgångsfaktorer?

Miljöäpplet har medfört att de berörda företagen känner stolthet och får uppmärksamhet för sitt miljöarbete.

En del av företagen som satsade mycket pengar på sitt miljöarbete när kommunen började med "Miljöäpple" har inte riktigt fått ut så mycket av denna satsning.

Vet inte om priset lett till någon bestående kunskapshöjning då vi inte har följt upp resultaten.

Om ni skulle göra aktiviteten igen – skulle ni göra något annorlunda? Om ja, vad?

De gjorde ett större arrangemang kring utdelningen av priset vid senaste tillfället vilket var en positiv förändring. Företaget som vunnit får mer uppmärksamhet än tidigare. De kanske ska utveckla det ytterligare och lägger en föreläsning i någon intressant miljöfråga i anslutning till utdelningen av priset.

Har ni tittat på hur andra kommuner har gjort innan ni utfört aktiviteten?

De var ganska tidiga med att dela ut pris till företag för deras miljöarbete så det fanns inget speciellt exempel de kunde följa. De har haft en del koll på vad som händer i Göteborg.

Hur skulle du vilja arbeta med stödjande tillsyn?

Ett intressant sätt att arbeta vore att söka upp företag som de vet har behov och ge dem utbildning och personlig rådgivning. De skulle då samarbeta med kommunens Näringslivsenhet som har ett bra kontaktnät och trovärdighet hos företagen.

Känner du till goda exempel hos andra kommuner eller internationellt?

Vet att Örnsköldsvik tidigare har jobbat aktivt mot företagen. Kontaktperson är Janne Nyman.

Övriga frågor:

Vad anser du om att ge de företag som klarar miljötillsynen på ett föredömligt sätt och som visar ambitioner att efterleva lagen på ett föredömligt sätt någon form av erkännande (intyg/diplom) vilket kan medföra affärsmässiga viktiga fördelar för det lilla företaget?

Tycker att det skulle vara svårt att ge någon form av intyg på att man följer miljölagarna eftersom det ju är något företagen måste göra. Det måste i så fall vara kopplat till att någon organisation utanför tillsynsvärlden som skulle kunna ge ett företag ett intyg eller diplom i samband med revision eller liknande.

Hur skulle krav på åtgärder kunna kopplas till effektivisering i produktionsprocessen och möjligheter för företaget att få affärsmässiga fördelar på ett tydligare sätt för att därmed uppnå en ökad motivation för lagefterlevnad hos det lilla företaget?

Det behövs massor av goda exempel som företagen kan lära av. Någon form av databas med goda exempel för företagen att titta på vore bra.

Kontaktperson: Ylva Jakobsson, Sundsvalls kommun.

E-postadress: ylva.jakobsson@sundsvall.se

Stödjande aktiviteter vid/för tillsyn

AKTIVITET 16: Systemtillsyn

Inledande frågor:

Varför valde ni just detta område och denna aktivitet?

Därför att vi ville testa en ny arbetsmetod för tillsyn där vi istället för att tillämpa detaljtillsyn kontrollerar att företagens egenkontrollsystem fungerar och är genomarbetat i hela verksamheten. Istället för att titta på papper i en pärm vid tillsynen går man ut i verksamheten, ex. till personen med ett visst ansvar och frågar vad han/hon gör om en incident inträffar.

Stödjande aktiviteter:

Hur kommer det sig att aktiviteten i fråga har kommit till stånd/på vems initiativ?

Initiativet kom från ledningen på miljöförvaltningen vilken ansåg att man genom att tillämpa systemtillsyn kunde utveckla den egna verksamheten och därigenom skapa större förståelse hos företagen för vad miljöarbete går ut på och varför tillsyn utövas. En viktig del i detta är att få företaget att förstå att det har ett eget ansvar genom att lyfta dessa frågor till en högre nivå. Ekonomistyrning är en självklarhet för företagen men inte miljöstyrning. Då högsta ledningen har ansvaret måste de säkerställa att rutiner fungerar och att det man på företaget kontrollerar görs på rätt sätt etc. VD:n har ett reellt ansvar och får ta konsekvenserna om det blir fel, ex. om farligt avfall hanteras på fel sätt varför VD:n måste förstå att det måste finnas ett fungerande system på företaget.

Hur har aktiviteten finansierats?

Aktiviteten har finansieras med EU-pengar och kommunens egen tid, d.v.s. kommunen får räkna sin arbetstid som insats (och motsvarande nedlagd tid fick TEM betalt för). Projektet har utförts inom EU-projekt Miljövis.

På vilket sätt har ni identifierat företagets behov?

Vid inspektioner har man märkt att det som företagen har störst problem med är egenkontrollen men skälet till att aktiviteten kom till stånd var att man ville testa att kontrollera företagets egenkontrollsystem med hjälp av systemtillsyn.

Hur har ni utfört aktiviteten?

En utbildningsdag anordnades av TEM för inspektörerna. Vid denna dag drog man nytta av både TEMs konsulter erfarenheter och inspektörernas. Konsulterna bidrog med sina erfarenheter från revisioner och periodiska besiktningar medan inspektörerna bidrog med sina erfarenheter och kunskaper inom tillsyn. Tillsammans framarbetade man "kluriga frågor" för att undersöka hur företagen ser till att egenkontrollen efterlevs, ex. frågor som inleds med "hur säkerställer ni att..." etc.

Hur bjöds företagen in och många har deltagit i aktiviteten?

Företag bjöds ej in utan vid de inspektioner som redan var inplanerade tillämpades systemtillsyn. Det gjordes på runt ett 40-tal företag.

Resultat av aktiviteten – framgångsfaktorer?

De företag som är intresserade av egenkontroll och/eller har en bra egenkontroll har tyckt att systemtillsyn varit bra, inte minst då det varit lättare att identifiera brister på detta sätt.

Inspektörerna själva var nöjda och ansåg att systemtillsyn är en bra arbetsmetod för att kontrollera att egenkontrollen fungerar på ett tillfredsställande sätt. Genom systemtillsyn fick man fram nya saker - sådant som tidigare verkat fungera uppenbarade sig inte fungera, ex. ansvarsfördelning. Det negativa var dock att systemtillsynen tar lite längre tid.

Om ni skulle göra aktiviteten igen – skulle ni göra något annorlunda? Om ja, vad?

Nej, vi skulle göra på samma sätt.

Har ni tittat på hur andra kommuner har gjort innan ni utfört aktiviteten?

Vi tittade på vad man gjort inom Västra Götaland.

Övriga frågor:

Se svar under AKTIVITET 2.

Kontaktperson: Patrik Nilsson, Landskrona kommun, e-postadress: patrik.nilsson@landskrona.se

Stödjande aktiviteter rörandes farligt avfall

AKTIVITET 17: Farligt avfall på företag 2006

Inledande frågor:

Varför valde ni just detta område?

Miljösamverkan Syost har sedan tidigare arbetat med olika avfallsprojekt. De har tidigare haft ett om verksamhetsavfall och nu detta om farligt avfall.

Varför valde ni att utföra den här aktiviteten?

Miljöinspektörerna får en ganska god uppfattning om var behovet finns i samband med sina tillsynsbesök. Stora mängder farligt avfall uppkommer varje år (1,4 miljoner ton 2004) och regelverket kring farligt avfall är omfattande och komplicerat både för handläggare och företag och sannolikt var detta en av anledningarna till att projektet valdes av miljöförvaltningarna. Projektet bidrar också till att uppfylla miljömålen.

Stödjande aktiviteter

Hur kommer det sig att aktiviteten i fråga har kommit till stånd/på vems initiativ?

Miljöförvaltningarna fick rösta fram vilka projekt de ville arbeta med under 2006 och då har avfall varit en prioriterad fråga. Den arbetsgrupp som bildades arbetade fram projektets mål, tidplan och arbetssätt efter att verksamhetsplanen hade antagits av Miljösamverkan Sydost styrelse.

På vilket sätt har ni identifierat företagets behov? Om inte, är denna aktivitet startad utifrån miljöbalken eller miljömålen (eller annat?)

Genom inspektörernas besök hos företagen då de identifierat att behovet fanns och att Miljöbalkens regelverk vad angår farligt avfall är omfattande och svårtolkat för både miljöhandläggare och företag. Att minska mängderna farligt avfall ingår i miljömålen, men projektet valdes inte utifrån dessa.

Inspektörerna ansåg också att de själva också hade ett behov att utveckla sina kunskaper vad gäller farligt avfall.

Hur har ni utfört aktiviteten?

I projektet har ingått en arbetsgrupp med representanter från 3 av kommunerna, Länsstyrelsen i Kalmar län och miljösamverkan sydost. Miljöinspektörerna fick själva anmäla sig till arbetsgrupper om de var intresserade av att delta i.

I projektet har också ingått personer från ytterligare 8 kommuner.

I projektet ingick följande aktiviteter:

1. Planering, inspektionsunderlag och informationsmaterial tas fram av arbetsgruppen. Temadagen planeras.
2. Temadagen om farligt avfall genomförs. Till Temadagen bjöds inspektörer och företag in. På dagordningen fanns bland annat:
 - Naturvårdsverket som berättade om nuläget, strategier, miljömål. Information om nya lagar.
 - SAKAB, Avfallsregler med särskilt fokus på farligt avfall. Hur behandlas det farliga avfallet på SAKAB.
 - Varför är farligt avfall farligt? Effekter på hälsa och miljö. Hur hanteras det farliga avfallet på företagen, vilka brister är vanliga? Kan mängden farligt avfall minska.

Både små och stora företag kom på temadagen. Totalt var det 81 deltagare varav ca. 30 representerade företag.

Miljösamverkan Sydosts arbetsgrupp satte ihop en inbjudan men den skickades ut från varje miljöförvaltning. Att inbjudan kom från kommunen har möjligen varit en av anledningarna till att så många kom eftersom det gav mer "tyngd" åt inbjudan. Näringslivskontoren i kommunerna har visat intresse för projektet. Miljösamverkan Sydost har varit tydliga med att temadagen och projektet har varit till för att stödja företagens miljöarbete snarare än att kontrollera.

3. Inspektionsunderlaget sammanställs och informationsbroschyren om farligt avfall sammanställs (finns att hämta på www.miljosamverkansydost.se). Remiss av underlaget går till kontaktpersonerna.
4. Möte med kontaktpersonerna, information om projektet.
5. Inspektioner hos företagen. Varje miljöförvaltning fick själva välja hur många och vilka verksamheter som skulle inspekteras.
6. Sammanställning av resultatet av inspektionerna som skickas till projektledaren.
7. Möte med kontaktpersoner, slutsatser och utvärdering av projektet.
8. Rapport/pressmedelande om resultatet av projektet.
9. En kort broschyr om projektresultatet delges företagen.
10. Information till miljönämnder om projektresultatet.

Hur många har deltagit i aktiviteten?

Tolv av länets tretton miljöförvaltningar deltog i projektet. En förvaltning har endast delat ut broschyren om farligt avfall.

- 33 inspektörer har jobbat i projektet.
- 1 211 broschyrer har skickats ut till företagen.
- 93 verksamheter har inspekterats, varav 69 företag var C eller U verksamheter.

Resultat av aktiviteten – framgångsfaktorer?

42 av de inspekterade företagen har svarat på en utvärdering. De har utvärderat besöket på en skala från *dåligt* till *mycket bra*. Alla utom ett företag ansåg att informationen om farligt avfall de fått var bra eller mycket bra.

Hälften av företagen som svarat planerar nu att minska sin mängd av farligt avfall. De planerar då att göra detta vid inköp eller i verksamheten/processer.

De företagen såg som positivt med besöket var:

- Bra samtal, öppen diskussion, goda råd
- Kontakten med miljökontoret
- Samförstånd, sunt förnuft
- Informativt och stor vilja att hjälpa till
- Bra information
- Kort, koncist, bra förståelse för hur små företag fungerar vad gäller farligt avfall.

De som företagen såg som negativt med besöket var:

- Svårt att få tydliga besked på vissa områden.

Vad kan tillsynsmyndigheten bli bättre på:

- Besök oftare för att hålla diskussionerna mer levande
- Informera mer om nya regler
- Viktigt med ett bra samarbete och förståelse för företagets verksamheter och vardag
- Hålla korta informationsmöten om förändringar
- Mer sakliga råd för att hjälpa företagen
- Mer information
- Vara mer förstående och kanske lyssna lite mer
- Dela med sig av sin breda erfarenhet. Ge tips på vad som fungerar på andra företag

Företagens utvärdering ger projektet ett gott betyg. Noterbart är dock att endast hälften av de företag som fått enkäten givit ett svar.

Handläggarna fick också svara på frågor angående vad de tyckte om inspektionsunderlaget. 17 inspektörer svarade på frågorna och alla tyckte att underlaget var bra eller mycket bra.

De som bland annat ansågs som bra var:

- Detaljerad genomgång av ett avgränsat område, blir oftast inte så vid vanlig tillsyn
- Positivt att tolkningar finns med så vi vet var gränsen bör dras vid tveksamheter
- Broschyren var jättebra, lättläst. Inspektionsmaterialet var bra indelat i olika avsnitt, lätt att följa och man missade inte att kolla/informera om något
- Att det finns
- Fungerar bra som internt utbildningsmaterial
- Lätt att följa

Det som av inspektörerna ansågs vara dåligt var:

- Några svårtolkade frågor/följdfrågor
- Att man inte hinner åka till alla
- För petrimetigt

- De flesta hade inte sitt avfall klassat i avfallskoder, för att då svara på alla frågor krävdes att man gick igenom allt deras avfall
- Underlaget kan kännas onödigt omfattande vid tillsyn av mindre företag, vissa önskemål om ett underlag i "light-variant" för dessa mindre verksamheter

Hur har aktiviteten finansierats?

Kommunerna betalar 35 000 kr/år för att vara med i projektet, Länsstyrelsen betalar 140 000 kr. Avgiften för deltagaren i temadagen var för medlemmar i Miljösamverkan Sydost 720 kr och för icke medlemmar 850 kr.

Kommunerna fick köpa broschyren om projektresultatet för 10 kr/st.

Om ni skulle göra aktiviteten igen – skulle ni göra något annorlunda?

Inspektörerna fick svara på frågan vad de tyckte kan bli bättre. Några av svaren var:

- Längre tid för projektet hade varit lämpligt
- Materialet passar inte så bra på mindre C-företag och serviceföretag.
- Mindre detaljer och mer miljönytta.

Det hade varit intressant att mäta avfallsmängderna före och efter projektet. Det har dock varit svårt att få fram statistik om detta.

Det hade också varit intressant att följa hela kedjan för avfallshanteringen och kolla att det fungerar. Detta har inte fungerat eftersom det inte har gått att följa avfallet eftersom avfallskoderna kan ändras under hanteringen av avfallet. Det är också lätt att fuska genom att klassa det farliga avfallet som icke farligt genom sk dubbla ingångar i avfallsförteckningen.

De skulle nog ha haft längre tid för inspektionerna.

Innan ni utförde aktiviteten – har ni tittat på hur andra kommuner har gjort?

Det finns ett nätverk för miljösamverkans organisationerna där de byter idéer med varandra. Där fick de höra om ett liknande projekt som handlade om transport av avfall.

Hur skulle du vilja arbeta med stödjande tillsyn?

Naturvårdsverket skulle arbeta nationellt med projekt rörande stödjande tillsyn och vara mer aktivt när det gäller att framhålla stödjande tillsyn för att uppfylla miljömålen.

Känner du till goda exempel hos andra kommuner eller internationellt?

- Stockholm har ett projekt som också handlar om avfall.
- Västra Götaland, Transporter av avfall. Kontaktperson Cecilia Lund eller Lassa Lind.
- Halland, Transporter av avfall. Kontaktperson Theresa Gustavsson.

Övriga frågor

Vad anser du om att ge de företag som klarar miljötillsynen på ett föredömligt sätt och som visar ambitioner att efterleva lagen på ett föredömligt sätt någon form av erkännande (intyg/diplom)?
Branschorganisationer skulle kunna jobba mer med detta.

När projektet avslutades kallade vi in till en pressträff på ett företag (Ljughälls, Vimmerby) som ligger långt fram inom sitt miljöarbete vad angår farligt avfall Detta framgick sedan i lokaltidningarna.

Från tillsynsmyndighetens sida är det svårt att premiera vissa företags miljöarbete eftersom situationen hela tiden ändrar sig samtidigt med att det rent personmässigt inte går att hålla koll på vad alla håller på med. Jag vet att många kommuner håller på att klassa sina företag efter riskbilden, vilket då medför att duktiga företag får färre besök än slarviga.

Hur skulle krav på åtgärder kunna kopplas till effektivisering i produktionsprocessen och möjligheter för företaget att få affärsmässiga fördelar på ett tydligare sätt för att därmed uppnå en ökad motivation för lagefterlevnad hos det lilla företaget?

Pekar på affärsmässiga och produktionstekniska fördelar när de har kontakt med företagen. Tycker att företagen har blivit mer medvetna om detta de senaste åren.

Kopplingen är enkel när det gäller avfall, transporter och energi där man direkt kan se att de sparar pengar på vissa åtgärder.

Kontaktperson: Karen Jensen, Miljösamverkan Sydost
E-postadress: Karen.Jensen@kalmar.regionforbund.se

Stödjande aktiviteter i form av företagssupport

Stödjande aktiviteter rörandes energieffektivisering

AKTIVITET 18: Energiprojekt

Inledande frågor:

Varför valde ni just detta område?

Länsstyrelsen satte igång ett projekt rörande energikartläggning.

Varför valde ni att utföra den här aktiviteten?

Vi ansåg att det verkade vara ett vettigt projekt.

Stödjande aktiviteter

Hur kommer det sig att aktiviteten i fråga har kommit till stånd/på vems initiativ?

På länsstyrelsens initiativ.

På vilket sätt har ni identifierat företagets behov? Om inte, är denna aktivitet startad utifrån miljöbalken eller miljömålen (eller annat)?

Projektet är startat utifrån miljömålen, vilket är vad vi planerar efter.

Hur har ni utfört aktiviteten?

Projektet har varit upplagt på följande sätt:

- Företagen fick enkät för energikartläggning.

- Länsstyrelsen erbjöd seminarium med föreläsning och frågestund.
- Företagen redovisade kartläggningarna till miljökontoret.
- Vid behov begärde miljökontoret kompletteringar av inlämnade uppgifter.
- Miljökontoret ev. tillsammans med Länsstyrelsen gjorde tillsynsbesök på utvalda anläggningar.
- Uppföljning

Till enkäten bifogades även läsanvisningar med förklaringar till enkäten. Vår förhoppning är att företagen kommer att inse att energisparande och god ekonomi går hand i hand vilket underlättar en hel del för förståelsen för projektet.

Hur många har deltagit i aktiviteten?

I år är det alla våra A- och B-objekt vilket är c:a 15-20 stycken. Nästa år avser vi gå vidare med energiintensiva C-objekt.

Resultat av aktiviteten – framgångsfaktorer?

Projektet är inte klart men kompetensen hos personalen har ökat.

Hur har aktiviteten finansierats?

Objekten som inspekteras betalar årlig tillsynstaxa.

Hur skulle du vilja arbeta med stödjande tillsyn?

Arbeta mer med information – tyvärr blir det väl snarare mindre sånt.

Övriga frågor

Vad anser du om att ge de företag som klarar miljötillsynen på ett föredömligt sätt och som visar ambitioner att efterleva lagen på ett föredömligt sätt någon form av erkännande (intyg/diplom) ?
Ja, men frågan är hur mycket kunskap kunder har och vilka krav de ställer? Blir det verkligen en konkurrens fördel?

Hur skulle krav på åtgärder kunna kopplas till effektivisering i produktionsprocessen och möjligheter för företaget att få affärsmässiga fördelar på ett tydligare sätt för att därmed uppnå en ökad motivation för lagefterlevnad hos det lilla företaget?

Energieffektivisering är ju ett exempel på hur man kan frigöra pengar som bekostar energi och lägga dem på annat. Ett läckande tryckluftssystem har bara 5% verkningsgrad, resten är förlust. Här finns pengar att tjäna. Vissa åtgärder har kort pay-off tid vilket gör det attraktivt att åtgärda. Företagen har dock kanske inte tänkt på detta vis förut. Att allt detta är kopplat till miljömål och allmänna hänsynsregler är bara en bonus för företaget!

Kontaktperson: Helena Lindholm, Avesta kommun

E-postadress: helen.lindholm@avesta.se

Övriga intressanta Aktiviteter

Företagssupport, Håbo kommun

Inom Håbo kommun finns en företagssupport dit företagen kan vända sig med sina frågor. Supporten lotsar sedan företaget vidare till rätt person utifrån vilken fråga företaget har. Inom supporten finns också en s.k. företagacoach som hjälper företagen att träffa rätt person inom kommunen genom att ordna möten. Företagen får support på flera områden inklusive miljö.

Genom företagssupporten kan företagen få kontakt med representanter från kommunen, banker, arbetsförmedlingen, utbildningsväsendet, företagareföreningar, ESF-rådet, Almi m.fl.

Grön Kemi , Västra Götalandsregionen

Projektet Grön Kemi har pågått sedan maj 2000 och är från och med september 2006 avslutat. Grundtanken har varit att försöka påverka utvecklingen mot mer hälso/miljöanpassade kemiska produkter som ändå har en god funktion. En hörnsten har varit god produktkunskap samt insikt om olika komponenters öde i miljön.

En viktig orsak till att projektet nu upphör är att viktiga mål inom ett antal produktområden uppnåtts.

De har sedan 1989 arbetat med kemifrågor. De har även tittat på färger, tvättmedel mm. De har totalt blivit 10 böcker om kemikalier.

Miljöbron 2005, Västra Götalandsregionen

Miljöbron är en ideell förening som förmedlar kontakter mellan studenter och företag för olika miljöuppdrag, till exempel i form av exjobb. Detta höjer miljökompetensen ömsesidigt och ger studenterna kontakt med arbetslivet (Göteborgsuniversitet, Chalmers, Högskolan Trollhättan, Uddevalla, Högskolan Skövde, kommunförbundet, Sparbanksstiftelsen, Kärnsund, Innovatum mfl).

Bilaga 7 Företagsintervjuer - Frågeformulär

Företag:

Bransch:

Antal anställda:

Kontaktperson:

1. Är er verksamhet tillstånds- eller anmälningspliktig?
2. Arbetar ni efter någon form av miljöledningssystem?
3. När hade ni besök från tillsynsmyndigheten senast?
4. Hur arbetar ni idag för att säkerställa att ni följer för er aktuella miljölagar?
5. Känner ni till förordningen om Verksamhetsutövarens egenkontroll?
6. Hur ser ni på den ökade egenkontrollerande lagstiftningen?
7. Vilka konsekvenser får detta för ert företag?
8. Vad är det som gör det svårt att säkerställa att ni följer aktuella miljölagar?
9. Vad skulle kunna underlätta för er att säkerställa lagarefterlevnad?
10. Vad fick er att börja arbeta för att säkerställa att ni följer miljölagarna?
11. Vad anser du påverkar små företags möjligheter att efterleva miljölagarna?
Vi vill att ni placerar dessa faktorer på en tregradig skala där 3 innebär att det påverkar mycket och 1 inte alls:

a. Kunskap om lagen	1	2	3
b. Kunskap om miljörisker	1	2	3
c. Eventuella kostnader för lagefterlevnad	1	2	3
d. Risken för upptäckt	1	2	3
e. Tillsynsmyndighetens erfarenheter och stöd	1	2	3

12. Här kommer några frågor angående som bland annat gäller hur miljölagstiftningens påverkat ert företag och hur tillsynen fungerat på ert företag:

a.	Har miljölagstiftningen givit ert företag konkurrensfördelar?	ja	nej
b.	Har miljölagstiftningen varit konkurrenshämmande för ert företag?	ja	nej
c.	Har miljölagstiftningen givit ert företag några företagsekonomiska fördelar?	ja	nej
d.	Har miljölagstiftningen givit ert företag några företagsekonomiska nackdelar?	ja	nej
f.	Ser ni några andra för eller nackdelar som miljölagstiftningen medfört för ert företag?	ja	nej
e.	Vet ni vart ni skall vända er för att råd om hur ni kan göra för att efterleva miljölagarna?	ja	nej
f.	Stödjer kommunen er när det gäller att förstå vilka lagar som gäller er?	ja	nej
g.	Skulle en mer stödjande miljötillsyn underlätta ert arbete med att följa aktuella miljölagar? På vilket sätt?	ja	nej
h.	Skulle ett tydligare fokus på affärmässiga, ekonomiska och andra fördelar vid tillståndbesöket ytterligare motivera företaget till ett aktivt miljöarbete? På vilket sätt?	ja	nej
g.	Känner ni till vilka miljöproblemen i företagets närområde är?	ja	nej

13. Hur kan sambandet mellan miljödriven affärsutveckling, lagefterlevnad och miljö kvalitetsmålen förstärkas?